विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, भोजपुर

२०८०

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

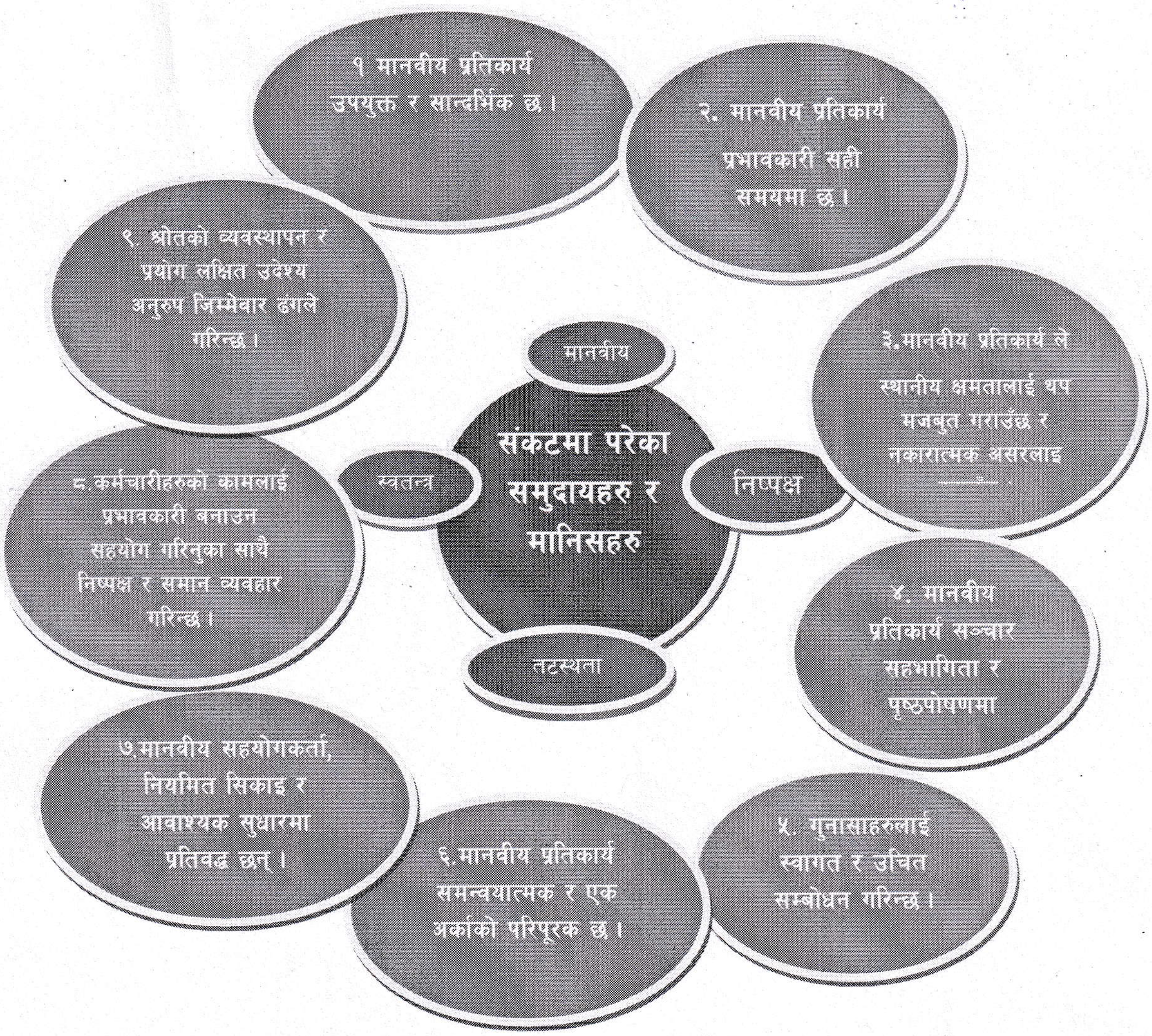

सुदन किराँती
सदस्य
प्रतिनिधिसभा

शुभकामना

सामान्य अर्थमा घामपानी हावा, माटो र ब्रमाण्डको अविभाजित सम्बन्धबाट सृजित प्राणीहरुको निमित्त अनुकुल परिस्थितीलाई नै प्रकृति भनिन्छ जसमा मानव लगायत सम्पुर्ण जिवहरुको अस्तित्व रहेको छ । प्रकृतिको अवैज्ञानिक रुपमा अत्याधिक दोहनले त्यसको वास्तविक स्वरुपमा क्रमिक रुपमा परिवर्तन आउने गर्दछ । यो क्रम तिब्र रुपमा वृद्धि भएमा त्यसको असरले जनधनको क्षति हुनुका साथै मानवको दैनिकीमा समेत प्रभाव पार्ने गर्दछ जसलाई हामी विपद् भन्दछौं । मानवीय लापरबाहीका कारण यसरी प्राकृतिक विचलन आई विपद् आउनुमा मुख्य जिम्मेवार मानव नै रहेको हुन्छ ।

नेपालमा दुई तिहाई भन्दा बढी जनता कुनै न कुनै विपद्‌को सामना गरिरहेको र त्यसको जोखिमलाई कसरी घटाउन सकिन्छ भन्ने सन्दर्भमा बुझ्न र बुझाउन नसकिरहेको परिप्रेक्ष्यमा भोजपुर जिल्लामा हुन सक्ने बहुप्रकोपको असरलाई कम गर्न जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, भोजपुरले नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा"**विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८०**" तयार गरी त्यसलाई लिपिवद्ध गरी पुस्तकको रुपमा प्रकाशन गरेकोमा धन्यबाद व्यक्त गर्दछु । भविस्यमा यस योजनाले जिल्लाको विपद् व्यवस्थापनमा मार्गप्रशस्त गर्ने भएकोले योजना कार्यान्वयनमा सफलता मिलोस भन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

सुदन किराँती
सदस्य
प्रतिनिधि सभा

नेपाल सरकार

गृह मन्त्रालय

जिल्ला प्रशासन कार्यालय

भोजपुर

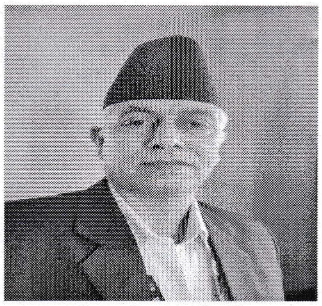

शुभकामना मन्तव्य

मध्यकालिन नेपालको पूर्व चार नम्बर भनेर चिनिने भोजपुर तत्कालिन नेपालको एक प्रमुख प्रशासकीय केन्द्र थियो। यस जिल्लाको पुरानो नाम सिद्धिपुर थियो। यो जिल्ला समुद्र सतहको पाँच सय फिट देखि १३६२२ फिटसम्मको उचाईमा रहेको छ। जिल्लाको भौगोलिक विविधताले गर्दा यहाँको हावापानीमा पनि विविधता पाईन्छ। विपद्को दृष्टिकोणले हेर्दा यो जिल्ला भूकम्प, बाढी, पहिरो, आगलागी, चट्याङ, सुख्खा खडेरी, हावाहुरी, महामारी, सरुवा रोग आदि प्रकोपबाट प्रभावित रहेको छ।

विपद् जोखिम व्यवस्थापनका विभिन्न चरणमा गरिने कामहरु मध्ये विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना एक महत्वपूर्ण चरण हो। विपद् हुनुभन्दा पहिले र विपद्को तत्कालिन प्रभावबाट हुने क्षतिलाई कम गर्न यो एक महत्वपूर्ण दस्तावेजको रुपमा रहेको छ। यस योजनाले विपद् पूर्वतयारीका कार्यहरु, विपद्को समयमा र विपद्बाट उत्पन्न असहज अवस्थामा आधारभूत मानवीय सेवा उपलब्ध गराउने कार्यलाई योजनाबद्ध रुपमा कार्यान्वयन गर्न जिम्मेवारीको बाँडफाँड सहित खाका तयार गरेको छ। विपद् र त्यसबाट उत्पन्न असहज अवस्थामा खोज तथा उद्धारका कार्य गरी मानव जीवनको रक्षा गर्नु, विपद् प्रभावितहरुलाई राहत सहयोग उपलब्ध गराउनु, प्रभावितहरुको आवासको व्यवस्था मिलाउनु, सर्वसाधारणको धन सम्पतीको सुरक्षाको व्यवस्था मिलाउनुका साथै पुनर्स्थापनाका कार्यलाई कार्यान्वियनमा लैजानु यस योजनाको प्रमुख लक्ष्य हो।विपद् जोखिमलाई न्यूनिकरण गर्ने अभिप्रायले जिल्ला स्थित सबै सरोकारवाला निकायहरुसँग समन्वय र सहकार्य गरी विस्तृत छलफल पश्चात "विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८०" तर्जुमा गरिएको छ। यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वियनबाट विपद्जन्य घटनामा न्यूनिकरण हुने, विपद्का समयमा तत्काल खोज तथा उद्दार कार्य गर्न र तत्कालिन पुनर्लाभिका कार्यहरु प्रभावकारी रुपमा सम्पादन हुने अपेक्षा गरेको छु ।

अन्तमा, "विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना" अद्यावधिक गर्ने कार्यमा महत्त्वपूर्ण सहयोग पुऱ्याउनु भएकोमा कोशी प्रदेश सभा सदस्य माननीय विनोद वान्तावाज्यू, समन्वय समितिका प्रमुखज्यू, जिल्लास्थित सबै पालिका प्रमुखज्यूहरु, राजनीतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधिज्यूहरु, जिल्लास्थित सरकारी कार्यालय तथा सुरक्षा निकायका प्रमुखहरु, सञ्चारकर्मी, नागरिक समाज, उद्योग वाणिज्य संघ, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, भोजपुर, जिल्ला शाखा र कार्ययोजना तर्जुमा गर्न सहयोग गर्ने सबै कर्मचारी मित्रहरु लगायत सरोकारवाला संघ संस्थाका प्रमुख एवं प्रतिनिधि सबैलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु। साथै यो योजना प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न सरोकारवाला सबैको साथ, सहयोग र सिर्जनात्मक भूमिका रहने अपेक्षा गरेको छु।

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी एवं
अध्यक्ष, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

निषेधित

विषय सूची

१. भोजपुर जिल्ला र विपद्को परिचय १

१.१ भोजपुर जिल्लाको परिचय १

१.२ जिल्लाको ऐतिहासिक पृष्ठभूमी १

१.३ भौगोलिक अवस्था १

१.४ भू-विवरण २

१.५ भू-धरातलीय स्थिति र जिल्लाको भू-भाग २

१.६ हावापानी २

१.७ नदी, ताल तथा झरनाहरु ३

१.८ उच्च पहाडी भु-भागको विवरणः- ४

१.९ राजनीतिक विभाजन ५

१.१० जनसंख्या ५

१.११ प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र ६

२. विपद् सम्बन्धी संक्षिप्त विवरण ६

२.१ विपद् ६

२.२ वातावरण विकास र विपद् ६

२.३ नेपालमा विपद् ७

२.४ भोजपुर जिल्लामा विपद्को अवस्था ९

२.५ भोजपुर जिल्लामा भएका र हुन सक्ने मुख्य विपद् घटनाहरु १०

२.५.१ सुख्या/खडेरी १०

२.५.२ आगलागी/वन डढेलो १०

२.५.३ पहिरो ११

२.५.४ भुकम्प ११

२.५.५ हुरीवतास १२

२.५.६ बाढी १३

२.५.७ असिना १३

३.२.८ विपद् जोखिम न्यूनिकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३० .... २६

३.२.९ अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता २६

परिच्छेद-४ .... २७

तहगत भूमिका तथा श्रोत आँकलन २७

४.१ तहगत भूमिका तथा जिम्मेवारी २७

४.१.१ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको भूमिका तथा जिम्मेवारी २७

४.१.२ जिल्ला अगुवा सहयोगी संस्थाको भूमिका तथा जिम्मेवारी २८

४.१.३ क्षेत्रगत अगुवा संस्थाको भूमिका तथा जिम्मेवारी २८

४.१.४ निकायगत श्रोतसाधनको आंकलन निकायहरुको नक्सांकन २९

४.१.५ समान्य प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य २९

परिच्छेद-५ .... ३१

क्षेत्रगत अवधारणा, क्षेत्रगत अगुवा पहिचान र क्षेत्रगत योजना ३१

५.१ क्षेत्रगत अवधारणा तथा क्षेत्र परिचय ३१

५.१.१ क्षेत्रगत अवधारणाको प्रमुख उद्धेश्य ३१

५.१.२ क्षेत्रगत अवधारणाको आवश्यकता तथा महत्व ३२

५.२ क्षेत्रगत अगुवा तथा क्षेत्रगत समितिको संरचना ३२

५.३ विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धित नेतृत्व गर्ने निकाय र सहयोगी निकायहरु ३३

५.४ निकायगत भूमिका तथा जिम्मेवारी ३५

परिच्छेद-६ .... ३८

विपद्का प्रकृतिमा आधारित पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना ३८

६.१ विषयगत क्षेत्रः सूचना, संचार तथा समन्वय ३८

६.१.१. विपद् पछिको अनुमानित परिदृष्य ३८

६.१.२ योजनाको उद्धेश्य ३८

६.१.३ मानवीय सहयोगका मापदण्ड ३८

६.१.४ सूचना, संचार तथा समन्वय क्षेत्रका सम्पर्क व्यक्तिहरु ३९

६.१.५ पूर्वतयारी योजना ४०

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

६.१.६ विपद् पश्चात गरिने प्रतिकार्य योजना ४१
६.१.७ सूचना संचार तथा समन्वय क्षेत्रको योजना कार्यान्वयनमा देखिएका कमी........ ४२
६.२ विषयगत क्षेत्रः खोज तथा उद्धार र मृत शरीर व्यवस्थापन ४२
६.२.१ विपद्पछिको अनुमान परिदृष्य ४२
६.२.२ प्रस्तुत योजनाको उद्धेश्य ४३
६.२.३ विपद् प्रभावित अनुमानित जनसंख्या........ ४३
६.२.४ खोज तथा उद्धार र मृत शरीरको व्यवस्थापन क्षेत्रका सम्पर्क ब्यक्तिहरु ४३
६.२.५ पूर्वतयारी योजना ४४
६.२.६ विपद् पश्चात गरिने सहयोगका गतिविधीहरु ४५
६.२.७ खोज तथा उद्धार तथा मृत शरीर व्यवस्थापन क्षेत्र देखिएको कमि ४६
६.३ विषयगत क्षेत्रः आश्रयस्थल तथा गैरखाद्य समाग्री ४६
६.३.१ विपद् पछिका अनुमानित परिदृश्य........ ४६
६.३.२ समष्टिगत उद्धेश्य........ ४७
६.३.२.१ आवास........ ४७
६.३.२.२ शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन........ ४७
६.३.२.३ विशिष्ट उद्धेश्य........ ४७
६.३.२.४ मानविय सहयोग सम्बन्धी मापदण्ड........ ४७
६.३.३ गैर खाद्य सामाग्री........ ४८
६.३.३.१ आशय........ ४८
६.३.३.२ जिम्मेवारी........ ४८
६.३.३.३ न्यूनतम मापदण्ड ४८
६.३.३.४ न्यूनतम कार्यहरु........ ४९
६.३.४ आश्रयस्थल तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्रका साझेदारहरुको सम्पर्क सूची........ ५०
६.३.५ पूर्वतयारी योजना........ ५०
६.३.६ विपद्पश्चात गरिने सहयोगका गतिविधिहरु ५१
६.३.७ जिल्लामा रहेका सम्भावित सुरक्षित आश्रय स्थलहरुको अवस्था........ ५२

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

६.३.८ आश्रय स्थल तथा गैरखाद्य क्षेत्रको योजना कार्यान्वयनमा देखिएका कमि ५२
६.४ विषयगत क्षेत्रः खाद्यान्न........ ५३
६.४.१ विपद् पछिको अनुमानित परिदृश्य ५३
६.४.२ प्रस्तुत योजनाको उद्धेश्य........ ५३
६.४.३ विषयगत रणनीति........ ५३
६.४.४ मानविय सहयोगको मापदण्ड ५४
६.४.५ मापदण्ड बमोजिम खाद्य किटको सिफारिस........ ५४
६.४.६ जिल्ला खाद्य सामग्रीको उपलब्धता ५४
७.४.८ पूर्वतयारी योजना ५६
७.४.९ विपद्पश्चात गरिने सहयोगका गतिविधिहरु ५७
७.४.१० खाद्य क्षेत्रको योजना कार्यान्वयनमा देखिएका विद्यमान कमी........ ५८
७.५ विषयगत क्षेत्रः स्वास्थ्य, पोषण तथा सरसफाई ५८
७.५.१ **Disaster Scenerio**........ ५८
७.५.२ प्रस्तुत योजनाको उद्धेश्य ५९
७.५.२.१ विषयगत उद्धेश्य........ ५९
७.५.२.२ विशिष्ट उद्धेश्य........ ५९
७.५.३ स्वास्थय, पोषण तथा सरसफाई क्षेत्रका साझेदारी सम्पर्क सुचि ६०
७.५.४ पूर्वतयारीका गतिविधी........ ६१
७.५.५ विपद्पश्चत गरिने सहयोगका गतिविधिहरु ६२
७.६.स्वास्थ्य, पोषण तथा सरसफाई क्षेत्रको योजना संबोधन देखिएका कमि ६३
परिच्छद-८........ ६४
कार्यन्वयन तथा पुनराबलोकन रणनीति........ ६४
८.१ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयन योजना........ ६४
८.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाका नियमित समीक्षा तथा अध्यावधी........ ६४
परिच्छद-९........ ६५
प्रतिवेदन तथा अभिलेख........ ६५

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

९.१ प्रतिवेदन तथा संचार ६५
९.२ संस्थागत व्यवस्था ६५
९.३ अभिलेखिकरण ६५
९.४ अनुमोदन प्रक्रिया ६५
अनुसुची-१ .... ६६
नेपालमा विपद् व्यवस्थापनको लागि संरचनात्मक व्यवस्था, विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ अनुसार नेपालमा विपद् व्यवस्थापनका लागि देहाय बमोजिमको संरचनात्मक व्यवस्थाको प्रावधान रहेको छ। ६६
अनुसुची २ .... ६६
जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन ६६
अनुसुची ३ .... ६७
भोजपुर जिल्ला स्थित कार्यालय प्रमुखको सम्पर्क नम्बर ६७
अनुसूची-४ .... ६९
स्थानीय तहका प्रमुख, उपप्रमुख, अध्यक्ष, उपाध्यक्षहरुको सम्पर्क विवरण ६९
जिल्ला स्थित स्रोतको पहिचान ७०
जिल्ला आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्रमा रहेका सामाग्रीहरु ७३
श्री नयाँ श्रीनाथ गण अन्तर्गत रहेका विपद्का सामाग्रीहरु ७४
नेपाल प्रहरी अन्तर्गत रहेका विपद्का सामाग्रीहरु ७६
सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल अन्तर्गत रहेका विपद्का सामाग्रीहरु ७७
अनुसूची-५ .... ७८
भोजपुर जिल्लाका सुरक्षा निकायहरुको विवरण ७८
अनुसूची-६ .... ८१
भोजपुर जिल्लाका स्थानीय तहमा रेहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण ८१
अनुसूची-७ .... ८५
जिल्लामा संचालनमा रहेका स्काईभेटर र जेसिबिको विवरण ८५
अनुसूची-८ .... ८६
नेपाल रेडक्रस सोसाइटी भोजपुर जिल्लाका उपशाखाहरुको सम्पर्क विवरण ८६
अनुसूची-९ .... ८७

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

नेपाल रेडक्रस सोसाइटीबाट तालिम प्राप्त जिल्ला प्रतिकार्य समुह (DDRT) ८७
अनुसूची-१० .... ८८
जिल्ला सञ्चालित एम्बुलेन्सहरुको विवरणः- ८८
अनुसूची ११ .... ८८
जिल्लामा रहेकका सम्भावित हेलिप्याड ८८

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

१. भोजपुर जिल्ला र विपद्को परिचय

१.१ भोजपुर जिल्लाको परिचय

नेपालको सुदुरपूर्वमा रहेको १ नं प्रदेशका १४ जिल्ला मध्येको एक भोजपुर जिल्ला हो। मध्यकालीन नेपालको पूर्व चार नम्वर भनेर चिनिने भोजपुर तत्कालिन नेपालको एक प्रमुख प्रशासकीय केन्द्र थियो। भौगोलिक हिसावले यो एक मध्य पहाडी जिल्ला हो । पूर्वमा संखुवासभा र धनकुटा जिल्ला, पश्चिममा खोटाङ जिल्ला, उत्तरमा सोलुखुम्बु र संखुवासभा जिल्ला, दक्षिणमा उदयपुर जिल्ला वीचमा रहेको यस जिल्लामा राई जातिको बसोवास उल्लेख्य रहेको छ भने अन्य प्रमुख जातिहरुमा क्षेत्री, ब्राह्मण, मगर, तामाङ, नेवार शेर्पा पर्दछन । जिल्लाको प्रमुख प्रशासकीय केन्द्र भोजपुर बजार हो भने दिङ्ला, घोडेटार, दावाँ, कुलुङ, टक्सार, च्याङग्रे, चौकीडाँडा, मानेडाँडा, प्याउली, चम्पे, पाल्पाले वजार, बालुवानी बेसी, पान्धारे, जरायोटार, चरम्बी बजार, तिवारीभन्ज्याङ प्रमुख बजार रहेका छन् । मध्यकालीन नेपालमा नेपालभरी चाहिने धातुका सिक्का वनाउने ऐतिहासिक टक्सार बजार भोजपुर जिल्लामा नै पर्दछ ।

१.२ जिल्लाको ऐतिहासिक पृष्ठभूमी

यस जिल्लाको पुरानो नाम सिद्धपुर थियो। यस जिल्लामा रहेको प्रमुख धार्मिक स्थल सिद्धकालीको नामबाट यसको नामाकरण भएको हुनसक्ने भनाई छ । पृथ्वीनारायण शाहले माझ किराँत विजय गर्दै आउँदा यस ठाउँलाई जितेपछि खुसियालीमा ठूलो भोज खाएको र बाँकी रहेको भोज यसै ठाउँमा पुरेर गएको हुनाले यसको नाम सिद्धपुरबाट भोजपुर रहन गएको किम्वदन्ती छ भने अर्को भनाई अनुसार पहिले यस जिल्लाको उच्च पहाडी क्षेत्रमा भोजपत्रका रुखहरु प्रर्याप्त पाइने भएकोले यसको नाम भोजपुर रहन गएको लोकोक्ती रहेको पाइन्छ । किराँतकालमा यस क्षेत्रलाई खिकामाक्छा भनेर चिनिन्थ्यो । वि.स. १८३१ सालमा पृथ्वीनारायण शाहले नेपाल एकीकरणको क्रममा नेपालमा गाभ्नु अघी
सम्म यहीँ नामले चिनिन्थ्यो ।

पाल्पाका राजा मुकुन्द सेनले पुर्वी नेपालको सम्पूर्ण भ-भाग जितेर वनाएको राज्य पछि टुक्रिएर मकवानपुर, विजयपुर र चौदण्डी गरी तीन राज्यमा विभाजन भएको थियो । चौदण्डी राज्य माझ किराँत अर्थात दुधकोशी देखि अरुण नदीसम्म र तराईमा सप्तकोशीदेखि कमला नदी वीचको भूभाग थियो । यसको सदरमुकाम चौदण्डीगढी भएतापनि पहाडी क्षेत्रमा शासन चलाउन सजिलोको लागि हतुवागढीमा अर्को शासनकेन्द्र कायम गरिएको थियो । नेपाल एकीकरणपछि पूर्वी गौंडा धनकुटाबाट प्रशासित भएपछि माझ किराँतको नामले चिनिन थालियो । राणाकालीन समयमा पूर्व ४ नं. भोजपुर माझ किराँत एक प्रशासनिक एकाइ थियो । २०१९ सालको प्रशासनिक विभाजनमा सगरमाथा अञ्चलमा राखिएको यो जिल्ला २०३२ सालदेखि कोशी अञ्चल अन्तर्गत राखिएको थियो ।

१.३ भौगोलिक अवस्था

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

१.	अक्षांश		२६°५३" - २७°४६"	उत्तर
	देशान्तर		८६°५३"- ८७°१७"	पूर्व
२.	सिमाना	पूर्वमा	धनकुटा र संखुवासभा	
		पश्चिममा	सोलुखुम्बु र खोटाङ	
		उत्तरमा	सोलुखुम्बु र संखुवासभा	
		दक्षिणमा	उदयपुर	
३.	क्षेत्रफल		१५०७ वर्ग कि.मि.	
क)	कृषि योग्य जमिन		४१.२९%	१४.६ %(सिंचित)
ख)	बन क्षेत्र		५०.२९%	
ग)	चरन क्षेत्र		३.६७%	
घ)	नदि नाला तथा भिर पहरा		४.७५%	
४.	औसत लम्बाई		९३ कि.मि.	उत्तर- दक्षिण
५.	औसत चौडाई		३५ कि.मि.	पूर्व- पश्चिम
६.	भौगोलिक बिभाजन		मध्य पहाडी क्षेत्र	
७.	उचाई	सवभन्दा अग्लो स्थान	सिलिचुङ (४१५३ मिटर)	
		सवभन्दा होचो स्थान	हसनपुर (१५३ मिटर)	
		सदरमुकाम	भोजपुर (१५४० मिटर)	
८	हावापानी	तापक्रम ०.१° देखि ३२.२°		
९	बर्षा	१००५.९ देखि २१२३.१ मि.मि.		

१.४ भू-विवरण

कुल क्षेत्रफल १५१००० हेक्टर रहेको यस जिल्लामा ४१.२९ प्रतिशत कृषियोग्य जमिन, ५०.२९ प्रतिशत वनक्षेत्र, ३.६७ प्रतिशत चरन क्षेत्र र ४.७५ प्रतिशत नदीनाला तथा भिरपाखा रहेको छ । कुल ६२,२९९ हेक्टर कृषियोग्य जमिनमध्ये १४.६ प्रशित मात्र सिंचित भूमी रहेको छ । यस जिल्लामा १९,२६० हेक्टर खेत, १,७४० हेक्टर आवादी र ४३,०४९ हेक्टर पाखो रहेको छ ।

१.५ भू-धरातलीय स्थिति र जिल्लाको भू-भाग

उचाई (मिटरमा)	जिल्लाको भूभाग (प्रतिशतमा)
३०० मिटर भन्दा कम	२.७
३०० - १००० मिटर सम्म	३०.५
१००० - २००० मिटर सम्म	४९.९
२००० - ३००० मिटर सम्म	१५.१
३००० - ४००० मिटर सम्म	१.७

१.६ हावापानी

हावापानी र प्राकृतिक रुपमा विविधता रहेको यस जिल्लाको तापक्रम न्युनतम ०.१° देखि अधिकतम ३२.२° रहने भएता पनि मौसम अनुसार तापक्रम फेरबदल भइरहन्छ । यस जिल्लामा हिमाली हावापानी

हरि प्रसाद घिमिरे
जिल्ला अधिकारी

देखि उष्ण मनसुनी हावापानी पाइन्छ । यस जिल्लामा बार्षिक बर्षा १००५.९ देखि २१२३.१ मि.मि हुने गरेको छ भने सापेक्षित आद्रता हिउँदमा ५० देखि ७० प्रतिशत र बर्षायाममा ९० प्रतिशत हुने गरेको छ ।

श्रोतः भोजपुर जिल्ला पार्श्वचित्र २०७२

१.७ नदी, ताल तथा झरनाहरु

प्रमुख नदि/खोलाहरु			
क्र. सं	नदी तथा खोलाहरु	क्षेत्रफल ब.कि.मि	फैलावट क्षेत्र
१	अरुण नदी	९३	कुलुङ, नेपालेडाँडा, मुलपानी, केउरेनीपानी, देउराली, बोया, चम्पे, याङ्गपाङ्ग, चरम्बी, जरायोटार, सानोदुम्मा, ठूलोदुम्मा र होम्ताङ
२	शेरा खोला	२७.८८	सिद्धेश्वर, गुप्तेश्वर
३	अखुवा खोलाअँधेरी खोला	९१.३०	आम्तेक, भोजपुर न.पा., श्यामशिला, तिवारीभञ्ज्याङ
४	इन्द्रावती खोला	२७.८८	दोभाने
५	चन्द्रावती खोला	२१.८८	दोभाने
६	इजुवा खोला	७०.९३	वासिङ्थर्पू, बोयाङ, थिदिङ्गा, वालङ्गा, पाङ्चा, पावला र देवानटार
७	इर्खुवा खोला	३३.८४	दोभाने, खाटाम्मा, चौकीडाँडा, कुलुङ, कुदाककाउले, नेपालेडाँडा
८	थुम्लुङ खोला	३३.८४	दोभाने र कुदाककाउले
९	कालापानी खोला	५५.८६	होम्ताङ, खैराङ, पात्लेपानी र हसनपुर
१०	होम्ताङ खोला	३३.८४	होम्ताङ, रानीवास
११	सिक्तेल खोला	३०.९०	दलगाउँ, ओखे
१२	सेल्मे खोला	४५.४५	ओखे, लेखर्क, गोगने र कोट
१३	बेहेरे खोला	५६.४९	दलगाउँ, मानेभञ्ज्याङ, बैकुण्ठे, भुल्के र धोदलेखानी
१४	याङ्गुवा खोला	३९.५२	हेंलौंछा, बोया
१५	दुङ्मा खोला	८.८१	ठूलोदुम्मा
१६	हिङ्गुवा खोला	७२.३१	तिम्मा, छिनामखू
१७	माल्वा खोला	५०.८५	तिम्मा, गुप्तेश्वर
१८	हङ्गायो खोला	७२।३१	तिवारीभञ्ज्याङ, याकु, प्याउली, र जरायोटार
१९	खेसाङ खोला	७३.९८	तिवारीभञ्ज्याङ, ठूलोदुम्मा, श्यामशिला, बास्तिम
२०	मकुवा खोला	१००.९५	बैकुण्ठे, मानेभञ्ज्याङ, रानीवास, बासिखोरा, बोयाङ, थिदिङ्गा
२१	छरलिङ खोला	४९.७२	सिन्द्राङ, देवानटार, पात्लेपानी, दुम्माना र खैराङ
२२	वैनखुवा खोला	७६.४१	खार्तम्छा, चौकीडाँडा
२३	खकुवा खोला	७९.६२	बोया, हेलौंछा, देउराली र साङ्पाङ
२४	नेदी खोला	६१.७५	कुदाककाउले र दोभाने
२५	नखुवा खोला	४०.१५	बोया, देउराली र साङ्पाङ
२६	लसुने खोला	५८.४१	दुम्माना र पाङ्चा
२७	चिर्खुवा खोला	८०.१८	खार्तम्छा, मुलपानी, नेपालेडाँडा र किमालुङ
२८	ताँबू खोला	४९.७२	कुदाककाउले
२९	दाङ्माया खोला	४०.१५	कुदाककाउले
३०	ककुवा	७२.३१	कुलुङ, कुदाककाउले र चौकीडाँडा

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

३१	बेहुवा खोला	७६.४१	खाटाम्मा र चौकीडाँडा
३२	छाँगे खोला	४९.७२	खार्तम्छा
३३	श्याम खोला	५८.४१	खार्तम्छा र किमालुङ
३४	खुँगे खोला	७६.४१	खावा
३५	पिखुवा	८१	तिम्मा, छिनामखु, गुसेश्वर, खावा, कोट, सिद्धेश्वर, भोजपुर, दलगाउँ, टक्सार, मानेभञ्याङ, ठूलोदुम्मा, रानीबास, होम्ताङ्ग
३६	वाचिम्ले खोला	३०.९०	नागी, खावा र अन्नपूर्ण
३७	चिखूर्वा खोला	२१.८८	नेपालेडाँडा, मुलपानी, किमालुङ र खार्तम्छा
३८	सिक्तेल खोला	१२	दलगाउँ र ओखे
३९	दुधकोशी नदी	१६	हसनपुर, पाङचा
४०	कावा खोला	१९	रानीवास, मानेभञ्याङ्ग, लेखर्क, आखे

प्रमुख ताल तथा पोखरीहरु

सि.नं.	नम	स्थान	कैफियत
१	साल्पा पोखरी	दोभाने	प्रसिद्ध धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थल
२	हाँस पोखरी	तिम्मा/मैयुङ्ग	पर्यटकीय स्थल
३	मल्वा पोखरी	छिनामखु	
४	शिरवानी पोखरी	खावा	
	च्याङ्गे पोखरी	च्याङ्गे	

प्रमुख झरनाहरु

सि.नं.	नम	स्थान	कैफियत
१	छाँगे झर्ना	खार्तम्छा	भोजपुरको अग्लो झरना
२	तक्मे झर्ना	कुलुङ	
३	नागछागा	बैकुण्ठे, धोद्लेखानी सिमाना	
४	ध्रुवे झरणा		

१.८ उच्च पहाडी भु-भागको विवरणः-

सि. नं.	नाम	स्थान	सम्भावित विपद्	कैफियत
१	सिलिचुङ चुचुरा	दोभाने (४१५३ मिटर अग्लो)	हिमपात	पर्यटकीय स्थल
२	कुलुपोङ्खो डाँडा	दोभाने (३६०० मिटर अग्लो)	हिमपात	
३	लाउरे डाँडा	दोभाने	पहिरो	
४	मैयुङ लेक	तिम्मा, किमालुङ, खार्तम्छा, दोभाने	हिमपात	पर्यटकीय स्थल
५	कुलुपोङ्खो भञ्याङ	दोभाने (३४०० मिटर)	पहिरो/हिमपात	साल्पासिलिछो/ सोलुखुम्बु सिमा
६	टेम्के डाँडा	लेखर्क, नागी र खावा (९३१०० मिटर)	हिमपात/पहिरो/	पर्यटकीय स्थल

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

			हावाहुरी	
७	सेल्मे डाँडा	लेखर्क	पहिरो/हावाहुरी	खोटाङ्ग सीमा
८	युँ डाँडा	युँ	हावाहुरी	
९	चखेवा भञ्याङ	नागी	हावाहुरी	खोटाङ्ग सीमा
१०	तावा भञ्याङ	छिनामखु	पहिरो/हावाहुरी	खोटाङ्ग सीमा
११	बौद्ध भञ्याङ	दोभाने	पहिरो	खोटाङ्ग सीमा

श्रोत : भोजपुर जिल्ला पार्श्वचित्र २०७२

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

१.९ राजनीतिक विभाजन

राजनैतिक विभाजनको दृष्टिकोणले भोजपुर जिल्ला कोशीप्रदेशमा पर्दछ । १५०७ बर्ग मिटरमा फैलिएको यस जिल्लाले नेपालको कुल क्षेत्रफलको १.०२ प्रतिशत ओगटेको छ । जिल्लाको सदरमुकाम भोजपुर न.पा.मा रहेको छ भने प्रतिनिधि सभाको लागि १ निर्वाचन क्षेत्र र प्रदेश सभाको लागि २ वटा निर्वाचन क्षेत्र रहेका छन् । जिल्लालाई ९ स्थानीय तहमा विभाजन गरिएको छ जसमा २ वटा नगरपालिका र ७ वटा गाउँपालिकामा ८१ वडा रहेका छन् ।

१.१० जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अन्तिम नतिजा अनुसार भोजपुर जिल्लाको ३८६३१ घरधुरीमा कुल जनसंख्या १५७९२३ रहेको छ जसमध्ये ७९७१२ महिला र ७८२११ पुरुष छन् । दुई हजार बर्ष पहिलेदेखि विभिन्न किराँत जातिको बसोवास गर्दै आएको यस क्षेत्रमा हाल राई, क्षेत्री, तामाङ्ग, नेवार, ब्राहमण, कामी, मगर दमाई, सार्की कुलुङ्ग, घर्ती, सेर्पा अन्य जातिहरुको वसोवास रहेको छ । यहाँ अवलम्वन भएका धर्महरुमा हिन्दु, किराँत, बौद, क्रिश्चीयन, प्रकृति, इस्लाम र बोन पर्दछन् ।

भोजपुर जिल्लाको जनसंख्या

क्र.स.	गापा/नपा	घरसंख्या	जनसंख्या			कै.
			जम्मा	पुरुष	महिला	
१	भोजपुर न.पा	६७४४	२६००७	१२६४५	१३,३६२	
२	साल्पासिलिछो गा.पा	२९९८	१२२८४	६१०८	६१७६	
३	टयाम्केमैयुङ्ग गा.पा	३८५४	१५४६४	७६२५	७८३९	
४	हतुवागढी गा.पा	४०३४	१६१७५	७९७४	८२०१	
५	रामप्रसादराई गा.पा	३७०९	१५६७३	७७३४	७९३९	
६	षडानन्द न.पा	७३११	२९३४२	१४५५८	१४७८४	
७	अरुण गा.पा.	३५३८	१४५९१	७१३५	७४५६	
८	पौवादुङमा गा.पा	२९१३	१२१०७	५८४३	६२६४	

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

९	आमचोक गा.पा	३४७९	१४९६८	७४०४	७५६४	

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

१.११ प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र

भोजपुर जिल्लाको प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रमा सिद्धकाली देवी मन्दिर-भोजपुर, नागछाँगा- बैकुन्ठे, पशुपति मन्दिर-तिम्मा, रामजनकी मन्दिर- दिङला, ट्याम्केडाँडा- नागी, सिलिचुङ डाँडा- दोभाने, नेपालको पहिलो बौद्ध विहार-टक्सार, च्याङग्रे पोखरी - च्याङगे, शन्तानेश्वर महादेवथान गुफा-नागी, साल्पापोखरी-दोभाने, कालिकादेवी-ओखे, बौद्ध बिहार, गणेशस्थान- टक्सार, सेल्मे, सुन्तले, दिङ्ला, अरुणडाँडा, मैयुँङडाँडा-तिम्मा, बेहेश्वर मन्दिर- भुल्के, हतुवागढी, अरुणको कातिकेघाट, हाँसपोखरी र नेपालेडाँडाबाट सोलुखुम्बूको नाम्चेबजार जाने पदमार्ग प्रमुख रहेका छन् ।

२. विपद् सम्बन्धी संक्षिप्त विवरण

२.१ विपद्

विपद् भन्नाले भूकम्प, आगलागी, वाढी पहिरो, अनावृष्टी, अतिवृष्टी, अनिकाल, माहामारी, युद्ध, भोकमरी जस्ता घटनाबाट सिर्जित समाजको अस्तव्यस्त अवस्था हो । विपद् अचानक हुने दुखद् घटनाबाट सिर्जित विपत्तिपूर्ण परिस्थिती हो जुन अवस्थामा त्यसले ल्याएको विनाशको कारण जन जीवन अकस्मात अस्तव्यस्त हुन पुग्छ । यस्तो परिस्थितीमा मानिसहरुले धेरै दुःख पाउँछन् । यसको परिणाम स्वरुप सुरक्षा, खाना, नाना, छाना (आवास), औषधी उपचार तथा सामाजिक सेवा जस्ता मानिसलाई जीवनमा नभई नहुने अन्य आवश्यकताहरुको पूर्ति गर्नु आवश्यक हुन्छ ।नेपाल सरकारको विपद् जोखिम तथा व्यवस्थापन ऐनमा उल्लेख भए अनुसारविपद् भन्नाले कुनै स्थानमा आपतकालीन अवस्था सिर्जना भई जन वा धनको क्षतिको साथै जीवनयापन र वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने प्राकृतिक वा गैर-प्राकृतिक विपद् सम्झनु पर्छ ।

२.२ वातावरण विकास र विपद्

वातावरण, जैविक विविधता तथा विपद्बीच घनिष्ट सम्बन्ध रहेको हुन्छ । विपद्का घटनाहरु विकास र विपद् आपसमा घनिष्ठ रुपमा सम्बन्धित छन् । विपद्वाट देशको विकासमा प्रतिकूल प्रभाव सामान्यतया वातावरणमा आएको आकस्मिक तथा क्रमबद्ध परिवर्तनहरुबाट उत्पन्न हुन्छन् । कुनै देशमा ठूलो विपद् पर्न गएमा देश विकासमा गरिने लगानी विपद् उद्धार कार्यमा लगाउनु परिवर्तनहरु धेरैजसो भौगर्भिक तथा हावापानी सम्बन्धी विविध प्रक्रियाहरु मार्फत प्राकृतिक घटनाहरुका पर्ने हुन्छ । यसरी देशको विकास कार्यमा नै अवरोध उत्पन्न हुन्छ ।

विपद्वाट विकसित मुलुकहरु भन्दा रुपमा शुरु हुन्छ । प्राकृतिक घटनाहरुका अतिरिक्त मानवीय क्रियाकलापहरुको माध्यमबाट पनि अल्पविकसित र विकाशोन्मुख मुलुकहरु वढी प्रभावित हुन्छन् । उस्तै प्रकृतिको विपद्वाट विकसित वातावरणीय परिवर्तन हुन्छ । यस्ता परिवर्तनहरु अल्पकालीन एवं दीर्घकालीन प्रकृतिका हुन्छन् । मुलुकहरुमा भन्दा अल्पविकसित मुलुकहरुमा जनधनको क्षति वढी हुन्छ भने यस्ता अल्प विकसित र विकाशोन्मुख मुलुकहरुमा साधन र श्रोतको कमी हुन्छ ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

वातावरण, जैविक विविधता तथा विपद्‌बीच घनिष्ट सम्बन्ध रहेको हुन्छ । विपद्‌का घटनाहरु सामान्यतया वातावरणमा आएको आकस्मिक तथा क्रमबद्ध परिवर्तनहरुबाट उत्पन्न हुन्छन् । यस्ता परिवर्तनहरु धेरैजसो भौगर्भिक तथा हावापानी सम्बन्धी विविध प्रक्रियाहरु मार्फत प्राकृतिक घटनाहरुका रुपमा शुरु हुन्छ । प्राकृतिक घटनाहरुका अतिरिक्त मानवीय क्रियाकलापहरुको माध्यमबाट पनि वातावरणीय परिवर्तन हुन्छ । यस्ता परिवर्तनहरु अल्पकालीन एवं दीर्घकालीन प्रकृतिका हुन्छन् ।

प्राकृतिक श्रोतसाधनको अधिकतम दोहन तथा इन्धनको अत्याधिक प्रयोगबाट हुने कार्वन उत्सर्जनका कारण हरितगृह ग्याँसको निष्कासन, नविकरणीय उर्जाको उपेक्षा, अव्यवस्थित शहरीकरण र अविवेकी विकासको संकेतहरु आफैमा विनाशतर्फ डोऱ्याइरहेको दुःखद अवस्था विद्यमान छ । फलस्वरुप भौगोलिक सिमामा मात्र सीमित नभई विश्वभर समस्याका रुपमा फैलिरहेको जलवायु परिवर्तनका कारण तापमानको वृद्धि र हावापानी तथा मौसममा परिवर्तन भइरहेको स्थिति छ । यी परिवर्तनहरुले गर्दा अतिवृष्टि, अल्पवृष्टि, बेमौसमी बाढी, पहिरो, खडेरी आगलागी जस्ता समस्याहरुमा वृद्धि भइरहेको अवस्था छ । यसरी नै जनसंख्या वृद्धिसंगै वस्ती विस्तारले वनजंगल विनास हुदै गएको छ । यसका साथै कृषिमा भएको आधुनीकरणको असरबाट जैविक विविधता माथि प्रत्यक्ष खतरा पुग्दछ । रोग तथा कीराबाट उत्पन्न हुने महामारी, पशु तथा वनस्पतिको सुरक्षा एवं प्राकृतिक श्रोत तथा पर्यावरण सम्बन्धी प्रक्रियाहरुको दिगोपनामा गम्भीर चुनौती खडा हुन्छ । यसरी वातावरण तथा पर्यावरण सम्बन्धी क्रियाकलापमा अल्पकालीन तथा दिर्घकालीन असरहरु उत्पन्न हुन पुग्दछ ।

२.३ नेपालमा विपद्

नेपालको उत्तरमा विशाल हिमालय पर्वत श्रृंखलादेखि दक्षिणमा समथर तराईसम्म सरदर १७० कि.मि. दुरी रहेको छ । यति कम दुरी भित्र पनि विविध भौगोलिक स्थिती हुनाले नेपाल प्राकृतिक विविधताको धनी देश भएतापनि बार्षिक विभिन्न प्रकोपको सामना गरिरहनु परेको छ । अति भिरालो भू-बनोट, विषमतापूर्ण मौसमी अवस्था तथा कमजोर भौगर्भिक संरचनाले गर्दा नेपाल विपद् भई रहने देश हो । यसका अतिरिक्त तिव्र जनसंख्याको वृद्धि तथा अव्यवस्थित बसोबासले गर्दा नेपालको विपद् प्रतिको सङ्कटोन्मुखता झन बढेको छ । नेपालमा ९० प्रतिशत भन्दा बढी मानिसले दुई भन्दा बढी विपद्‌लाई कुनै पनि बेला सामना गर्नु पर्ने एक अध्यायनले देखाएको छ । नेपालमा औषत रुपमा प्रति दिन १.०६ प्राकृतिक विपद्का घटनाहरूको खबर आउने गरेको पाइएको छ । गत २३ वर्षको तथ्याङ्कअनुसार औषतमा प्रति वर्ष ९३८ मानिसको ज्यान गएको देखिन्छ । पहिरो र बाढीबाट मात्र प्रति वर्ष हुने जनको क्षति औषतमा ३०३ रहेको छ । नेपाल भूकम्पप्रतिको सङ्कटाभिमुखताको आधारमा विश्वमा ११ औं स्थानमा र बाढीमा ३०औं स्थानमा पर्दछ । नेपालले प्राकृतिक विपद्को कारणबाट हरेक वर्ष करोडौं रुपैयाको क्षति हुने गरेको छ । गृह मन्त्रालयले सङ्कलन गरेको तथ्यङ्कमा पछिल्लो ४५ वर्ष (सन १९७१ देखि २०१५)को अवधिमा ४०,००० भन्दा बढि व्यक्तिले विपद्का कारण ज्यान गुमाएका छन । उच्च मृत्युदरको अलवा उक्त अवधिमा ७५,००० भन्दा बढि व्यक्तिहरु घाईते भएका छन । बिगत २३ वर्षमा जम्मा २८ अरब रुपैया बराबरको क्षति भएको र हरेक वर्ष औसत रूपमा रु १ अरब २० करोड ८० लाख बराबरको क्षति हुने गरेको कुरा प्रकाशमा ल्याएको छ ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपालमा विपद्बाट भएको क्षतिको विवरण

विपद्को प्रकार	घटन संख्याा	मृत्यु	बेपत्ता	घाइते	प्रभावित परिवार	घर क्षती
आगलागी	१२६९४	१७५५		२१७६	२६५९६२	९००४४
चट्याङ	२१४३	१७८०	१२९	३२३५	७७५८	१०००
पहिरो	३७२९	५१४१	१९१	२०५३	५५९३४७	३४०९४
हुरीबतास	२९८	२१		९५	१७१८	१२७९
बाढी	४३६८	४६२८	८७	६१५	३७२६२६१	२३०९००
महामारी	३४७४	१६५९८		४४९९२	५१३४०९	०
हिमस्खलन	३	१७	४	७	१	०
हिमपात	७	९७	७	०	१०	०
असिना	१३४	९		२४	३४०७	१५७
भूकम्प	१७५	९७७१		२९१४२	८९०९९५	९८२८५५
शितलहर	४३८	५६३		८३	२४४१	०
अन्य	११३४	६२६	१३	९१९	३२१४	२४६१
जम्मा	२८५९७	४१००६	४३१	८३३४१	५९७४५२३	१३४२७९०
औसत	६०८	८७२	९	१७७३	१२११८	२८५७०

श्रोत :Nepal Disaster Report 2021, MoHA Nepal

नेपालमा बारम्बार विपद् भइरहनुको मुख्य कारणलाई केलाउदा भौगोलिक, भौगर्भीक, मौसमजन्य अवस्थाका साथै विपद् प्रतिको दृष्टिकोण वा जनचासोको अभाव नै प्रमुख रुपमा अगाडी आउँछ । नेपालको भौगोलिक स्थिती हेर्दा समुद्री सतह देखि ६० मिटर उचाईमा रहेको होचो भाग झापाको केचनादेखि विश्वको सर्वोच्च शिखर सगरमाथा ८,८४८ मिटरसम्म चुलिएको छ । यी दुई स्थान बीचको दुरी २०८ किलो मिटर मात्र रहेको छ । यसबाट नेपालको झण्डै ८० प्रतिशत भूभाग भिरालो रहेको स्पष्ट हुन्छ । यसका साथै यहाँ थुप्रै हिम नदी, हिम ताल तथा साना ठूला गरि ६,००० जति नदीनाला र खहरे खोलाहरु नेपाल भरी ४५,००० किलोमिटरको दुरीमा निरन्तर माथिबाट तराईको समथर फाँट हुदै भारतको गंगा नदीमा मिसीएर बंगालको खाडीमा गई हिन्द महासागरमा पुग्छन् । यसरी बग्ने नदी नाला र खहरे खोलाहरुले भूस्खलन, कटान र डुवान हुनु सामान्य प्रक्रिया नै हो ।

नेपालमा सन् २०२२/०२३ मा भएको क्षतिको विवरण

क.स.	विपद्का घटना	घटना संख्या	मृत्यु	घाइते	प्रभावित परिवा	घर क्षती		
						आंशीक	पुर्ण	अनुमानित क्षती रु.मा
१	बाढी	४१८	१८३	६१	१६१९६	१४४२४	२८६	६०९४४४००
२	पहिरो	४८३	१६१	१८२	१०८३	१४९	३२८	१९१६६२०००
३	चट्याङ	४३२	१६०	५५१	६१८	२३	१४	१४६८७०००
४	आगलागि	३९७३	१५०	५५७	६०२७	५४९	३२३४	०
५	शितलहर	४८	४८	०	४८	०	०	०
६	उच्च उचाई -	४५	४१	६	४६	०	०	८९४१५१६०

	high altitude							
७	उच्च बर्षा	३४२	३०	८४	५३८	१९३	२५२	४३९०१५०
८	जनवार आतंक	१४१	२२	६९	२८०	१३६	८	५१४४७९९८
९	हुरीबतास	२४५	१९	८४	१५२७	७६३	३०१	०
१०	डुंगा पल्टनु	१०	१६	९	२७	०	०	०
११	महामारी	२२	१५	१८८१	४२०	०	०	०
१२	सर्पको डसाई	१८	१४	५	१८	०	०	०
१३	हिम आंधी	२	१०	०	१०	०	०	०
१४	हिम स्खलन	१	१	०	१	०	०	०
१५	असिना	३	०	०	२७	२	०	४५७०००
१६	अन्य	१८९	९९	१५०	२८९	६९	१०	३१८१५९९
जम्मा		६३८१	९६९	३६३९	२७२५५	१६३०९	४४३३	६८३८८२३३२०

Source:Nepal Disaster Report 2022, MOHA Nepal

२.४ भोजपुर जिल्लामा विपद्को अवस्था

विपद् जोखिमका दृष्ट्रिकोणले नेपालका विभिन्न जिल्लाहरूमध्ये भोजपुर जिल्ला पनि अत्यन्त जोखिममा रहेको जिल्ला हो । विगत लामो समयदेखि भोजपुर जिल्लामा देखिएका विपद्हरुमा आगलागी, बाढी/पहिरो, भूकम्प, हुरीवतास, चट्याङ्ग, असिना, सुख्खा/खडेरी, अनिकाल, महामारी, वन्यजन्तु (बादर, मृग र दुम्सी) प्रभाव आदि हुन् ।

भोजपुर जिल्लाको अधिकांश भूभाग ज्यादै भिरालो रहेको छ । भिरालो भू–भाग रहेकोले सुख्खा याममा आगलागीको ज्यादै जोखिम हुन्छ भने कमजोर भू-धरातलका कारण वर्षायाममा बाढी र पहिरोको अत्यन्त जोखिम रहेको छ । अधिकांश वस्तीहरुमा पानीको श्रोत ज्यादै न्यून रहेकोले फोहोर पानीको प्रयोग भएको देखिन्छ भने पानीको शुद्धीकरण गर्ने ज्ञान ज्यादै न्यून रहेको पाइएको छ । यसबाट पानीजन्य रोग र झाडापखालाको खतरा रहेको छ । कमजोर भौतिक संरचना र उचित ज्ञानको अभाबका कारण भूकम्पको जोखिम पनि देखिन्छ भने सुख्खा खडेरी, हुरीबतास, असिना चट्याङको असर पनि देखिन्छ । वनविनास, वन अतिक्रमण र उचित व्यवस्थापनको अभावको कारण बाँदर, दुम्सी, मृग जस्ता जनावरले बालीनाली विनासको कारण उसलाई विपद्को रुपमा लिने गरिन्छ ।

विपद्को समयमा प्रभावितलाई मानवीय सेवाको आवश्यकता पर्दछ । त्यो आवश्यकता पुरा गर्नु राज्यको दायित्व हो भने प्रभावितले सेवा पाउनु उसको सार्वभौम अधिकार हो । राज्यले विपद्को समयमा प्रभावितलाई तत्काल प्रदान गर्नुपर्ने सेवा तथा गुणस्तरीय सुविधा राज्यको तोकिएको निकायबाट मात्र पुरा गर्न सक्ने अवस्था हाल विकास भइनसकेकोले यस सेवालाई प्रभावकारी रूपमा लक्षित समूहसम्म पुऱ्याउन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति तथा अन्य मानवीय सेवामा संलग्न संघसंस्थाहरु, सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू र वडा तथा समुदाय स्तरमा गठन भएका सामुदायिक संस्था एवं विपद् स्थलमा रहेका सुरक्षित नागरिकहरुको सहयोग हुन जरुरी छ । यस आपतकालीन अवस्थालाई सहज रुपमा प्रतिकार्य गर्न सबै निकायहरुको जिम्मेवारी रहन्छ ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

२.५ भोजपुर जिल्लामा भएका र हुन सक्ने मुख्य विपद् घटनाहरु

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

२.५.१ सुख्या/खडेरी

लामो समयसम्म पानी नपरी खेतबारीमा लगाएको बालीनाली सुकेर उत्पादनमा कमी आउने, पानीको श्रोतहरु सुक्न गइ मानिस र गाइवस्तुलाई पिउने पानीको अभाव भई जनजीवन अस्त व्यस्त हुनु नै सुख्खा खडेरी हो । भोजपुर जिल्ला पहाडी जिल्ला भएको र यहाँको औषत वर्षा पनि कम रहनुका साथै जलवायु परिवर्तनको कारणले गर्दा अधिकांश स्थानमा रहेका पानीका श्रोतमा कमी हुँदै गएकोले पटक पटक यस जिल्लाले खडेरीको समस्या सामना गर्नु परेको अवस्था छ । जिल्लाका मुख्य सुख्खा खडेरी प्रभावित क्षेत्रहरु निम्न अनुसार रहेका छन् :

सि.नं.	नपा/गापा	स्थान
१.	भोजपुर	पालुवा, टक्सार
२.	षडानन्द	बोया, देउराली, केउरेनीपानी,मुलपानीको तल्लो क्षेत्र
३.	अरुण	जरायोटार, सिकेटार, याङपाङ, चरम्वी
४.	पौवादुङमा	ठूलोदुम्मा, सानोदुम्मा, बास्तिम, च्यांग्रे
५.	हतुवागडी	रानीबास, होमताङ्ग, खैराङ, पाल्लेपानी, हसनपुर, सिन्द्राङ
६.	टयाम्केमैयुङ	कोटको तललो भाग
७.	आमचोक	दुङमाना, बालंखा, पाङचा, देवानटार, पावलाको तल्लो भाग
८.	रामप्रसादराइ	मानेभन्ज्याङ, बासिखोरा, दलगाउँको तल्लो भाग

२.५.२ आगलागी/वन डढेलो

यस जिल्लाका प्राय: घरहरुमा खर वा फुसको छाना हुनु, मानवीय लापरवाहीका कारण खासगरी चैत्र वैशाखमा वढी र अन्य महिनामा फाटफुट रुपमा आगलागीका घटनाहरु भई वर्षेनी ५०/६० घर क्षति भई हरेक वर्ष आगलागीको चपेटामा परेर जनधनको क्षति हुने र जनजीवन अस्तव्यस्त हुने गरेको छ । भोजपुर जिल्लामा आगलागीबाट बढी जोखिमयुक्त स्थानहरु निम्न छन :

सि.नं.	नपा/गापा	स्थान
१.	भोजपुर	भोजपुर, टक्सार, दावा, पारपानी, पानीटयांकी, देउराली, हेलौछा
२.	षडानन्द	नेपालेडाँडा (सोमबारे), दिङला बजार, झ्याउँपोखरी, बैदारभन्ज्याङ, कुदाककाउले
३.	अरुण	प्याउली, जरायोटार, याङपाङ, सिकेटार, चरम्बी (कुमालटार), याकु बजार, चम्पे
४.	पौवादुङमा	ठूलोदुम्मा, सानोदुम्मा, च्याङग्रे, बास्तिम, तिवारीभन्ज्याङ, श्यामशिला,

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

		हिलेभन्ज्याङ
५.	हतुवागडी	रानीवास, सिन्द्राङ, खैराङ, होमताङ, पात्लेपानी, हसनपुर
६.	टयाम्केमैयुङ	कोट, गोगने, अन्नपुर्ण, पानधारे बजार
७.	आमचोक	वासिङ्गथर्पु, पावला, देवानटार, बालंखा, दुम्माना, पांचा
८.	रामप्रसादराइ	बासिखोरा, मानेभन्ज्याङ, बैकुन्ठे, दलगाउँ, ओखे, भुल्के
९.	साल्पासिलिछो	चौकीडांडा बजार, कुलुङ, गोथे बजार, सालेवा दोभाने

२.५.३ पहिरो

वर्षायाममा अतिवृष्टिको कारण नदीनालाहरुमा साविकका भन्दा वढी मात्रामा पानी परी वहाव तीब्र रुपमा आउनुका साथै जिल्लाका विशेष गरी सबै क्षेत्रमा भिरालो तथा कमजोर भूभागमा भूक्षय भई पहिरो जान थाल्दछ । पछिल्लो समयमा विभिन्न स्थानमा सडक निर्माणका लागि भएका कार्यहरुले पहिरोको जाखिम झन बढेको छ । पहिरोबाट समय समयमा जिल्लाका विभिन्न क्षेत्रहरु प्रभावित हुने गरेका छन् ।

जिल्लाका मुख्य प्रभावित स्थानहरु निम्न छन् :

सि.नं.	नपा/गापा	स्थान
१.	भोजपुरन.पा	हेलौछा, आम्तेक, सिद्धेश्वर,गुप्तेश्वर
२.	षडानन्द न.पा.	खार्ताम्छा, किमालुङ, बोया, देउराली
३.	पौवादुङमा गा.पा.	चाम्ताङ
४.	हतुवागडी गा.पा.	रानीबास, होमताङ्ग, सिन्द्राङ, खैराङ, हसनपुर, पात्लेपानी
५.	टयाम्केमैयुङ गा.पा	कोट, लेखर्क, गोगने, खावा
६.	आमचोक गा.पा	वासिङथर्पु, पावला, पाङचा, थिदिङखा, दुम्माना, देवानटार
७.	रामप्रसादराइ गा.पा	मानेभन्ज्याङ, बैकुन्ठे, ओखे, दलगाउँको तटिय क्षेत्र
८.	साल्पासिलिछोगा.पा	कुलुङ (जिमिगाउँ), दोभाने, खाटाम्मा, चौकीडाँडा

२.५.४ भुकम्प

पृथ्वीभित्र भइरहने हलचलले गर्दा पृथ्वीका कुनै भागमा जमीनको सतह चर्किदा अनुभव गरिने धक्का भूकम्प पनि यस जिल्लामा पटक पटक आएको छ । इतिहासलाई केलाएर हेर्दा वि.स १९९०, २०४५, २०६८ र २०७२ सालको भूकम्पमा यस जिल्लामा निकै जनधनको क्षति भएको पाइन्छ । कमजोर भु–धरातल, अवैज्ञानिक संरचना, उचित चेतनाको कमी र फितलो नियमनले गर्दा यो जिल्ला भूकम्पको उच्च जोखिममा रहेको देखिन्छ ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

२.५.५ हुरीवतास

भोजपुर जिल्लामा हुन सक्ने विपद्हरुमा हुरीबतास पनि प्रमुख मानिन्छ । प्रायजसो हरेक वर्ष फाल्गुनदेखि जेष्ठको समयमा हावाहुरी चलेर उल्लेख्य संख्यामा धनजन, कृषि बालीनालीको क्षति भई मानिसहरु घरवारविहीन समेत हुने गरेको छन् । यस जिल्लामा हुरीबतासले प्रभाव पार्ने मुख्य स्थानहरु निम्न अनुसार रहेका छन् :

सि.नं.	नपा/गापा	स्थान
१.	भोजपुर	पालुवा, आमतेक, टक्सार, हेलौछा
२.	षडानन्द	देउराली, साङपाङ, बोया, केउरेनीपानी
३.	अरुण	याङ्गपाङ्ग, जरायोटार, चरम्वी, प्याउली
४.	पौवादुङमा	बास्तीम, च्याङग्रे, ठूलोदुम्मा, सानोदुम्मा
५.	हतुवागडी	रानीबास, होमताङ, सिन्द्राङ, खैराङ, हसनपुर
६.	टयाम्केमैयुङ	छिनामखु, तिम्मा, लेखर्क, नागी
७.	आमचोक	बालंखा, पाङचा, यूँ, वासिंथपु
८.	रामप्रसादराइ	ओखे, धोदलेखानी, मानेभन्ज्याङ, बासिखोरा, बैकुन्ठे, दलगाउँ, भुल्के

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

२.५.६ बाढी

वर्षातको समयमा अतिवृष्टिको कारण नदीनालाहरुमा साविकका भन्दा वढी मात्रामा पानी परी वहाव तीव्र रुपमा आउनाले बाढी आउछ । खास गरीकन तटिय क्षेत्रमा यसको प्रभाव देखिन्छ । जलाधार क्षेत्रको अक्रिमण गरी बसोबास गर्ने मानिसहरु यसको जोखिमका रहेका हुन्छन तर पनि कहिलेकाँही उच्च बर्षाको कारण खहरे खोलामा आएको बाढीले समेत ठुलै क्षती हुने गर्दछ । जिल्लाकासबै क्षेत्रमा भिरालो तथा कमजोर भूभाग भएकोले बाढीको कारण भूक्षय भई पहिरो जाने सम्भावना रहेको देखिन्छ । बाढीबाट विगतमाजिल्लाका विभिन्न स्थानहरु प्रभावित भएको पाइन्छ । जिल्लाका मुख्य प्रभावित स्थानहरु निम्न छन् :

सि.नं.	नपा/गापा	स्थान
१.	भोजपुर न.पा.	टक्सारको तल्लो तटिय क्षेत्र
२.	षडानन्द न.पा.	केउरेनीपानी, कुदाककाउले, नेपालेडाँडा, देउराली, बोया
३.	अरुण गा.पा	जरायोटार र याङपाङको (तटिय क्षेत्र)
४.	पौवादुङमागा.पा	ठूलोदुम्मा, सानोदुम्मा (तटिय क्षेत्र)
५.	हतुवागडी गा.पा	रानीबास, सिन्द्राङ (तटिय क्षेत्र)
६.	रामप्रसादराइ गा.पा	दलगाउँको तल्लो तटिय क्षेत्र

२.५.७ असिना

भोजपुर जिल्लामा प्राय:जसो जिल्लाको उत्तरी, पूर्वी र पश्चिमी भेगका अधिकांश स्थानहरुमा बर्षेनी असिनाले क्षति गर्ने गरेको छ । अधिकांश मानिसहरु कृषि पेशामा निर्भर भएकाले बाली पाक्ने समयमा असिना आउँदा कृषकलाई प्रत्यक्ष असर परिरहेको छ ।

२.५.८ सडक दुर्घटना

यस जिल्लामा मुख्य सडक भोजपुर-लेगुवा, भोजपुर-चखेवा सडक खण्डमा बढी दुर्घटना हुने सम्भावना रहेको छ । जिल्ला सदरमुकामबाट सवै स्थानीय तहहरु जोड्ने कच्ची सडक बाटोहरु निर्माण भएसगै यस जिल्लामा सडक दुर्घटनाको जोखिम पनि बढ्दो क्रममा रहेको छ ।

२.५.९ चट्याङ्ग

जिल्लाका प्रमुख विपद्हरुमध्ये चट्याङ्ग पनि एक हो । वर्षायामको समयमा चट्याङ्गवाट वर्षेनी ५/६जनाको मृत्यु हुनुका साथै पशुधन तथा भौतिक सम्पतिको क्षति हुने गरेको छ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

२.५.१० महामारी

धेरै व्यक्तिहरुलाई एकै समय एकै किसिमको रोग लागेमा हुने महामारी अन्तर्गत फोक्सोखाला, हैजा, रुघा र निमोनिया, जण्डिस जस्ता रोगहरु खासगरी वर्षायाम पछाडि जनचेतना र उचित व्यवस्थापनका कमीले हुने र भइरहेको अवस्था छ । जलवायु परिवर्तनसँगै विभिन्न सरुवा रोगहरु जस्तै स्वाइन फ्लु, बर्ड फ्लु, स्क्रब टाइफस, औलो, कालाजार, डेंगु जस्ता प्रकोपजन्य रोगहरु आउन सक्छन् ।

२.५.११ अन्य

वर्तमान अवस्थामा जलवायू परिवर्तनको कारण विभिन्न समस्याहरु उत्पन्न हुने अवस्थाहरु आएका छन् । वनजंगलको विनास तथा लामो खडेरीका कारण पानीका मुहान सुक्ने र खानेपानीको अभाव हुने समस्या बढ्दै गइरहेकोछ । यसका साथै विभिन्न समयमा भएका आन्तरीक युद्ध, सम्प्रदायिक दङ्गा र वातावरणीय प्रदुषणको असरको सामना गरि राख्नु परेको छ भने हाल आएर अमेरिकन फौजी किरा तथा अन्य विभिन्न प्रजातीका किराहरुको प्रकोपबाट बाली नष्ट भई त्यसको सामना गर्न कठीन भइरहेको छ ।

बिपदकोप्रकार	घटनासंख्या	मृत्यु	बेपता	घाईते	प्रभाबित परीवार	घरक्षति		
						आंशिक	पुर्ण	अ.नु.मा.क्षति
आगलागी	३१	२	-	-	२९	५	१९	४.७०.३५,५००।
चट्याङ्ग	६	१	-	५	-	-	-	-
पहिरो	१८	-	१	-	१०	५	१०	९२,७०,०००।-
हुरीबतास	१	-	-	-	१	१	-	५०,०००।-
शितलहर	-	-	-	-	-	-	-	-
उच्चबर्षा	-	-	-	-	-	-	-	-
जनवारआ.	-	-	-	-	-	-	-	-
महामारी	५	५	-	-	-	-	-	-
सर्पडसाई	-	-	-	-	-	-	-	-
हिमआधी	-	-	-	-	-	-	-	-
हिमस्खलन	-	-	-	-	-	-	-	-
असिना	-	-	-	-	-	-	-	-
उच्चउचाई	-	-	-	-	-	-	-	-
बाढी	१	१	-	-	-	-	-	-
अन्य	-	-	-	-	-	-	-	-

भोजपुर जिल्लामा विपद् उत्पन्न क्षतिको विवरण

नोटः उल्लेखित तालिकामा भूकम्प बाट भएको अनुमानित क्षति समावेश गरिएको छैन ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

२.६भोजपुर जिल्लाको प्रकोपको विश्लेषण स्तरीकरण

भोजपुर जिल्लामा देखा परेका विपद्‌लाई विश्लेषण गर्दा विभिन्न १० भन्दा बढी प्रकारका विपद्‌हरु देखिएका छन् जसको कारणले विगतमा धेरै जनधनको क्षति भएको र ति विपद्‌हरुबाट भविष्यमा समेत प्रभाव पार्ने जोखिम रहेको देखिन्छ । यस जिल्लामा मुख्य गरी वर्षेनी आउने विपद् र त्यसबाट हुने जनधनको क्षति र संकटासन्न अवस्थाको आधारमा उल्लेखित तालिकामा विपद्‌को स्तरीकरण गरिएको छ । स्तरीकरण गर्दा जनधनको क्षति, संकटासन्नताको अवस्थालाई आधार मानी तुलनात्मक विधी अपनाइएको छ । जस अनुसार यस जिल्लामा पहिलो स्थानमा महामारी, दोश्रोमा आगलागी, तेस्रोमा पहिरो, चौथोमा भुकम्प, पाँचौमा सुख्खा खडेरी, छैठौंमा बाढी, सातौंमा असिना, आठौंमा सडक दुर्घटना, नवौमा चट्याङ, र दशौंमा हुरीबतास रहेका छन् ।

जिल्लामा विपद्‌को प्राथामिकरण

(प्रकोप)	बाढी	पहिरो	आगलागी	महामारी	भूकम्प	सुख्खा खडेरी	असिना	चट्याङ्ग	हुरीबतास	सडक दुर्घटना
बाढी	x	पहिरो	आगलागी	महामारी	भूकम्प	सुख्खा खडेरी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
पहिरो	x	x	आगलागी	महामारी	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
आगलागी	x	x	x	महामारी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
महामारी	x	x	x	x	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
भूकम्प	x	x	x	x	x	भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प	भुकम्प
सुख्खा खडेरी	x	x	x	x	x	x	सुख्खा खडेरी	सुख्खा खडेरी	सुख्खा खडेरी	सुख्खा खडेरी
असिना	x	x	x	x	x	x	x	असिना	असिना	असिना
चट्याङ्ग	x	x	x	x	x	x	x	x	चट्याङ्ग	सडक दुर्घटना
हुरीबतास	x	x	x	x	x	x	x	x	x	हुरीबतास
सडक दुर्घटना	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
जम्मा प्राप्तङ्क	४	७	८	९	६	.५	३	१	१	१
स्तरीकरण	छैटौं	तेस्रो	दोश्रो	पहिलो	चौथौं	पाँचौं	सातौं	नवौं	दशौं	आठौं

(माथि उललेख गरिएको प्रकोप स्तरिकरणमा भोजपुर जिल्लामा तत्काल समुदायमा परेको असरको आधारमा भुकम्पलाई चौथौं स्थानमा अंक प्राप्त भएतापनि भुकम्पिय जोखिमको आधारमा नेपाल उच्च रहेको हुँदा त्यसले निम्त्याउने असर पनि उच्च रहने देखिन्छ ।)

२.७भोजपुर जिल्लामा नपा/गापा अनुसार विपद् हुन सक्ने संकटाभिमुखताको अवस्थाहरु

गा.पा / न.पा	बाढी	पहिरो	आगलागी	महामारी	भूकम्प	सुख्खा खडेरी	असिना	चट्याङ्ग	हुरीबतास	सडक दुर्घटना
भोजपुर	न्युन	मध्यम	उच्च	उच्च	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
षडानन्द	मध्यम	उच्च	उच्च	उच्च	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	न्युन
अरुण	मध्यम	मध्यम	उच्च	उच्च	उच्च	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम	उच्च

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

पौवादुङमा	न्युन	मध्यम	उच्च	उच्च	उच्च	उच्च	मध्यम	न्युन	मध्यम	मध्यम
हतुवागढी	मध्यम	उच्च	उच्च	उच्च	उच्च	उच्च	न्युन	न्युन	मध्यम	मध्यम
ट्याम्केमैयुङ	न्युन	उच्च	मध्यम	उच्च	उच्च	मध्यम	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम
आमचोक	न्युन	उच्च	उच्च	उच्च	उच्च	मध्यम	मध्यम	न्युन	मध्यम	न्युन
रामप्रसादराई	न्युन	मध्यम	उच्च	उच्च	उच्च	उच्च	मध्यम	न्युन	मध्यम	न्युन
साल्पासिलिछो	मध्यम	उच्च	उच्च	मध्यम	उच्च	मध्यम	उच्च	मध्यम	मध्यम	न्युन

यसरी गरिएको सामुहिक कार्यको नतिजा अनुरुप भोजपुर जिल्लाका पालिकाहरुमा महामारी, आगलागी, सुख्खा खडेरी, पहिरो, भूकम्प, हुरीबतास, बाढी, असिना, सडक दुर्घटना, चट्याङ जस्ता प्रकोपको जोखिम रहेको निष्कर्ष निकालिएको छ । यि प्रकोपहरुको असर सबै न.पा. तथा गा.पा.हरुमा पर्न सक्ने देखिन्छ । योजना तर्जुमा गर्दाको समयमा यी प्रकोपहरुबाट प्रभावित हुने वडाहरुलाई मुख्य प्राथमिकता दिनु पर्ने देखिन्छ ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

परिच्छेद-२

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको परिचय

२.१ पृष्ठभूमि

नेपाल विश्वका १९८ मुलुकहरुमध्ये भूकम्पीय जोखिमको हिसाबले ११ औं, पानीजन्य प्रकोपबाट हुने क्षतिका हिसाबले ३० औं (स्रोतः यु एन वि.सि.पि.आर, २००४, जर्मन वाच, मानव विकास प्रतिवेदन, २००९) र जलवायु परिवर्तनको जोखिमका हिसाबले चौंथो स्थानमा रहेको छ । गृह मन्त्रालय र यु.एन.डि.पी.को श्रोत अनुसार नेपालमा हरेक वर्ष ४२० वटा विपद्का घटनाहरू घट्ने, १ हजार जनाको मृत्यु हुने, ८० जना हराउने, १ लाख ३५ हजार मानिसहरु प्रभावित हुने, १६ हजार परिवार विस्थापित हुने र ठूलो संख्यामा भौतिक क्षति हुने तथ्यांक छ । त्यसैगरी नेपालका २ हजार ३ सय १५ वटा हिमतालहरुमध्ये २२ वटा विष्फोट हुने खतरामा रहेका छन् (ICIMOD/UNEP,2000)। अतः विपद्को हिसाबले नेपाल संसारमा अति संवेदनशील (Hot Spot)को रुपमा रहेको छ ।

यसै सन्दर्भमा भोजपुर जिल्ला पनि विभिन्न प्रकोपको दृष्टिकोणले जोखिमयुक्त जिल्ला मानिन्छ । १९९०, २०४५, २०६८ र २०७२ सालको भूकम्प र प्रत्येक बर्ष हुने बाढी, पहिरो, आगलागि, महामारी, सरुवा रोग, चट्याङ, हावाहुरी, सुख्खा खडेरी लगायतका विपद्का घटनाहरुले ल्याएको क्षतिले यसलाई पुष्टी गर्दछ । कोशीको बाढीपश्चात नेपालमा विपद्को क्षेत्रमा पूर्वतयारीका कार्यहरु प्रभावकारी रुपमा अगाडि लैजानु पर्दछ भन्ने बहस भए पछि नेपाल सरकार गृह मन्त्रालयले विभिन्न राष्ट्रियस्तरका भेला गोष्ठी गरेर विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा निर्देशिका तयार गरी लागु गरेको छ । सोही निर्देशिका अनुसार भोजपुर जिल्लाले वि.सं.२०६८ सालदेखि विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना बनाएर समय-समयमा अद्यावधिक गर्दै आएको छ । यसै क्रममा जिल्लास्थित सवै सरोकारवालाहरुको सहयोगमा प्राप्त भएका सुझावहरुलाई संकलन गरि आवश्यक परिमार्जनसहित विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अद्यावधिक गरिएको छ ।

विपद् जोखिम व्यवस्थापनका विभिन्न चरणमा गरिने कामहरू मध्ये विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना एक महत्वपुर्ण चरण हो । यस योजनाले विपद् हुनुभन्दा पहिले र विपद्को तत्कालीन प्रभावबाट हुने क्षतिलाई कम गर्न मार्गप्रशस्त गर्ने भएकोले यो एक महत्वपूर्ण दस्तावेजको रुपमा रहेको छ । यस योजनाले विपद् हुनुभन्दा पहिले पूर्वतयारीका कार्यहरु, विपद्को समयमा र विपद्बाट उत्पन्न असहज अवस्थामा आधारभूत मानवीय सेवा उपलब्ध गराउने कार्यलाई योजनाबद्ध रुपमा कार्यान्वयन गर्न जिम्मेवारीको बाँडफाड सहित खाका तयार गरेको छ । विपद् र त्यसबाट उत्पन्न असहज अवस्थामा खोज तथा उद्धारका कार्य गरी मानव जीवनको रक्षा गर्नु, विपद् प्रभावितहरुलाई राहत सहयोग उपलव्ध गराउनु, प्रभावितहरुको आवासको व्यवस्था मिलाउनु , महिला, वालवालिका, अपाङ्ग, जेष्ठ नागरिकहरुको सुरक्षाको व्यवस्था मिलाउनु, सर्वसाधारणको धन सम्पतीको सुरक्षाको व्यवस्था मिलाउनुका साथै पुनर्स्थापना पुनर्निर्माणका कार्यलाई लिपिवद्ध गराई कार्यान्वयनमा लैजानु यस योजनाको प्रमुख लक्ष्य हो । विगतका अनुभवका आधारमा मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित बनाउन आपतकालीन अवस्थाका लागि योजना निर्माण गर्न आवस्यक

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

देखिएकोले नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको प्राविधिक सहयोगमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, भोजपुरद्वारा यो योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

२.२ योजनाको उद्धेश्य

सम्भावित विपद्बाट उत्पन्न हुन सक्ने भौतिक तथा मानवीय क्षतिहरूलाई न्यूनीकरण एवं व्यवस्थापन गर्न, त्यसको सामना गर्न र विपद्को समयमा मानिसमा पर्ने प्रतिकुल प्रभावको सामना गर्न स्थानीय स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै विभिन्न क्षेत्रसँग समन्वय तथा जिल्लाको प्रतिकार्य क्षमता अभिवृद्धि गरी प्रभावितहरूका आधारभूत आवश्यकतालाई समयमा नै पुरा गर्ने कार्यको सुनिश्चिततताको लागि विभिन्न क्षेत्रसंग समन्वय गरी प्रभावकारी र जवाफदेहीयुक्त मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु यस योजनाको मुख्य उद्देश्य रहेको छ ।यस योजनाका पूरक उद्देश्य निम्न अनुसार छन् :

२.२.१. भविष्यमा हुन सक्ने विपद्लाई ध्यानमा राखी धनजनको क्षति कम गर्न समुदायमा पूर्वतयारीका कार्यहरु गर्नु,

२.२.२. विपद्मा परेका व्यक्ति, परिवार र समुदायको तत्काल खोज तथा उद्धार गरी मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु,

२.२.३. विपद्बाट प्रभावित समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा सम्मानजनक जीवनयापनका लागि आधारभूत सहयोग जस्तै खाद्यान्न, आवास, शिक्षा, स्वास्थ्य, सुरक्षा जस्ता सेवाहरु उपलब्ध गराउनु,

२.२.४. उपलब्ध न्यूनतम श्रोतसाधनको अधिकतम् उपयोग गर्दै आवश्यक पर्ने थप श्रोतसाधनको खोजी गरी नेपाल सरकार र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिबाट भएका निर्णयको कार्यान्वयन गर्न सरोकारवाला निकाय तथा संघसंस्थाहरुसँग समन्वय गरी विपद् प्रभावित समुदायलाई सहयोग उपलब्ध गराउनु,

२.२.५. संकटासन्न समूह–महिला, वालवालिका, अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकलाई विशेष प्राथमिकता दिएर सहयोग र संरक्षणका कार्य गर्नु,

२.२.६. आवश्यकता अनुसार विकास प्रकृयामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई मूलप्रवाहीकरण गर्दै विपद् पूर्व, विपद्को समयमा र विपद् पश्चात् गर्नु पर्ने कार्यलाई प्राथमिकीकरण गर्नु ।

२.३ योजनाको आवश्यकता तथा महत्व

विपद् व्यवस्थापनभित्र गरिने विभिन्न चरणका कार्यहरुमध्ये विपद् आउनुभन्दा अगाडीसम्म पूर्वतयारी र विपद् परेलगत्तै स्थिति सामान्य नभएसम्म प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयन हुन्छ । विपद्को यो समय संवेदनशील हुने र यस समयमा गरिने मानवीय सहयोग महत्वपूर्ण रहने हुनाले यसको आवश्यकतार महत्वलाई पुष्टि गर्छ । संक्षेपमा योजनाको आवश्यकतार महत्वलाई निम्न बुंदामा राख्नसकिन्छ ।

१. योजनाले विपद्का समयमा मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित गर्न सुनिश्चितता दिनेछ।

२. विपद्को जोखिम कम गर्न सरोकारवाला र समुदायलाई हातेमालो गर्न प्रेरणा दिनेछ।

३. विपदबाट प्रभावितहरुलाई आफ्नो अधिकार र दायित्वका बारेमा सचेत गराउने छन्।

४. उद्धार र राहत जस्ता कार्यमा विपद् प्रभावित समुदायको समान पहुँचको प्रत्याभूति गर्ने छन।

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

५. आपतकालीन समयमा सूचनार जानकारी प्रक्षेपण लाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्नेछन।

६. क्षेत्रगत रूपमा कामको बाँडफाँड हुने हुँदा मानवीय सहयोग पारदर्शी, प्रभावकारी र व्यवस्थित हुनुको साथै सेवा प्रदायकहरुमा जवाफ देही र उत्तरदायी भावनाको विकास गराउँछ।

२.४ योजना तर्जुमाका लागि अबलम्बन गरिएका प्रतिक्रिया तथा विधिहरु

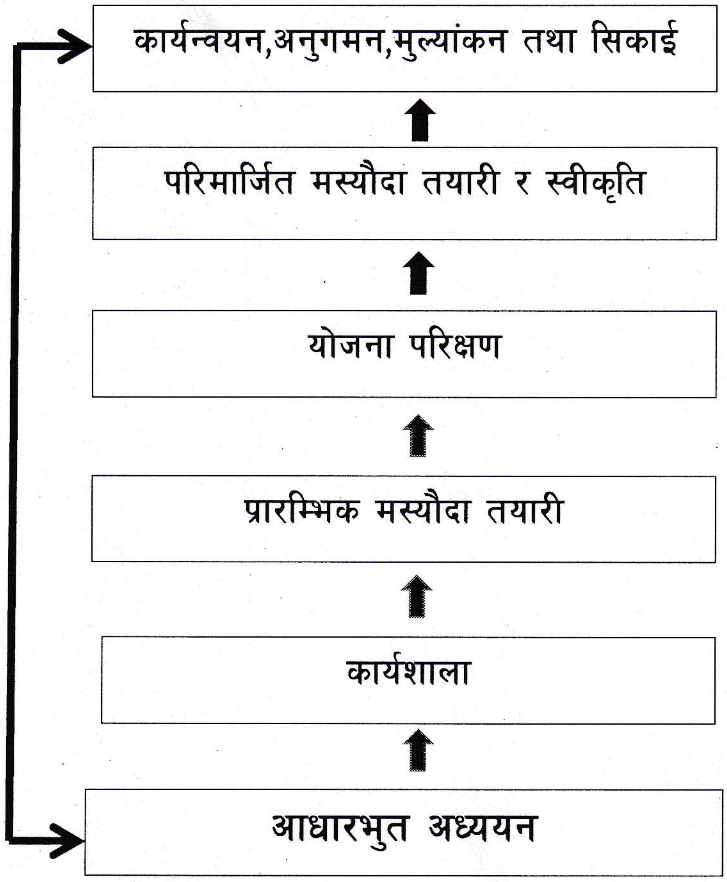

वि.सं. २०६६ सालमा नेपाल सरकार र डीपीनेट नेपालको संयुक्त आयोजनामा भएको मनसुन पूर्व विपद् पूर्वतयारी राष्ट्रिय कार्यशाला गोष्ठिले सङ्कटासन्न जिल्लाहरूमा आपतकालीन योजना तर्जुमा गर्दै जाने निर्णय गरे अनुरुप विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७ तयार भयो । यसै बमोजिम विभिन्न जिल्लाहरुमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्ने कार्य प्रारम्भ भएको थियो । यसै सिलसिलामा भोजपुर जिल्लामा २०६८ सालमा निर्माण भएको प्रकोप पूर्वतयारी कार्ययोजना बार्षिक रुपमा अध्याबधिक गर्दै आएकोमा २०७६ मा परिमार्जन गरि विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गरिएको थियो । सो योजनालाई अध्याबधिक गर्दै जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको आयोजनामा विभिन्न समयमा सरोकारवालाहरुसंग भएका बैठकमा भएका छलफल र प्राप्त सुझावहरुलाई समावेश गरि विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८० तयार गरिएको छ ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

योजना तर्जुमाका लागि निम्न प्रक्रिया अपनाइएको छ :

२.४.१ योजना तर्जुमा प्रक्रियामा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्व,

२.४.२ जिल्लामा रहेका सरोकारवाला संघसंस्थाहरुको क्षमता संकलन तथा विश्लेषण,

२.४.३ स्थानीय तह न.पा./गा.पा. हरुको सहभागिता र सूचना संकलन,

२.४.४ जिल्लाको वस्तुगत विश्लेषणबाट परिमाणात्मक तथ्याङ्क संकलन,

२.४.५ विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रमा मानवीय सहयोग गर्ने दातृ निकाय तथा संघसंस्थाहरूको सहभागिता,

२.४.६ राजनीतिक दल, उद्योगी, व्यापारी र नागरिक समाजको प्रतिनिधि तथा प्रभावित क्षेत्रका प्रतिनिधिहरूको प्रत्यक्ष सहभागिता,

२.४.७ जिल्ला स्थित सुरक्षा निकाय (नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी र सशस्त्र प्रहरी बल) सहभागिता,

२.४.८ जिल्ला स्थित सरकारी निकायका प्रतिनिधि, गैरसरकारी संस्थाको सक्रिय सहभागिता,

२.४.९ जिल्ला पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिबाट अनुमोदन,

२.४.१० विभिन्न सन्दर्भ सामग्री र सिकाई तथा असल अभ्यासलाई समाबेश गरी योजना तयार गरिएको छ ।

क.स	प्रतिवेदन/प्रकाशनको नाम	सिकाई/असल अभ्यासहरू
१	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७८	जिल्ला स्तरको विपद् जोखिम व्यवस्थापनको कार्य भएको, विषयगत अभ्यासहरू सुरुवात भएको तथा जिल्लाभित्र रहेका क्षमताहरू उल्लेख भएको ।
२	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७६	जिल्ला स्तरको विपद् जोखिम व्यवस्थापनको कार्य भएको, विषयगत अभ्यासहरू सुरुवात हुन खोजेको तथा जिल्लाभित्र रहेका क्षमताहरू उल्लेख भएको ।
३	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि राष्ट्रिय रणनीति, (२०१८-२०३०)	राष्ट्रियस्तरमा तयार भएको नीतिबारे जानकारी र जिल्ला स्तरमा समायोजन गर्ने प्रक्रियाबारे स्पष्टताको प्रयास ।
४	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन,२०७४	ऐनले व्यवस्था गरेको मापदण्ड र विपद् सम्बन्धी केन्द्र, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तहको संरचना निर्माणको बुझाईमा स्पष्टता आएको ।
५	स्फेयर (Sphere) मापदण्ड	राहत मापदण्ड र न्यूनतम आवश्यकताबारे सबै सरोकारवाला निकायहरूलाई जानकारी नभएको ।
६	प्रकोप पीडित उद्धार र राहत सम्बन्धी मापदण्ड, २०६४ (छैठौं संसोधन २०७४)	राहत सम्बन्धी रकम र मापदण्ड निर्धारण गरिएको ।
७	राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्य ढाँचा, २०७० (प्रथम संसोधन २०७५)	तत्कालको प्रतिफल सम्बन्धी जानकारी ।
८	विभिन्न सरकारी कार्यालयहरूको प्रतिवेदन	जिल्लास्थित विभिन्न सरकारी कार्यालयहरुको प्रगती विवरणबाट प्राप्त असल अभ्यासहरूलाई समाबेश गरिएको ।
९	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना	स्थानीय तहमा विपद् व्यवस्थापन गर्न र देखिरहेका जलवायु उत्पन्न प्रकोपको सन्दर्भ आँकलन गर्न ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

२.५ योजनाको लक्षित समूह

यस योजनाले लक्षित गरेका समूह निम्नानुसार रहेका छन् :

- विपद् जोखिममा रहेका जिल्लाका २ नगरपालिका र ७ गाउँपालिकाका प्रभावित नागरिकहरु,
- जिल्लामा अस्थायी रुपमा बसोबास गर्ने व्यक्ति तथा समुदायहरु,
- योजना कार्यान्वयनको दृष्टिले जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र क्षेत्रगत सदस्यहरु,
- योजनाले विपद् व्यवस्थापनका लागि मार्गदर्शन गर्ने भएकाले जिल्लाभित्र विपद् व्यवस्थापनका साथै सामाजिक तथा आर्थिक विकासको लक्ष्य लिएर काम गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय, राष्ट्रिय, स्थानीय गैरसरकारी संस्था, दातृ निकाय र निजी क्षेत्र,
- मानवीय सहयोगका कार्यमा नेपाल सरकार पहिलो जिम्मेवार निकाय भएकोले सरकार र यसका सबै निकायहरु ।

२.६ योजनाको सीमा

यस योजनाको सिमा निम्नानुसार रहेका छः

- यस योजनाको लक्षित जनसङ्ख्या १५७९२३ (राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अन्तिम नतिजाको जनगणनानुसार) रहेको भएतापनि हाल बृद्धि भएको जनसंख्या समेत जोखिममा पर्न सक्ने र सोही अनुसार जनसङ्ख्या प्रभावित हुनसक्ने सम्भावना रहेकोले हाल कायम रहेको जनसंख्या यस योजनाको सिमाभित्र रहेको छ ।
- यो योजना विपद्का समयमा बढी कृयाशिल हुने भएतापनि सम्भावित विपद्लाई मध्यनजर गर्दै तयारी अवस्थामा रहन विपद् पुर्वको अवस्थामा पनि कार्यान्वयनमा रहने छ ।
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता अनुरुप क्षेत्रगत अवधारणा अन्तर्गत योजना तर्जुमा गरिएकाले जिल्लास्थित सबै सरोकारवाला निकाय तथा संस्थाले आफ्नो नेतृत्व तथा भूमिकालाई प्रभावकारी बनाइ क्षेत्रगत अवधारणाको कार्यान्वयनलाई मजवुत वनाउन कृयाशिल रहने छ । विपद् परिहालेको अवस्थामा योजना अनुरुप मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँग स्रोतको अभाव हुन सक्ने भएकाले योजना अनुरुप विपद् प्रतिकार्यका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सरकार, राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद, कार्यकारी समिति, प्राधिकरण, प्रदेश विपद् व्यवस्थापन परिषद, प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति र दाताहरुबाट हुने सहयोगको आवश्यकतालाई समेटीएको छ । योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई क्षेत्रगत रूपमा जनशक्ति तयार गर्न समय लाग्ने भएकोले श्रोतको खोजी गर्नु पर्ने हुन्छ ।

२.७ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अपेक्षित नतिजा

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७ को उद्देश्य अनुसार विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाका लागि यस जिल्लामा रहेका विभिन्न सरोकारवालाहरुको वीचमा छलफल तथा

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

भेलाको आयोजना गरी योजनालाई विस्तृत रुपमा परिमार्जन गरी तयार गरिएको यस योजनाबाट निम्नानुसार प्रतिफल वा नतिजा अपेक्षा गरिएको छ ।

२.७.१. जिल्लामा कार्यरत मानवीय सहायतामा संलग्न निकायहरुको भूमिका पहिचान हुने,

२.७.२. प्रभावकारी योजना निर्माणका लागि जिल्लाका विपद्सँग सम्बन्धित विवरण संकलन हुने,

२.७.३. सम्भावित विपद्का आधारमा क्षेत्रगत रुपमा छुट्टा-छुट्टै योजना तर्जुमा गर्ने।,

२.७.४. सम्बन्धित संस्था एवं साझेदार निकायहरुको सम्पर्क सूची तयार गर्ने,

२.७.५. सम्बन्धित हरेक निकायले सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने,

२.७.६. प्रतिकार्यमा संलग्न सबै साझेदार निकायहरुको भूमिका र जिम्मेवारी पहिचान गर्ने,

२.७.७. जिल्लाको खतराहरु Hazardहरुको पहिचान र स्तरीकरण हुने,

२.७.८. तत्काल उपलब्ध हुन सक्ने साधन/श्रोतहरुको आंकलन गर्ने,

२.७.९. प्रस्तावित ढाँचामा संभावित विपद्को प्रकृतिकोल आधारमा सबै विषयगत क्षेत्रफल,

२.७.१०. प्रतिकार्य योजना तय गर्ने र तय गरेको मस्यौदामा छलफल गरी सहमति निर्माण हुने,

२.७.११. प्रतिकार्य मापदण्डमा सहमति हुने,

२.७.१२. ठुलो स्तरको विपद्को अवस्थामा जिल्ला वा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिसँग पर्याप्त श्रोत साधनको व्यवस्था हुन नसक्ने भएकोले प्रदेश वा केन्द्रस्तरमा थप सहयोग माग गर्ने,

२.७.१३. विस्थापितहरुलाई राख्नका लागि क्याम्प व्यवस्थापन प्रणाली स्थापना गर्न सुरक्षित आश्रय स्थलको पहिचान गर्ने।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

परिच्छेद-३

नेपालमा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि भएका कानूनि व्यवस्था

३.१ नीतिगत व्यवस्था

नेपालमा विपद्का घटनाहरु भएपछि माग र आवश्यकता अनुसार उद्धार तथा राहत उपलब्ध गराउने परम्परागत अवधारणामा परिवर्तन आएको छ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ लागू भएपछि विपद् व्यवस्थापनमा उद्धार तथा राहत कार्यका अतिरिक्त पूर्वतयारी तथा न्यूनीकरणका कार्यलाई पनि जोड दिन थालिएको छ । सन् १९९१ मा प्राकृतिक प्रकोप न्यूनीकरण अन्तर्राष्ट्रिय दशकको घोषणा भएपछि विपद् व्यवस्थापनमा पूर्वतयारीका कार्यलाई विशेष जोड दिन थालिएको देखिन्छ । सन् १९९६ मा प्रकोप व्यवस्थापनका लागि तर्जुमा गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना लागू भएपछि विभिन्न प्रकृतिका प्राकृतिक विपद्हरुलाई सम्बोधन गर्न आवश्यक थप उपायहरु अवलम्बन गर्न खोजिएको भएता पनि पर्याप्त श्रोत र साधनको अभाव एवं सम्बन्धित निकाय एवं सरोकारवालाहरुबीच समन्वयको कमीले कार्ययोजनाले निर्दिष्ट गरेका क्षेत्रहरुमा पर्याप्त प्रतिफल प्राप्त हुन सकेनन् । यसरी अपेक्षाकृत सफलता प्राप्त गर्न नसक्नुका प्रमुख कारण प्राविधिक क्षमता सहितका उपयुक्त संगठनात्मक संरचनाको अभाव पनि एक हो ।

३.२ विद्यमान कानुनी व्यवस्था

३.२.१ नेपालको संविधान

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको माध्यमद्वारा दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकांक्षा पूरा गर्न जारी भएको नेपालको संविधानले नेपाल संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्यका रुपमा परिभाषित गर्नुका साथै राज्य सञ्चालनका लागि तीन तहको संरचनाको व्यवस्था गरी प्रत्येक तहको कर्तव्य र अधिकारको व्यवस्था गरिएको छ । संविधानको अनुसूची ७ मा प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद् पूर्वतयारी, उद्धार तथा राहत र पुनर्लाभको अधिकार संघ र प्रदेशको साझा अधिकार सूचीको विषय बनाएको छ । अनुसूची ८ मा विपद् व्यवस्थापनको कार्यलाई स्थानीय तहको अधिकारक्षेत्र भित्रको विषयका रुपमा समावेश गरेको छ । संविधानको भाग ४ राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्व अन्तर्गत धारा ५१ परिच्छेद (छ) ९ मा प्राकृतिक साधन स्रोतको संरक्षण सम्वर्द्धन र उपयोग सम्बन्धी नीतिमा प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न पूर्व सूचना, तयारी, उद्धार, राहत एवं पुनर्स्थापना गर्ने भनी विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यको कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखेको पाइन्छ ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

३.२.२ विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४

नेपालमा विपद् व्यवस्थापनको कार्यलाई सरकारी दायित्व र कार्यक्षेत्रमा राखी विपद् पूर्व र विपद् पछि गरिने उद्धार तथा राहतको कार्यलाई सहज रुपमा कार्यान्वयन गर्ने गराउने उदेश्यले सर्वप्रथम २०३९ सालमा दैवीप्रकोप उद्धार ऐन, २०३९ लागु भएको थियो । यस ऐनले विपद् व्यवस्थापन कार्यको लागी आवश्यक प्रशासनिक संरचना समेतको व्यवस्था गरेको देखिन्छ । यस ऐनमा हाल **"विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४"** लागू भए पछि पूर्व तयारी, न्यूनीकरण तथा विकास प्रयासहरुमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई मुलप्रवाहीकरण गर्ने जस्ता नवीनतम अवधारणाहरुलाई समावेश नगरिएबाट मौजुदा ऐनले पुरानो ऐनलाई प्रतिस्थापन गरी नयाँ ऐनको निर्माण भएको छ । साथै प्रविधि र विकास प्रयासहरुमा भएका आमूल परिवर्तनहरुलाई आत्मासात् गर्ने समय सापेक्ष नयाँ कानूनको व्यवस्था भएको देखिन्छ ।

३.२.३ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४

नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहको अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न तथा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको सहकारीता, सह-अस्तित्व र समन्वयलाई प्रबर्द्धन गर्दै जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी सुलभ र गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न, लोकतन्त्रका लाभहरुको समानुपातिक, समावेशी र न्यायोचित वितरण गरी कानूनी राज्य र दिगो विकासको अवधारणा अनुरुप समाजवाद उन्मुख संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीलाई स्थानीय तह देखि नै सुदृढीकरण गर्न र स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतीलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था वाञ्छनीय भएकोले **"स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४"** जारी भएको हो । उक्त ऐनको परिच्छेद ३ ले गाँउपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार अर्न्तगत विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी देहाय बमोजिमका अधिकारको व्यवस्था गरिएको छ ।

३.२.३.१ प्रभावित व्यक्तिलाई उद्धार तथा पुनःस्थापनाको लागि चाहिने आवश्यक श्रोत तथा साधनको समेत अनुमान गरी सम्बन्धीत निकायमा पेश गर्नुपर्ने,

३.२.३.२ आवश्यकता अनुसार स्वयंसेवकहरुको टोली गठन गरी उद्धार कार्य सञ्चालन गराउने,

३.२.३.३ विपद्बाट घाइते हुन पुगेका व्यक्तिहरुलाई यथासक्य छिटो नजिकको स्वास्थ्य चौकि वा अस्पताल पुऱ्याउन आवश्यक व्यवस्था मिलाउने,

३.२.३.४ विपद्बाट प्रभावित व्यक्तिहरुलाई सुरक्षित स्थानमा राख्न लगाउने,

३.२.३.५ अन्य स्थानीय स्रोतबाट प्राप्त गरेको नगद तथा वस्तुगत सहयोग विपद् प्रभावित परिवारलाई वितरण गर्ने,

३.२.३.६ विपद्को सम्भावित घटनाहरुको रोकथाम र नियन्त्रण गर्ने सम्बन्धमा पूर्वतयारीको लागि जनचेतना जगाउने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,

३.२.३.७ गाँस, बास, कपासको व्यवस्थाका लागि स्थानीय सरकारले ध्यान दिनुपर्ने,

३.२.३.८ विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि प्रदेश सरकार वा संघसँग आवश्यक बजेट माग गर्ने ।

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

३.२.४ प्रकोप पिडित उद्धार र राहत सम्बन्धी मापदण्ड (छैठौं संशोधन), २०७४

विपद्बाट प्रभावित एवं पिडितहरुका लागि निश्चित रकम राहत तथा उद्धार स्वरुप उपलब्ध गराउने प्रयोजनका लागि ल्याइएको यस मापदण्डले उद्धार तयारी व्यवस्थापन लगायत आपतकालीन उद्धार र राहत वितरण सम्बन्धी व्यवस्था गरेको छ । जसमा प्रकोपका कारण मृतक हुने व्यक्तिको परिवारलाई प्रतिव्यक्ति रु एक लाख रकम राहत उपलब्ध गराउने प्रावधान रहेको छ । विपद्बाट घर नष्ट भएका वा खाद्यान्न बाली तथा जग्गा जमीन वा पसल व्यवसाय समेत नोक्सानी भई तत्काल गुजाराको लागि खाद्यान्न समेत नभएका वा दुवै अवस्थाका पिडित परिवारलाई तत्काल आवश्यक व्यवस्थाका लागि रु दश हजार रकमसम्म प्रति परिवार राहत सहयोग उपलब्ध गराउने साथै घटनामा परी खाद्यान्न लत्ता कपडा लगायत घर पूर्ण रुपमा नष्ट भएका वा पूर्ण नष्ट नभएता पनि सम्भावित खतराबाट जोगिन अन्यत्र सर्नुपर्ने वा विस्थापित भै सुरक्षित स्थानमा नयाँ आश्रयस्थल निर्माण गरी व्यवस्था गर्नुपर्ने अवस्थाका परिवारलाई प्रति परिवार रु पचास हजारसम्म रकम आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको छ । यस्तो सहयोग जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले आवश्यक छानबीन गरी बैठकबाट निर्णय गराएर मात्र दिनु पर्ने प्रावधान छ । विशेष परिस्थितिको सिर्जना भएको अवस्थामा थप सहायता उपलब्ध गराउन पर्ने देखिएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले केन्द्रीय दैवी प्रकोप उद्धार समितिमा सिफारिश सहित अनुरोध गरेमा केन्द्रीय दैवीप्रकोप उद्धार समितिले थप रु पचास हजारसम्म प्रति परिवार उपलब्ध गराउने प्रावधान रहेको छ ।

३.२.५ विपद् जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०७५

विपद् जोखिमबाट सुरक्षित, जलवायु अनुकुलित तथा उत्थानशील राष्ट्रको निर्माण गर्दै दिगो विकासमा योगदान पुऱ्याउने दीर्घकालीन सोच राखी यो नीति अवलम्बन गरिएको छ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरुलाई सन्तुलित रुपमा कार्यान्वयन गरी विपद्बाट हुने जनधन, स्वास्थ्य तथा जीविकोपार्जनका श्रोत साधनहरुका साथै व्यक्ति, समुदाय र राष्ट्रको आर्थिक सामाजिक तथा भौतिक पुर्वाधार र सांस्कृतिक एवं पर्यावरणीय सम्पदाको जोखिम तथा क्षतिमा उल्लेख्य रुपमा कमी गर्नु तथा तिनिहरुको उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने उद्देश्य रहेको यस नीतिले विपद्बाट हुने मृत्युदर तथा प्रभावित व्यक्तिहरुको संख्या उल्लेख्य रुपले कम गर्नु, जीविकोपार्जनका श्रोतहरुका साथै कृषि, उद्योग, सडक, सञ्चार, खानेपानी तथा सरसफाइका संरचना, स्वास्थ्य र शैक्षिक सुविधाहरु जस्ता महत्वपूर्ण पुर्वाधार तथा आधारभूत सेवाहरुमा विपद्ले पुऱ्याउने क्षति एवं अवरोधलाई कम गर्दै तिनीहरुको उत्थानशीलतामा वृद्धि गर्नु र विपद्बाट हुने

प्रत्यक्ष आर्थिक क्षति कम गर्ने लक्ष्य लिएको छ ।

३.२.६ मनसुन प्रतिकार्य योजना, २०८०

वर्षायाममा बाढी, पहिरो, चट्याङ, हावाहुरी जस्ता प्रकोपका कारणले प्रत्येक वर्ष ठूलो जनधनको क्षति हुने गरेको छ । मनसुनका समयमा देखिने यस्ता प्रकोपका कारणले हुन सक्ने जनधनको क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्न विपद् व्यवस्थापनमा कार्य गर्ने सबै सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरुले मनसुन पूर्व विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना बनाई तयारी अवस्थामा रहन प्राप्त भएको निर्देशन बमोजिम विपद् व्यवस्थापनका क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी एवं सार्वजनिक निकायहरु लगायत विभिन्न गैरसरकारी निकायहरु समेतको जिम्मेवारी तोकि मनसुन आपतकालीन कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ ।

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

३.२.७ राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा २०७०(प्रथम संशोधन २०७५)

विपद् प्रतिकार्यको समयमा स्थानीय स्तरबाट तत्काल प्रतिकार्य गर्न नसकिने भै राष्ट्रिय स्तरको श्रोतसाधन वा जनशक्ति परिचालन गर्नुपर्ने अवस्था आएमा तदनुरुप प्रतिकार्य गर्न गराउनका लागि संघिय संरचना अनुसार राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा आवस्यक भएकोले विपद् जेखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ को दफा ८ (त) बमोजिम राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा २०७० (प्रथम संसोधन २०७५ जारी गरिएको हो ।

३.२.८ विपद् जोखिम न्यूनिकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०

सन् २०१५ पछिका केही ऐतिहासिक अन्तर्राष्ट्रिय सम्झौताहरु रप्रतिबद्धताहरु मध्ये विपद् जोखिम न्युनीकरणका लागि सेन्डाइ कार्यढाँचा २०१५-२०३० (sendai framework disaster risk reduction 2015-2030), दिगो विकास लक्ष्य २०१५–२०३० (sustainable development goals 2015-2030), जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी पेरिस सम्झौता विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको सन्दर्भमा महत्वपूर्ण हुन् ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि सेन्डाइ कार्य ढाँचा २०१५–२०३० एउटा अन्तर्राष्ट्रिय मार्गदर्शन गर्ने विश्वव्यापी दस्तावेज हो भने विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २००९ प्रमुख राष्ट्रिय मार्गदर्शन हो । सोको कार्यान्वयनबाट सिकेका कुराहरु र पहिचान गरीएका कमी कमजोरीहरु, सन् २०१५ को भूकम्प, सन् २०१४ र २०१७ को बाढी र हालैका अन्य विपदहरुबाट सिकेका पाठकहरु हाम्रा लागि व्यवहारिक मार्गदर्शन हुन् । यी विषयहरुलाई मार्गदर्शनको रुपमा लिई तयार गरिएको यो रणनीतिक कार्ययोजना सन् २०१८ देखि २०३० सम्मको अवधिलाई लक्षित गरी तयार गरिएको छ ।

३.२.९ अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता

नेपालको विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा हुने प्रतिबद्धतामा सहभागी हुदैं गर्दा सन् २००५–२०१५ को ह्योगो कार्यढाँचामा प्रतिबद्धता जनाए अनुरुप विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २००९ तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको हो । उक्त रणनीतिले ह्योगो कार्यढाँचामा अपेक्षा गरिए जस्तै विपद् उत्थानशील नेपालको परिकल्पना गरेता पनि हाम्रा क्रियाकलापहरु बढी प्रतिकार्य तथा राहत केन्द्रित रहेको पाइन्छ ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

परिच्छेद-४

तहगत भूमिका तथा श्रोत आँकलन

४.१ तहगत भूमिका तथा जिम्मेवारी

भोजपुर जिल्लामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माणका लागि संलग्न जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्य संस्थाहरु, विषयगत क्षेत्रका अगुवा संस्थाहरु, मानवीय सहायता कार्यमा संलग्न संस्थाहरुको भूमिका र जिम्मेवारी अग्रणी रहेको छ । विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण र कार्यान्वयनमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति(DDMC), विषयगत क्षेत्रको अगुवा संस्था (Cluster Lead Agencies) तथा जिल्ला अगुवा सहयोग संस्था (DLSA) को भूमिका निम्नानुसार छ ।

४.१.१ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको भूमिका तथा जिम्मेवारी

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

४.१.१.१ परिषद्, कार्यकारी समिति तथा प्रदेश समितिबाट स्वीकृत नीति, योजना तथा कार्यक्रम कार्यन्वयन गर्न सहयोग गर्ने गराउने,

४.१.१.२ जिल्लाको विपद् प्रतिकार्य योजना तयार गरी लागू गर्ने गराउने,

४.१.१.३ जिल्लास्तरमा रहेका आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको सञ्चालन गर्ने,

४.१.१.४ उपलब्ध स्रोतको उच्चतम प्रयोग तथा प्रवाह गरी विपद् प्रभावित क्षेत्रमा खोजी तथा उद्धार गर्ने,

४.१.१.५ नेपाल सरकारबाट स्वीकृत मापदण्ड अनुसार राहत वितरण गर्ने गराउने तथा जिल्लास्थित सरकारी तथा गैरसरकारी कार्यालयलाई सोही अनुसार राहत वितरण गर्न लगाउने,

४.१.१.६ विपद् प्रभावित क्षेत्रमा आवश्यकता अनुसार यातायात तथा मानिसको आवत जावतमा नियन्त्रण गर्ने,

४.१.१.७ विपद्का कारण सिर्जित फोहोर तथा अन्य अनावश्यक वस्तु हटाउने वा हटाउन लगाउने,

४.१.१.८ विपद्को समयमा मृत्यु भएका मानिसको शव तथा जनावरको व्यवस्थापन गर्ने गराउने,

४.१.१.९ आपतकालीन अवस्थामा विपद् प्रभावित व्यक्तिहरुको लागि आश्रय गृहको व्यवस्था गर्ने,

४.१.१.१० विपद्को समयमा तत्काल परिचालन हुन सक्ने गरी सुरक्षा निकायलाई दुरुस्त राख्न लगाउने,

४.१.१.११ विपद् प्रभावित क्षेत्रमा खानेपानी, खाद्यान्न, लत्ताकपडा तथा औषधि उपचार जस्ता अत्यावश्यक वस्तुको प्रबन्ध गर्ने,

४.१.१.१२ विपद् प्रभावित क्षेत्रमा तत्काल आवश्यक पर्ने अस्थायी भौतिक संरचनाहरुको निर्माण गर्न लगाउने,

४.१.१.१३ विपद्को अवस्थामा स्थानीय स्तरमा उपलब्ध सरकारी, गैरसरकारी एवं निजि यातायातका साधन, यन्त्र, सरसामान, खाद्य सामान आदि कानुन बमोजिम नियन्त्रणमा लिई प्रयोग गर्ने वा गर्न लगाउने,

४.१.१.१४ विपद्को जोखिममा रहेका वा विपद् प्रभावित क्षेत्रमा रहेका असुरक्षित भवनहरु भत्काउन लगाउने,

४.१.१.१५ असुरक्षित भवन तथा स्थानमा रहेका विपद् प्रभावित व्यक्तिहरुलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने,

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

४.१.१.१६ विपद् प्रभावित क्षेत्रमा स्वयंसेवक, विशेषज्ञ तथा परामर्शदातालाई परिचालन गर्ने र सोको सुपरिवेक्षण गर्ने,

४.१.१.१७ राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरुबाट गरिने उद्धार तथा राहत एवं सहयोग आदि क्रियाकलापको समन्वय गर्ने,

४.१.१.१८ विपद्को समयमा खोज, उद्धार तथा राहत र पुनर्लाभ सम्बन्धी कार्यको लागि स्थानीय तह लगायत सम्बन्धित निकायहरुसँग समन्वय गर्ने,

४.१.१.१९ विपद् पश्चात आउन सक्ने सहायक प्रकोपहरुको न्यूनीकरणका लागि आवश्यक कार्यहरु गर्ने,

४.१.१.२० विपद् प्रभावित क्षेत्रमा सङ्कटग्रस्त क्षेत्र घोषण गर्नु पर्ने अवस्था रहेमा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने,

४.१.१.२१ विपद् सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्ने,

४.१.१.२२ उद्धार तथा राहत कार्यको प्रगति विवरण प्राधिकरणमा पठाउने,

४.१.१.२३ विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा तोकिए बमोजिमका अन्य काम गर्ने गराउने ।

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

४.१.२ जिल्ला अगुवा सहयोगी संस्थाको भूमिका तथा जिम्मेवारी

जिल्ला अगुवा सहयोगी संस्थाको निम्न भूमिका तथा जिम्मेवारी रहेको हुन्छ :

४.१.२.१ सबै निकायहरुको सहकार्यमा जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमामा सहयोग गर्ने ।

४.१.२.२ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसंग समन्वय गरी अन्तिम कार्यशाला गर्नु अघि वैठकहरु संचालन गर्ने ।

४.१.२.३ प्राविधिक तथा वित्तिय, द्वितिय स्रोतबाट विपद्सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन, प्रकोप जोखिम विश्लेषण आदि कार्यमा समन्वय गर्ने वा सहयोग प्रदान गर्ने ।

४.१.२.४ प्रभावकारी प्रतिकार्य पूर्वतयारीको लागि मुख्य सिद्धान्त वा न्यूनतम मापदण्डका वारेमा समन्वय गर्ने ।

४.१.२.५ गतवर्षमा अनुभवको आधारमा सफलता, चुनौति तथा खाडल पहिचान गर्ने ।

४.१.२.६ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा प्रकृयामा सबै विषयगत क्षेत्रका अगुवा तथा सदस्य संस्थाहरु लगायत अन्य सरोकारवालाहरुको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।

४.१.२.७ अन्तिम कार्यशालाको नतिजा तयार गर्ने र जिल्लामा कार्यरत मानवीय सहायतामा संलग्न निकायहरु माझ प्रवाह गर्ने । क्षेत्रीय तथा केन्दीय तहमा प्रतिवेदन दिने साथै नपा/गा.पा.स्तरसम्म जानकारी गराउने ।

४.१.३ क्षेत्रगत अगुवा संस्थाको भूमिका तथा जिम्मेवारी

क्षेत्रगत अगुवा संस्थाको काम कर्तब्य तथा जिम्मेवारी निम्नानुसार रहेको छ :

४.१.३.१ विषयगत सदस्य संस्था (राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैसस, सरकारी निकाय, राष्ट्रसंघीय निकाय, रेडक्रस अभियानका सदस्य आदि) का बीचमा उपयुक्त विषयगत समन्वय संयन्त्र स्थापना तथा व्यवस्थापन गर्ने ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

४.१.३.२ राष्ट्रिय/स्थानीय निकाय, सरकारी निकाय, स्थानीय नागरिक समाज तथा अन्य सरोकारवाला निकाय वीच समन्वय गर्ने ।

४.१.३.३ प्रत्येक विषयगत क्षेत्रमा अगुवा संस्थाले सबै विषयगत सदस्य संस्थासंग समन्वय गरी आफ्नो विषयक्षेत्रमा विपद्को प्रकृतिमा आधारित प्रतिकार्य योजना (Scenario Based Response Plan)तर्जुमा गर्ने । यस अन्तर्गत विपद्को प्रकृति तथा योजना मान्यता, प्राथमिकता प्राप्त आपतकालीन कार्य तयारी, आपतकालीन कार्य संवोधन गर्न प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य तयारी, प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यका लागि विद्यमान खाडल पहिचान, विषयगत कार्ययोजना आदि पर्दछन् ।

४.१.३.४ नयाँ आपतकालीन अवस्थाका लागि पर्याप्त आकश्मिक योजना तथा पूर्वतयारीको प्रत्याभूति गराउने ।

४.१.३.५ विषयगत क्षेत्रका सहभागीहरु सम्बन्धित नीतिगत मार्गदर्शन तथा प्राविधिक मापदण्डका वारेमा जानकारी राख्दछन् र सोही मापदण्डका आधारमा प्रतिकार्य गर्दछन् भन्ने कुराको प्रत्याभूति गराउने ।

४.१.३.६ विषयगत क्षेत्रका कार्यसमूहको प्रभाव र कार्यान्वयन योजनाको प्रगतिको समीक्षा गर्न तथा पर्याप्त प्रतिवेदन र प्रभावकारी सूचना प्रवाहको प्रत्याभूति दिन प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र स्थापना गर्ने ।

४.१.३.७ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र प्रमुख जिल्ला अधिकारीको निर्णय कार्यान्वयनका लागि बहस पैरवी गर्ने ।

४.१.३.८ विषयगत क्षेत्रका प्राथमिकता प्राप्त कार्य संचालन गर्न दात्री समुदायलाई मानवीय सहायतामा लगानी गर्न बहस पैरवी गर्नुका साथै विषयगत क्षेत्रका सहभागीहरुलाई सामान्य माध्यमबाट उनीहरुको स्रोत साधन परिचालन गर्न प्रोत्साहीत गर्ने ।

४.१.३.९ मानवीय सहायतामा संलग्न साझेदार संस्थाका कर्मचारीको क्षमता विकासका लागि तालिम संचालन गर्न सहयोग गर्ने ।

४.१.३.१० पूर्व निर्धारित प्राथमिकता प्राप्त आवश्यकता पूर्तिका लागि विषयगत अगुवा संस्थाहरु अन्तिम सेवा प्रदायकका रुपमा उनीहरुको स्रोत परिचालन कार्यमा प्रमुख जिल्ला अधिकारी तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको सहयोगमा जिम्मेवार रहने ।

४.१.३.११ कार्यक्षेत्र र कार्यक्रमको प्राथमिकताका आधारमा विषयगत क्षेत्रका मुख्य साझेदारलाई समावेश गराउने ।

४.१.४ निकायगत श्रोतसाधनको आंकलन निकायहरुको नक्सांकन

भोजपुर जिल्लामा विपद्का घटनाबाट उत्पन्न आपतकालीन परिस्थिति सिर्जना भएमा तत्काल परिचालन गर्न सकिने विद्यमान श्रोत र साधनक विवरणअनुसूची४मा उल्लेख गरिएको छ । जिल्लामा विपद् व्यवस्थापनको लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई विभिन्न निकायका वीच समन्वय गर्न सहयोग पुगोस् भन्ने उद्देश्यले विपद्को समयमा प्रतिकार्यमा संलग्न हुने निकायको नाम, क्षेत्र (Cluster), सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको ढाँचामा तयार गरी क्षेत्रगत रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.१.५ समान्य प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य

विपद्को समयमा आपतकालीन कार्ययोजनालाई संवोधन गरी उपयूक्त पूर्वतयारीको सुनिश्चित गर्न तालिकामा उल्लेखित पूर्वतयारीका प्राथमिकतापूर्ण कार्यहरु जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक तथा कार्यशालाले सहमति निर्माण गरी तय गरेको छ । प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य र कार्यान्वयन कार्यतालिका सहीतको कार्ययोजना निम्नानुसार रहेको छ ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

सि.नं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	कार्यान्वयन गर्ने तरिका	समय सिमा
१.	आधारभूत खण्डीकृत जनगणना, तथ्याङ्क संकलन तथा तयारी	जि. वि. व्य. समिति	बैठक	आगामी बर्ष
२.	विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी Simulation	जि. वि. व्य. समिति, नेरेसो	अभ्यास	२०८०
३.	सुरक्षा निकाय र अन्य संघसंस्थालाई खोजी तथा उद्धार तालिम	जि. वि. व्य समिति/नेरेसो	तालिम	आगामी बर्ष
४	विपद् सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि महिला, बालबालिका, राजनीतिक पार्टीका कार्यकर्ता, विपद् प्रभावित, यूवा, स्थानिय स्तरमा योजना निर्माणमा सहभागी हुने व्यक्तिहरु, सामाजिक अगुवाहरु, शिक्षक र अन्य सरोकारवाला निकायहरु	स्थानीय तह, जि.वि. व्य समिति, नेरेसो	भेला, गोष्ठी तथा तालिम	निरन्तर
५	पालिका स्तरमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य सम्बन्धि तालिम	स्थानीय तह, जि.वि.व्य. समिति, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाली सेना	तालिम	२०८० माघ, फागुन
६	सहभागितात्मक योजना तर्जुमा - बहुक्षेत्रीय (जेष्ठ नागरिक, शारीरिक अपाङ्गता भएका व्यक्ति, विपद् प्रभावित तथा महिला घरमूली भएको घर)	स्थानीय तह, जि. वि. व्य. समिति, नेरेसो, क्षेत्रगत निकायहरु	भेला, गोष्ठी तथा बैठक	निरन्तर
७	स्थानीय स्तरमा विपद् प्रतिकार्य कार्यको कार्यान्वयन गर्ने साझेदारी निकायको पहिचान र सामूहिक पद्धतिको स्थापना	स्थानीय तह, जि. वि.व्य. समिति	बैठक	आगामी बर्ष
८.	आवधिक पुनरावलोकन र पृष्ठपोषण पद्धतिको स्थापना	स्थानीय तह, जि. वि. व्य समिति, नेरेसो, क्षेत्रगत निकायहरु	बैठक	आगामी बर्ष
९	विपद्बाट हुने जोखिम तथा संभाव्य क्षतिको आवधिक मापन गर्ने	जि वि व्य समिति, स्थानीय तह, नेरेसो,	कार्यशाला	२०८० आश्विन, माघ
१०	आपतकालीन अवस्थाका लागि सामान आपूर्ति गर्न उचित स्थानमा गोदामको व्यवस्थापन गर्ने	जि. वि. व्य. समिति, स्थानीय तह, नेरेसो,	भेला तथा बैठक	२०८०
११	जोखिम तथा संकटाभिमुख भवन (अस्पताल, विद्यालय आदी), पूर्वाधार (विद्युत स्टेशन, पूल कलभर्ट आदि) को मापन गर्ने	जि. वि. व्य समिति, स्थानीय तह, नेरेसो,	सर्वेक्षण	आगामी बर्ष
१२	विपद्बाट हुने क्षति र पूर्व सचेतना सम्बन्धी जनचेतना अभियान संचालन गर्ने ।	जि. वि. व्य समिति, स्थानीय तह, नेरेसो,	भेला तथा तालिम	निरन्तर
१३	जिल्लास्तरमा खोजी र उद्धारको लागि टोलीको गठन गर्ने	जि वि व्य समिति, स्थानीय तह, नेरेसो, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	भेला तथा बैठक	निरन्तर
१४	स्थानीय क्षेत्रमा आपतकालीन अवस्थाको लागि खुला स्थानहरु पहिचान गर्ने	स्थानीय तह	भेला तथा बैठक	२०८०

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

परिच्छेद-५

क्षेत्रगत अवधारणा, क्षेत्रगत अगुवा पहिचान र क्षेत्रगत योजना

५.१ क्षेत्रगत अवधारणा तथा क्षेत्र परिचय

जिल्लामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको प्रभावकारीताका लागि अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रियस्तरमा विकास भएका क्षेत्र (Cluster)को अवधारणालाई आधार मानेर कार्य विभाजन गर्नु उपयुक्त हुन्छ । यस अवधारणाको कार्यान्वयन गर्न जिल्लाको लागि केही कठिनाई हुने भए पनि कोशीको पूर्वी तटबन्ध भत्किएर भएको विनाशमा साथै २०७२ सालको विनाशकारी भूकम्पको समयमा गरिएको प्रतिकार्यको अनुभवका आधारमा काम गर्न सकिने तथा गरिएको काम प्रभावकारी हुने र काममा दोहोरोपना नआउने देखिएको हुँदा यस योजनाले क्षेत्रगत अवधारणालाई आत्मसात गरेको छ ।

विपद्बाट प्रभावित मानिसलाई सरकार तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट उपलब्ध गराइने मानवीय सहयोगलाई विशेषज्ञता तथा अनुभवका आधारमा परिचालन गर्नु सान्दर्भिक र वैज्ञानिक हुनेछ । यसका लागि अन्तर्राष्ट्रिय तहमै विभिन्न क्षेत्रहरू पहिचान गरिएका छन् । विपद्का घटनामा परी आफन्त तथा धनसम्पत्ति गुमाएर विस्थापित भएका मानिसलाई जीवनयापनका लागि तत्काल गरिने सहयोगलाई व्यवस्थित गर्न र खाद्यान्न, आवास, खानेपानी तथा सरसफाइ, स्वास्थ्य प्रबर्द्धन, शिक्षा, सुरक्षा जस्ता विषयमा विशेषज्ञता हासिल गरेको समूहले आ-आफ्नो क्षेत्रको जिम्मेवारी लिँदा मानवीय सहयोगको कार्य व्यवस्थित बन्छ । अतः क्षेत्रगत अवधारणालाई "विपद्बाट विस्थापित समुदायलाई उपलब्ध गराइने मानवीय सहयोग विशेषज्ञता प्राप्त निकाय तथा संस्थाको नेतृत्वमा उपलब्ध गराउन गरिएको कार्यविभाजन" भनेर परिभाषित गर्न सकिन्छ । अन्तर्राष्ट्रिय स्तरबाट मान्यता प्राप्त क्षेत्रगत अवधारणाका विशेषता निम्नअनुसार रहेका छन् :

५.१.१ विशेषगरी ठूलो विपद्को अवस्थामा सक्रिय रहने भए पनि क्षेत्रगत अवधारणाले समुदायसम्म आफ्नो उपस्थिति कायम राख्छ ।

५.१.२ प्रतिकार्य (खोज, उद्धार र राहत) प्रक्रियामा विशेषज्ञताको उपयोग हुन्छ ।

५.१.३ मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी, जिम्मेवारी र उत्तरदायी बनाउने कार्यलाई सुनिश्चितगर्छ।

५.१.४ मानवीय सहयोगका क्षेत्रको पहिचान गरी त्यस अनुरूप सहयोगको खाका तयार गर्छ ।

५.१.५ प्रतिकार्यमा देखिएका कमीकमजोरीको निराकरण गरी कार्ययोजनाको समिक्षा गर्दै आवश्यकता अनुसार जिम्मेवारी निर्धारण तथा परिमार्जन गर्छ ।

५.१.१ क्षेत्रगत अवधारणाको प्रमुख उद्धेश्य

५.१.१.१ क्षेत्रगत रूपमा मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी बनाउनु,

५.१.१.२ आपतकालीन पूर्वतयारीलाई चुस्त र कार्यान्वयनयोग्य बनाउनु,

५.१.१.३ क्षेत्रगत समस्याको लेखाजोखा र समाधानका उपायको लागि विशेषज्ञ परिचालन गर्नु,

५.१.१.४ समन्वय र समझदारी अभिवृद्धि गर्नु,

५.१.१.५ क्षेत्रगत ज्ञान, सीप, प्रविधिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

५.१.२ क्षेत्रगत अवधारणाको आवश्यकता तथा महत्व

५.१.२.१ प्रतिकार्यका लागि विशेषज्ञता प्राप्त निकाय वा संस्थाको नेतृत्वमा कार्य विभाजन हुने भएकोले प्रत्येक क्षेत्रबाट उपलब्ध हुने आधारभूत आवश्यकताको वितरण प्रभावकारी भई सबै वर्गका प्रभावित समुदायको पहुँच कायम रहन्छ ।

५.१.२.२ प्रत्येक क्षेत्रमा सो क्षेत्रको विशेषज्ञता प्राप्त निकायले नेतृत्व गर्ने हुँदा विपद्-प्रतिकार्यका क्रममा विशेषज्ञको सेवा उपलब्ध हुन्छ ।

५.१.२.३ आपतकालीन समयमा गर्नु पर्ने मानवीय सहयोग सम्बन्धी कार्यको लागि आवश्यक पूर्वतयारी गर्ने व्यवस्था भएकोले वस्तुको आपूर्ति, समन्वय, सूचना प्रवाह र सहयोगको वितरण प्रभावकारी हुन्छ ।

५.१.२.४ आपतकालीन समयमा चाहिने सामग्रीको पूर्व बन्दोवस्त तथा भण्डारणको उचित व्यवस्था हुन्छ भने तत्काले व्यवस्था गर्नु पर्ने अवस्था भएमा कार्य चुस्त र छिटो छरितो रूपमाहुन्छ ।

५.१.२.५ मानवीय सहयोगका सम्पूर्ण प्रक्रिया सहभागितात्मक विधिबाट गरिने भएकाले आन्तरिक विवाद र अन्य सबै प्रकारका कठिनाई तथा बाधा हट्छन् ।

५.१.२.६ उपलब्ध स्रोत र साधनको अधिकतम उपयोग भई सबैमा जवाफदेहीताको विकास र उत्तरदायित्व बोध हुन्छ ।

५.२ क्षेत्रगत अगुवा तथा क्षेत्रगत समितिको संरचना

भोजपुर जिल्लाको जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा निम्नानुसार जिल्ला स्तरमा ५ वटा क्षेत्रगत समिति र क्षेत्रगत कार्य समुहको नेतृत्व निर्धारण गरिएको छ । अन्य विषयगत क्षेत्रहरु जस्तै, खानेपानी तथा सरसफाइ, शिक्षा, संरक्षण, बन्दोबस्ती, कृषि तथा जिविकोपार्जन र पुनर्लाभसंग सम्बन्धित कार्यालयहरु स्थानीय स्तरमा रहनेभएकोले तत् तत् विषयगत क्षेत्रलाई स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजनामा रहने तथा जिल्लाको हकमा ती क्षेत्रमा जिल्ला स्थित कार्यालयबाट समन्वयकारी भूमिका रहने गरी क्षेत्र निर्धारण गरिएको छ । सवै क्षेत्रमा सहभागी सदस्यबाट अपेक्षित सहयोग प्राप्त हुनेछ र जिम्मेवारी सबैले समान रूपमा बहन गर्ने प्रत्याभूति गरिएको छ :

क्र.सं.	क्षेत्रगत समितिको नाम (Name of Clusters Committee)	क्षेत्रगत कार्यसमूहको नेतृत्व (Cluster Leads)
१	सूचना, संचार तथा समन्वय	जिल्ला प्रशासन कार्यालय
२	खोज तथा उद्धार र मृत शरीर व्यवस्थापन	जिल्ला प्रशासन कार्यालय
३	आश्रय स्थल र गैर खाद्य सामग्री	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
४	खाद्यान्न	उद्योग बाणिज्य संघ
५	स्वास्थ्य, पोषण, तथा सरसफाइ	स्वास्थ्य कार्यालय

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

५.३ विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धित नेतृत्व गर्ने निकाय र सहयोगी निकायहरु

१ **विषयगत क्षेत्र (Cluster) : सूचना, संचार तथा समन्वय नेतृत्व गर्ने निकाय(Cluster Leads):जिल्ला प्रशासन कार्यालयसहयोगी निकायहरु (ClusterMembers):**

१	नयाँ श्रीनाथ गण, भोजपुर	१४	आमचोक गाउँपालिका
२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, भोजपुर	१५	हतुवागढी गाउँपालिका
३	सशस्त्र प्रहरी बल, नं ५ गुल्महेक्का भोजपुर	१६	पौवादुङमा गाउँपालिका
४	राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय, भोजपुर	१७	अरुण गाउँपालिका
५	जिल्ला समन्वय समिति, भोजपुर	१८	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, भोजपुर
६	डिभिजन वन कार्यालय, भोजपुर	१९	उद्योग बाणिज्य संघ, भोजपुर
७	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, भोजपुर	२०	नेपाल पत्रकार महासंघ, भोपुर
८	जिल्ला आयोजना कार्यान्वयन इकाई	२१	भोजपुर एफ.एम., भोजपुर
९	भोजपुर नगरपालिका	२२	उन्नती एफ.एम., भोजपुर
१०	षडानन्द नगरपालिका	२३	चुमुलुग्मा एफ.एम., आमचोक
११	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	२४	नेपाल टेलीकम
१२	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	२५	जिल्ला हुलाक
१३	रामप्रसादराई गाउँपालिका	२६	राजनीतिक दलहरु
		२७	नेपाल विद्युत प्राधिकरण

२ **विषयगत क्षेत्र (Cluster) : खोज तथा उद्धार र मृत शरीर व्यवस्थापन नेतृत्व गर्ने निकाय (Cluster Leads) :जिल्ला प्रशासन कार्यालयसहयोगी निकायहरु (Cluster Members) :**

१	नयाँ श्रीनाथ गण, भोजपुर	१४	प्राधिकरण कार्यालय, भोजपुर
२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, भोजपुर	१५	डिभिजन वन कार्यालय, भोजपुर
३	सशस्त्र प्रहरी बलनेपाल, न.५ गुल्म, भोजपुर	१६	स्वास्थ्य कार्यालय भोजपुर
४	जिल्ला समन्वय समिति, भोजपुर	१७	पशु सेवा केन्द्र, भोजपुर
५	भोजपुर नगरपालिका, भोजपुर	१८	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
६	षडानन्द नगरपालिका, भोजपुर	१९	उद्योग वाणिज्य संघ, भोजपुर
७	साल्पासिलिछो गाउँपालिका, भोजपुर	२०	सामुदायिक प्रहरी सेवा केन्द्र, भोजपुर
८	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका, भोजपुर	२१	नेपाल पत्रकार महासंघ, भोजपुर
९	रामप्रसादराई गाउँपालिका, भोजपुर	२२	नेपाल स्काउट, भोजपुर
१०	आमचोक गाउँपालिका, भोजपुर	२३	राजनीतिक दलहरु,
११	हतुवागढी गाउँपालिका, भोजपुर	२४	स्थानीय एफ. एम.
१२	अरुण गाउँपालिका, भोजपुर	२५	नेपाल टेलीकम
१३	पौवादुङमा गाउँपालिका, भोजपुर	२६	नेपाल विद्युत प्राधिकरण

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

३ विषयगत क्षेत्र (Cluster): आश्रय स्थल तथा गैरखाद्य सामाग्री नेतृत्व गर्ने निकाय (Cluster Leads) :नेपाल रेडक्रस सोसाइटीसहयोगी निकायहरुCluster Members :

१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, भोजपुर	११	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका, भोजपुर
२	नयाँ श्रीनाथगण, भोजपुर,	१२	रामप्रसादराई गाउँपालिका, भोजपुर
३	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, भोजपुर,	१३	आमचोक गाउँपालिका, भोजपुर
४	सशस्त्र प्रहरी बलनेपाल, नं. ५ गुल्म, भोजपुर,	१४	हतुवागढी गाउँपालिका, भोजपुर
५	जिल्ला समन्वय समिति, भोजपुर,	१५	पौवादुङमा गाउँपालिका, भोजपुर
६	डिभिजन वन कार्यालय, भोजपुर,	१६	अरुण गाउँपालिका, भोजपुर
७	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, भोजपुर	१७	उद्योग वाणिज्य संघ, भोजपुर
८	भोजपुर नगरपालिका, भोजपुर	१८	गैसस महासंघ, भोजपुर
९	षडानन्द नगरपालिका, भोजपुर	१९	राजनीतिक दलहरु,
		२०	नेपाल विद्युत प्राधिकरण
१०	साल्पासिलिछो गाउँपालिका, भोजपुर	२१	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय

४ विषयगत क्षेत्र (Cluster) : खाद्यान्न नेतृत्व गर्ने निकाय (Cluster Leads) :उद्योग बाणिज्य संघसहयोगी निकायहरु (Cluster Members) :

१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, भोजपुर	११	भोजपुर नगरपालिका, भोजपुर
२	जिल्ला समन्वय समिति, भोजपुर	१२	षडानन्द नगरपालिका, भोजपुर
३	नयाँ श्रीनाथ गण, भोजपुर,	१३	साल्पासिलिछो गाउँपालिका, भोजपुर
४	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, भोजपुर,	१४	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका, भोजपुर
५	सशस्त्र प्रहरी बलनेपाल,नं. ५ गुल्म, भोजपुर	१५	रामप्रसादराई गाउँपालिका, भोजपुर
६	कृषि ज्ञान केन्द्र, भोजपुर	१६	आमचोक गाउँपालिका, भोजपुर
७	नेपाल खाद्य संस्थान	१७	हतुवागढी गाउँपालिका, भोजपुर
८	जिल्ला सहकारी संघ, भोजपुर	१८	पौवादुङमा गाउँपालिका, भोजपुर
८	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	१९	अरुण गाउँपालिका, भोजपुर
१०	गैसस महासघ, भोजपुर	२०	सुआहारा कार्यक्रम,

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

५ विषयगत क्षेत्र (Cluster): स्वास्थ्य, पोषण, तथा सरसफाइ नेतृत्व गर्ने निकाय (Cluster Leads) : स्वास्थ्य कार्यालयसहयोगी निकायहरु (Cluster Members) :

१	जिल्ला समन्वय समिति	१५	हतुवागढी गाउँपालिका, भोजपुर
२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय,	१६	पौवादुङमा गाउँपालिका, भोजपुर
३	कृषि ज्ञान केन्द्र, भोजपुर	१७	अरुण गाउँपालिका, भोजपुर
४	पशु सेवा केन्द्र, भोजपुर	१८	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई,
५	जिल्ला अस्पताल, भोजपुर	१९	जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालय,
६	नयाँ श्रीनाथ गण, भोजपुर,	२०	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, भोजपुर
७	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, भोजपुर,	२१	स्थानीय खानेपानी उपभोक्ता समूहहरु,
८	सशस्त्र प्रहरी बलनेपाल, न.५ गुल्म, भोजपुर,	२२	गै.स.स. महासंघ,
९	भोजपुर नगरपालिका, भोजपुर	२३	सिलिचुङ खानेपानी उपभोक्ता समिति,
१०	षडानन्द नगरपालिका, भोजपुर	२४	सुआहारा कार्यक्रम,
११	साल्पासिलिछो गाउँपालिका, भोजपुर	२५	उद्योग वाणिज्य संघ,
१२	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका, भोजपुर	२६	स्थानीय एफ.एम. हरु,
१३	रामप्रसादराई गाउँपालिका, भोजपुर	२७	स्थानीय पत्रिकाहरु,
१४	आमचोक गाउँपालिका, भोजपुर	२८	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय

५.४ निकायगत भूमिका तथा जिम्मेवारी:

क्र.स.	निकाय/कार्यालय	जिम्मेवार व्यक्ति	जिम्मेवारी
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	समन्वयात्मक र नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने, खोज तथा उद्धार कार्यमा सुरक्षा निकाय परिचालन गर्ने, आवश्यकता अनुसार क्षेत्रीय तथा केन्द्रिय स्तरमा सहयोग (मानवीय, आर्थिक, भौतिक) का लागि पहल गर्ने, सुरक्षा संयोजन तथा व्यवस्थापन गर्ने, संकटापन्न क्षेत्रहरुको पहिचान र द्रुत सर्वेक्षण गर्ने ।
२	जिल्ला समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय अधिकारी	समन्वयात्मक कार्यमा सहयोग गर्ने ।
३	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	न.पा. प्रमुख/गा.पा. अध्यक्ष	विपद् व्यवस्थापनको लागि बजेटको व्यवस्था गर्ने, स्रोत (आर्थिक, मानवीय, भौतिक) परिचालन तथा समन्वय गर्ने, समन्वयात्मक कार्यमा सहयोग गर्ने, आवास तथा पुनःस्थापना कार्य गर्ने, विपद् प्रतिकार्यको लागि आपतकालीन नमूना अभ्यास गर्ने,

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

			आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्रको स्थापना गर्ने, विपद्को समयमा प्रयोग गर्न सकिने उपकरणको व्यवस्था गर्ने, संकटापन्न क्षेत्रहरुको पहिचान र द्रुत सर्वेक्षण गर्ने ।
४	नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी तथा सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल	प्रमुख वा प्रतिनिधि	मुख्यतः खोज तथा उद्धार कार्यको नेतृत्व गर्ने, सुरक्षा व्यवस्था गर्ने, विषयगत समितिमा रही सहयोग गर्ने, संकटापन्न क्षेत्रहरुको पहिचान र द्रुत सर्वेक्षण गर्ने ।
५	राजनीतिक दलहरू	दलका प्रमुखहरू	समन्वय गर्ने, स्रोत संकलनमा सहयोग गर्ने, जनपरिचालन गर्ने, संकटापन्न क्षेत्रहरुको पहिचान र द्रुत सर्वेक्षणमा सहयोग गर्ने ।
६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	गैरखाद्य राहत सामाग्रीहरुको लागि प्रबन्धकारी भूमिका निर्वाह गर्ने, खाद्य तथा गैर-खाद्य सामग्रीहरुको व्यवस्थापन गर्ने, सूचना सङकलन तथा सर्वेक्षणमा स्वयंसेवक परिचालन गर्ने, प्रकोपको समयमा आपतकालीन आवास तथा बन्दोबस्ती (Logistics) व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने, संकटासन्न क्षेत्रहरुको पहिचान र क्षतिको द्रुत सर्वेक्षण गर्ने ।
७	विषयगत सरकारी कार्यालय	कार्यालय प्रमुखहरु	विषयगत समितिमा रही क्षेत्रगत अगुवा भूमिका निर्वाह गर्ने, सम्बन्धित कार्यालयका आपतकालीन योजना कार्यान्वयन गर्ने ।
८	उद्योग वाणिज्य संघ	अध्यक्ष	सुख्खा तथा तयारी खाना जस्तै चिउरा, भुजा, बिस्कुट आदि खाद्यसामग्री संकलन तथा व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने, थप खाद्यसामग्रीको व्यवस्थापन गर्ने ।
९	यातायात व्यवसायी संघ	अध्यक्ष	राहत तथा उद्धार कार्यको लागि यातायातका साधनहरु व्यवस्थापन गर्ने ।
१०	सञ्चार माध्यमहरु	नेपाल पत्रकार महासंघ, सञ्चारकर्मीहरु	सूचना संकलन तथा सम्प्रेषण गर्ने ।
११	नागरिक समाज	संयोजक	राहत तथा उद्धार कार्यमा सहयोग गर्ने, मानव अधिकारको संरक्षण तथा सम्वर्द्धनमा सहयोग गर्ने ।
१२	पेशागत संघसंगठनहरु	अध्यक्ष	राहत, उद्धार तथा संरक्षण कार्यमा सहयोग गर्ने ।
१३	गै.स.स.महासंघ तथा गैरसरकारी संस्थाहरु	प्रमुख वा प्रतिनिधि	मानवीय श्रोत परिचालन गर्ने, श्रोत संकलनमा सहयोग गर्ने, गै.स.स. बीच समन्वय गर्ने,

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

			क्षमता विकास तथा सहजीकरण कार्य गर्ने ।
१४	अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था तथा कार्यक्रमहरु	प्रमुख वा प्रतिनिधि	स्रोत संकलनमा सहयोग गर्ने, क्षमता विकास तथा सहजीकरण कार्य गर्ने ।

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

परिच्छेद-६

विपद्का प्रकृतिमा आधारित पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

६.१ विषयगत क्षेत्रः सूचना, संचार तथा समन्वय (Information, Communication & Co-ordination)

मुख्य विपद् निम्त्याउनसक्ने प्रकोपहरु: भूकम्प, आगलागी, पहिरो, बाढी, हुरीबतास, महामारी, चटयाङ्ग, सडक दुर्घटना, अनावृष्टि र अतिवृष्टि।

६.१.१. विपद् पछिको अनुमानित परिदृष्य (Disaster Scenario)

६.१.१.१ सूचना प्रशारण अवरुद्ध हुन सक्ने ।

६.१.१.२ भौतिक संरचनाहरु : सडक, पुल, विद्युत, विद्यालय, सार्वजनिक भवन, स्वास्थ्य संस्था भत्कीएको हुन सक्ने तथा सामाजिक सेवा अवरुद्ध भएको हुन सक्ने ।

६.१.१.३ निजि आवास तथा व्यक्तिगत सम्पतिको क्षति हुन सक्ने ।

६.१.१.४ समुदायका मानिसको मृत्यु तथा समुदाय विस्थापित भई घरवार विहीन पनि हुन सक्ने ।

६.१.१.५ महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक र शारीरिक रुपमा असक्तता भएका व्यक्ति बढी प्रभावित हुन सक्ने ।

६.१.१.६ विद्यालय, स्वास्थ्य केन्द्र, प्रहरी चौकी जस्ता सार्वजनिक संस्थाहरु चापमा पर्न सक्ने ।

६.१.१.७ आफन्तसंगको सम्पर्क विच्छेद भई हतास वातावरणको स्थिति रहन सक्ने ।

६.१.१.८ सुरक्षाको अभाव, चोरी, लैंगीक हिंसा जस्ता अपराधहरु बढ्न सक्ने ।

६.१.१.९ अतिरंजित र भ्रामक सूचनाले समुदायमा संत्रास फैलन सक्ने ।

६.१.१.१० बन तथा सार्वजनिक क्षेत्र अतिक्रमण बढ्न सक्ने ।

६.१.२ योजनाको उद्धेश्य (Objectives of the Planning)

६.१.२.१ विपद्का तीनै चरणमा आवश्यक पर्ने सूचनाको समीक्षा गर्ने ।

६.१.२.२ जिल्ला र स्थानीय स्तरमा पूर्व चेतावनीका लागि सूचना संयन्त्रको स्थापना, विकास र पहिचान गरी अभिलेख अध्यावधिक गर्ने ।

६.१.२.३ सूचनाको प्राप्ति, विश्लेषण, उपयोग र सूचना प्रवाहको व्यवस्था मिलाउने ।

६.१.२.४ केन्द्र, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय स्तरमा सूचना सम्प्रेषण र समन्वय गरी आवश्यक खोज उद्धार राहत लगायत कार्यका लागि सूचना सम्प्रेषण गर्ने ।

६.१.२.५ सूचना प्रवाहका वैकल्पिक उपायहरु पहिचान गर्ने तथा सूचनालाई विश्लेषण गरी सम्बन्धित क्षेत्रहरुमा समन्वय गरी तत्काल प्रतिकार्य सुनिश्चित गर्ने ।

६.१.२.६ जिल्लामा आपतकालीन सुचना संचार केन्द्र स्थापना र संचालनका लागि प्रयास गर्ने ।

६.१.२.७ उपलब्ध सम्पूर्ण सूचनाहरु जिल्ला आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द मार्फत प्रवाह गर्ने ।

६.१.२.८ विपद्को समयमा खोज उद्धार कार्यमा खट्ने संस्था/समूहलाई सक्रिय पार्ने ।

६.१.२.९ विपद्को बेलामा तार बिहीन सञ्चार **(Wirless Communication)**को विस्तार गर्ने ।

६.१.३ मानवीय सहयोगका मापदण्ड (Minimum Standards)

६.१.३.१ समन्वय बैठक शुरुमा प्रत्येक दिन एक पटक बस्ने । कमाण्ड पोष्ट खडा गर्ने ।

६.१.३.२ समन्वय बैठक र प्रतिवेदनका बारेमा जानकारी गराउने ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

६.१.३.३ खोज उद्धार टोलीलाई आवश्यकताका आधारमा परिचालन गर्ने ।

६.१.३.४ अवस्था तथा आवश्यकताको आधारमा रहेर (IRA ,MIRA, CSDA, PDMA) टीम परिचालन गर्ने ।

६.१.३.५ पहिलो हप्तामा परिस्थितिका बारेमा दिनदीनै प्रतिवेदन तयार गर्ने । क्रमश: आवश्यकता अनुसार हरेक २ दिन तथा साप्ताहिक रुपमा निरन्तरता दिने ।

६.१.३.६ पहिलो पटक २४ घण्टाभित्र र त्यसपछि (पहिलो हप्तामा हरेक दिन) समाचार माध्यमका लागि समाचार पठाउने ।

६.१.३.७ प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिसंग आवस्यक समन्वय र सहकार्य गर्ने ।

६.१.३.८ शिविर व्यवस्थापनको लागि आवस्यक समन्वय तथा अनुगमन गर्ने र प्रतिवेदन तयार गरि सबैलाई जानकारी गराउने ।

६.१.४ सूचना, संचार तथा समन्वय क्षेत्रका सम्पर्क व्यक्तिहरु

सि.नं.	कार्यालय नाम र ठेगाना	कार्यालय प्रमुखको नाम			कार्यालयको सम्पर्क नं.
		पद	नामथर	सम्पर्क नं.	
१.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्र.अ.	राजु शर्मा	९८५२०५२२७९	४२०५१७,/४२०२७९
२.	नेपाली सेना नयाँ श्रीनाथ गण भोजपुर	सेनानी	फडिन्द्र थापा	९८५१०१५९२९	४२००४०
३.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय भोजपुर	प्रनाउ	शरद कुमार थापा क्षेत्री	९८५२०१५५५५	४२०१५०
४.	स.प्र.बल नेपाल नं. ५ गुल्म हेक्वा टक्सार भोजपुर	सप्रनाउ	जगत बहादुर दुवाल	९८५१२७२२०७	४२०५४५
५.	रा.अ. कार्यालय भोजपुर	अ.अ.	राम अचल शाह	९८५२०८८१२३	
६.	जिल्ला समन्य समिति भोजपुर	जि.अ.स.	कमल थुलङ्ग राई	९८५२०८८२२२	४२०१४२
७.	शिक्षा बिकास समन्वय ईकाई	शा.अ.	रुद्र राई	९८५२०५२८३५	४२०३३५
८.	परीयोजना कार्यान्वयन ईकाई	ना.प्र.स.	जुनिता राई	९८५२०८८९००	४२००४९
९.	स्वाथ्य कार्यालय भोजपुर	प्रमुख	सुमन तिवारी	९८४२०५९८३३	४२०१८९
१०.	पशु अस्पताल तथा पशु सेवा केन्द्र	प्रमुख	सुन्दर यादब	९८४२०६९५०४	४२०१२९
११.	डिभिजन वन कार्यालय भोजपुर	डि.ब.अ.	बिरेन्द्र शाह	९८५२०५२७३४	४२०४१५
१२.	नेपाल बिद्युत प्रधिकरण	का. प्रमुख	पुरुषोतम रेग्मी	९८५२०५२३७७	४२०१७८६६०/
१३.	नेपाल रेडक्रम सोसाईटी भोजपुर	प्रमुख	तुल बहादुर सुब्बा	९८४२०५४०७४	
१४.	नेपाल पत्रकार महासंघ	अध्यक्ष	एक्सन राई	९८५२०५२०५२	
१५.	भोजपुर नगरपालिका कार्यालय	प्रमुख प्र.अ.	रामप्रसाद ढुङ्गेल	९८५२०७९१११	
१६.	षडानन्द नगरपालिका कार्यालय	काप्रमुख	विनोद कुमार भण्डारी	९८५२०५४८१५	
१७.	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	माधव कुमार अधिकारी	९८५२०८५२२२	
१८.	अरुण गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	सुर्य बहादुर भण्डारी	९८५२०८२३३३	
१९.	पौवादुम्मा गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	नविन भट्टराई	९८५१०९००३४	
२०.	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	सन्दिप न्यौपाने	९८५२०८५१७५	
२१.	राम प्रसाद गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	टोपेन्द्र कुमार लिम्बु	९८५२०७३८८८	
२२.	हतुवागढी गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	महेश कुमार निरौला	९८५२०८०४४४	

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

२३.	आमचोक गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	धन कुमार राई	९८५२०८१३३३	
२४.	भोजपुर एफ.एम	प्रतिनिधि	सारदा तामाङ्ग	९८६३७१७६१४	०२९४२०४४४
२५.	उन्नती एफ.एम	प्रतिनिधि	कविता प्रधान	९८४२२२५३४७	०२९४२०१२२
२६.	चोमोलुङ्गमा एफ.एम	प्रतिनिधि	सविना कुंवर	९८४६६०८०७४	०२९४२०५८५
२७.	राजनैतिक दलहरु				

६.१.५ पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	पूर्वतयारी गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	विपद् जोखिम सम्भावित स्थलहरुको पहिचान तथा प्रभावित हुन सक्ने जनसंख्याको अनुमान गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति न.पा./ गा.पा, रेडक्रस	असार, साउन, भाद्र
२	मौसम विज्ञान विभागको मौसम प्रक्षेपणको सूचनालाई स्थानीय एफ.एम, पत्रिका मार्फत सम्प्रेषण गर्ने ।	एफ.एम. हरु तथा जिल्ला बाट प्रकाशन हुने पत्रिकाहरु	निरन्तर
३	समुदाय तथा स्थानीय तहमा रहेका पूर्व सूचना कार्यदलहरुलाई पूर्व सूचना प्रणालीको विषयमा जानकारी गराउने ।	रेडक्रस, जि.स.स. स्थानीयतह	निरन्तर
४	स्थानीयतहमा रहेका सुरक्षा निकाय र न.पा. तथा गा.पा. का वडा सचिवलाई प्रकोप सम्बन्धी पूर्व सूचना सम्प्रेषणको लागि सम्बन्धित निकायहरुबाट जानकारी गराउने ।	जिल्ला प्रहरी, स्थानीय तह	निरन्तर
५	विपद्को विषयमा संचारको माध्यमबाटजानकारीगराउने।	स्थानीय एफएम, पत्रिका, केवल प्रसारण	निरन्तर
६	पहिचान भएका जोखिमयुक्त समुदायलाई सतर्कताका लागि पूर्व सूचना प्रसारण गर्ने ।	स्थानीय एफएम, पत्रिका, केवल प्रसारण	आषढ, श्रावण र भाद्र
७	विपद्को समयमा प्रभावित परिवारको सूचना संकलन तथा लेखाजोखाका लागि IRAतथाMIRA को तालिम दिने ।	रेडक्रस	आषाढ र श्रावण
८	बाढी पहिरो, आगलागी, महामारी हुने क्षेत्रको पहिचान गरी प्राकृतिक प्रकोप र गैर प्राकृतिक प्रकोपको घटना हुन सक्ने क्षेत्रका बारेमा प्रचार प्रसार गर्ने गराउने ।	रेडक्रस, जिसस, नपा, गापा, गैसस महासंघ, पत्रकार माहासंघ	निरन्तर
९	जिल्ला, गा.पा., न.पा. तथा समुदाय स्तरमा तथ्यांक संकलन कार्यदलको गठन र अभिमुखीकरण गर्ने ।	रेडक्रस सोसाइटी तथा जिल्ला प्रशासन कार्यालय	निरन्तर
१०	जिल्लामा विपद्सूचना सम्पर्क केन्द्रको Web Siteनिर्माण गरी प्रकोप सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्ने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	निरन्तर
११	स्थानीय तहमा सूचना संयन्त्रको स्थापना तथा, सञ्चालन गर्ने ।	स्थानीयविपद् व्यवस्थापन समिति	निरन्तर
१२	प्राकृतिक प्रकोप र गैर प्राकृतिक प्रकोप हुन सक्ने ठाउँको पहिचान, नक्सांकन गरी सचेतना सामाग्री तयार गरी वितरण र प्रचार प्रसार गर्ने गराउने ।	जिससको नेतृत्वमा गैसस महासंघ	निरन्तर
१३	विस्थापितहरुको पहिचानका लागि परिचय पत्र तयारी अवस्थामा राख्ने (ठूलो विपद् परेमा मात्र) विपद् प्रभावितहरुलाई खाद्य र गैर खाद्य क्लष्टर (समूह)हरु तयारी अवस्थामा राखी वा फिल्ड खटाउने ।	नेरेसो, जिल्ला समन्वय समिति	असार मसान्त भित्र

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

१५	आवस्यक सामाग्रीहरु जिल्ला आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्रमा तयारी अवस्थामा राख्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	असार मसान्त भित्र
१६	गा.पा., न.पा. तथा विषयगत क्षेत्र प्रमुख बसी समिक्षा गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	असार मसान्त भित्र
१७	साझेदारहरुको सम्पर्क सूची तयार गर्ने ।	जि.वि.व्य.स., नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	असार मसान्त भित्र

६.१.६ विपद् पश्चात गरिने प्रतिकार्य योजना

सि.नं	प्रतिकार्यका गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	कहिले सम्म
१	विषयगत क्षेत्र (Cluster)का सबै सदस्यहरुसँग समन्वय बैठक गर्ने, स्थानीय तह, सुरक्षा निकाय र अन्य सरकारी निकायबाट विपद्बाट भएको क्षति सम्बन्धी सूचना संकलन गर्ने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय तत्काल	तत्काल
२	विपद्बाट क्षति भएका विवरण सम्बन्धी लेखाजोखा गर्नको लागि लेखाजोखाका समुह (IRA, MIRA) परिचालन गर्ने । स्वास्थ्य उपचारका लागि स्वास्थ्य टीमलाई सजग राख्ने र फिल्डमा खटाउने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, IRA , MIRA का लागि रेडक्रस, स्थानीय तह, प्रहरी/सशस्त्र र विपद्मा काम गर्ने अन्य संस्था	तत्काल
३	घटना स्थलमा आपतकालीनसूचना केन्द्र स्थापना गर्ने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला प्रहरी, स्थानीय विपद् समिति	तत्काल
४	संकलित सूचनाहरुको विश्लेषण तथा प्रतिवेदन तयारी तथा सम्प्रेषण गर्ने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	तत्काल
५	सूचना केन्द्रको लागि सामाग्रीहरु संकलन गर्ने ।	नेपाल प्रहरी, नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल	तत्काल
६	सूचना केन्द्र मार्फत जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई प्रतिवेदन पेश गर्ने ।	सूचना, संचार तथा समन्वय क्षेत्र	विपद् पश्चात
७	प्रभावित परिवारहरुको अवस्थाको विषयमा आपतकालीन सूचना केन्द्र रहेको स्थानबाट रेडियो, पत्रपत्रिका मार्फत २४ घण्टा नै जानकारी गराउने ।	स्थानीय एफ.एम., पत्रपत्रिकाहरु	सूचना केन्द्र स्थापना भए पश्चात

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

८	प्रारम्भिक लेखाजोखाका प्रतिवेदन तयार पार्नका लागि आधार रेखाका तथ्याङ्क समीक्षा गर्ने, प्रभावित स्थानको मानवीय तथा भौतिक क्षतिको विवरण, प्रभावित गा.पा. तथा न.पा.सँग उपलब्ध भएका तथ्याङ्क र जानकारीको समिक्षा गर्ने , प्रभावित स्थानमा उपलब्ध उद्धार गर्न सक्ने जनशक्ति, सेवा, क्षमता, सामाग्रीको समिक्षा गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला समन्वय समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	४८ घण्टा भित्र
९	परिस्थिति सम्बन्धी प्रतिवेदन तयार गर्ने, प्रतिवेदन अध्यावधिक गर्दै २४ घण्टासम्म समाचार सम्प्रेषण गर्ने र दोश्रो दिनदेखि पहिलो हप्तासम्म हरेक दिनमा विभिन्न समयमा प्रतिवेदन प्रसारण र प्रकाशन गर्ने	जि.वि.व्य.स., जि.आ.का.के., सञ्चारकर्मी, एफ.एम.हरु, विषयगत क्षेत्रका सहयोगी संस्थाहरु	४८ घण्टाभित्र पहिलो प्रतिवेदन र पहिलो सात दिनमा हरेक २४ घण्टामा र दोश्रो हप्ता देखि १ दिनको फरकमा
१०	खोज तथा उद्धार समूहसँग समन्वय गरी प्रारम्भिक जानकारीका आधारमा प्रारम्भिक मानवीय सहयोग गर्ने/समन्वय गर्ने	सूचना, संचार तथा समन्वय क्षेत्र	तत्काल
११	श्रोत संकलन तथा परिचालनका लागि अवस्थाको विश्लेषण गर्ने	सूचना, संचार तथा समन्वय क्षेत्र	१ हप्ता भित्र
१२	प्रतिवेदनहरुलाई अद्यावधी गर्ने	सूचना, संचार तथा समन्वय क्षेत्र	प्रत्येक दिन १ पटक
१३	मानवीय सहयोगको अनुगमन गर्ने	सूचना, संचार तथा समन्वय क्षेत्र	यथाशीघ्र, निरन्तर
१४	विपद् सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि पर्चा पम्प्लेटका साथै एफ.एम. तथा पत्रपत्रिका मार्फत गराउने	जि.वि.व्य.स., जि.आ.का.के.	निरन्तर

६.१.७ सूचना संचार तथा समन्वय क्षेत्रको योजना कार्यान्वयनमा देखिएका कमी (Gap)

(क) समयमा सही सूचना प्रवाह हुन नसक्नु ।
(ख) स्थानीय स्तरमा उचित संचारको अभाव हुन सक्नु ।
(ग) नियमित सरोकारवालाहरुसँग समन्वय हुन नसक्नु ।

६.२ विषयगत क्षेत्रः खोज तथा उद्धार र मृत शरीर व्यवस्थापन (Search and Rescue and dead body Management)

६.२.१ विपद्पछिको अनुमान परिदृष्य (Disaster Scenario)

भोजपुर जिल्लाका अधिकांश स्थानहरु विपद्का कारणले बाटो, घर तथा सार्वजनिक भवनहरु भत्किएको, मानिसहरुको चिच्याहट बढ्दो र रुख तथा विजुलीका खम्वाहरु ढलेको, बाटो अवरुद्ध भएको, मासिहरु सुरक्षित स्थानमा पुग्न नसकिरहेको, कतिपय घरहरुमा मानिसहरु घरबाट निस्कन नसकिरहेको, आफ्नो ज्यान जोगाउन भागाभाग भएको र आफ्नो परिवार सदस्यहरु नानीहरु खोज्दै रुँदै कराउँदै भागेको, मानिसहरुलाई विभिन्न चोटपटक लागेको, चोटपटक कारणले मानिसहरु बेहोस भएको तथा कतिपय

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

मानिसको मृत्यु भएको, पशुपंछि मृत्यु भएको तथा बालिनालि नष्ट भएको, आपतकालीन उद्धार र प्राथमिक उपचारको तत्काल सम्बोधन गर्ने कार्य नभएको ।
विपद् भएको केही समय पछि नै तत्काल उद्धारकर्मीहरु पुगेको, मानिस तथा घरपालुवा जनवारहरुको उद्धार कार्य शुरु भएको तथा प्राथमिक उपचार कार्यमा प्राथामिक उपचारका स्वयंसेवकहरु जुटेको, प्रभावित परिवारहरुलाई बाहिर ल्याई सुरक्षित ठाउँमा राख्ने काम भईरहेको । भिडभाडको अवस्था, घाइते मानिस पुरिएको छोपिएको अवस्था हुन सक्ने साथै सुरक्षित आवासको अभाव भएको ।

६.२.२ प्रस्तुत योजनाको उद्धेश्य (Objectives)

६.२.२.१ उद्धार तथा खोज तलास गर्ने संस्थागत क्षमताको विश्लेषण र समीक्षा गर्ने ।
६.२.२.२ जिल्ला र स्थानीयस्तरमा तत्काल सहयोग पुऱ्याउन खोज र उद्दार टोलीहरुको Rapid Response Team गठन गर्ने ।
६.२.२.३ प्रारम्भिक खोजी तथा उद्धार एवं क्षति तथा आवश्यकताको लेखाजोखा गर्न स्वयं सेवकको विकास गर्ने
६.२.२.४ अति जोखिम, जोखिम उन्मुख स्थान, वस्ती र समुदायको पहिचान गर्ने र नक्सांकन गर्ने
६.२.२.५ सामान्य खोज तथा उद्दार कार्यमा संलग्न हुने टिमको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
६.२.२.६ उद्दार र खोजीका लागि आवश्यक पर्ने आधुनिक उपकरणको व्यवस्था गर्ने ।
६.२.२.७ उद्दार र प्रतिकार्य सञ्चालन गर्दा विपद् भन्दा पहिला, विपद् भईरहेको समय र विपद् पछिको अवस्थामा तिनको प्राथमिकता पूर्वक पहिचान र विश्लेषण गर्ने ।
६.२.२.८ प्राथमिक उपचार र सामान्य खोजी र उद्दार सम्बन्धमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र समुदायको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
६.२.२.९ उद्दार, राहत तथा पुनर्स्थापनाका लागि लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
६.२.२.१० श्रोतहरुको संकलन विनियोजन तथा व्यवस्थापनका लागि एकद्वार नीति (One door policy) को संयन्त्रको विकास गर्ने ।

६.२.३ विपद् प्रभावित अनुमानित जनसंख्या

भोजपुर जिल्लाको ४००० घरधुरीका करिव २०,००० जनसंख्या विपद्बाट प्रभावित हुने छन् ।

६.२.४ खोज तथा उद्धार र मृत शरीरको व्यवस्थापन क्षेत्रका सम्पर्क ब्यक्तिहरु

सि.नं.	कार्यालय नाम र ठेगाना	कार्यालय प्रमुखको नाम			कार्यालयको सम्पर्क नं.
		पद	नामथर	सम्पर्क नं.	
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	स.प्र.अ.	राजु शर्मा	९८५२०५२२७९	४२०५१७,/४२०२७९
२	नेपाली सेना नयाँ श्रीनाथ गण भोजपुर	प्रमुख सेनानी	फडिन्द्र थापा	९८५१०१५९२९	४२००४०
३	जिल्ला प्रहरी कार्यालय भोजपुर	प्रनाउ	शरद कुमार थापा क्षेत्री	९८५२०१५५५५	४२०१५०
४	स.प्र.बल नेपाल नं. ५ गुल्म हेक्वा टक्सार भोजपुर	सप्रनाउ	जगत बहादुर दुवाल	९८५१२७२२०७	४२०५४५
	रा.अ. कार्यालय भोजपुर	प्र.अ.अ.	राम अचल शाह	९८५२०८८१२३	
५	स्वाथ्य कार्यालय भोजपुर	प्रमुख	सुमन तिवारी	९८४२०५९८३३	४२०१८९
६	पशु अस्पताल तथा पशु सेवा केन्द्र	प्रमुख	सुन्दर यादब	९८४२०६९५०४	४२०१२९
७	डिभिजन वन कार्यालय भोजपुर	डि.ब.अ.	वीरेन्द्र शाह	९८५२०५२७३४	

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

८	नेपाल बिद्युत प्रधिकरण	काप्रमुख.	पुरुषोतम रेग्मी	९८५२०५२३७७	४२०१७८६६०/
९	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी भोजपुर	प्रमुख	तुल बहादुर सुब्बा	९८४२०५४०७४	
१०	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	प्रमुख	सुमन तिवारी	९८४२०८८१२३	४२०१८९
११	नेपाल पत्रकार महासंघ	अध्यक्ष	एक्सन राई	९८५२०५२०५२	
१२	भोजपुर नगरपालिका कार्यालय	प्र.अ.प्र.	रामप्रसाद ढुङ्गेल	९८५२०७९१११	४२०१०२
१३	षडानन्द नगरपालिका कार्यालय	प्र.अ.प्र.	विनोद कुमार भण्डारी	९८५२०५४८१५	४२११२४१२५/
१४	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	माधव कुमार अधिकारी	९८५२०८५२२२	
१५	अरुण गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	सुर्य बहादुर भण्डारी	९८५२०८२३३३	
१६	पौवादुम्मा गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	नविन भट्टराई	९८५१०९००३४	
१७	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	सन्दिप न्यौपाने	९८५२०८५१७५	
१८	राम प्रसाद गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	टोपेन्द्र कुमार लिम्बु	९८५२०७३८८८	
१९	हतुवागढी गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	महेश कुमार निरौला	९८५२०८०४४४	
२०	आमचोक गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	धन कुमार राई	९८५२०८१३३३	

६.२.५ पूर्वतयारी योजना (Preparedness Plan)

सि.नं.	पूर्व तयारी गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	खोज तथा उद्धार क्षेत्रको बैठक बस्ने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	तत्काल
२	खोज तथा उद्धार सामाग्री तथा उद्धारकर्ताहरुको नामावली तयार गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	तत्काल
३	उद्धारकर्तालाई उद्धार गर्दा गरिने मानवियताका बारेमा सचेत गराउने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	जेष्ठभित्र
४	प्रभावित क्षेत्रमा कम्तीमा बर्षमा एक पटक कृत्रिम घटना अभ्यास गराउने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	मनसुन पूर्व
५	प्राथमिक उपचार टोलीको पहिचान र परिचालनका लागि तयारी अवस्थामा राख्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	आवश्यकता अनुसार
६	यातायात तथा उद्धारका सामाग्रीको आंकलन, संकलन तथा व्यवस्थापन गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	तत्काल
७	जिल्ला स्तरमा उद्धारका सामाग्रीहरुको व्यवस्थित भण्डारण गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	मंसिरभित्र
८	जिल्ला, समुदाय तथा विद्यालयमा भूकम्पबाट जोगिने उपायको बारेमा सचेतना अभ्यास गराउने र जिल्लामा जानकारी गराउने ।	कार्यालय प्रमुख	हरेक ६ महिनामा
९	सुरक्षित स्थानहरु(सार्वजानिक भवनहरु विद्यालय, सामुदायिक भवनहरु त्था खुल्ला चौर)को पहिचान गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	तत्काल
१०	विपद् जोखिमयुक्त स्थानको पहिचान एवं नक्सांकन गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीयविपद् व्यवस्थापन समिति	तत्काल
११	सामुदायिक तहमा आपतकालीन आश्रयस्थलको पहिचान, विकास र संरक्षण गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	स्थानीय तहको बैठकको समयमा
१२	तत्काल सहयोग पुऱ्याउन उद्धार टोली (Rapid	जि.वि.व्य. समिति,	तत्काल

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

	Response Team) को गठन गर्ने ।	स्थानीय विपद् समिति, रेडक्रस	
१३	खोज तथा उद्दार एवं क्षतिको लेखाजोखा गर्न तयारी टोली गठन गर्ने ।	जि.वि.व्य. समिति, स्थानीय विपद् समिति, रेडक्रस	तत्काल
१४	प्रतिकार्यमा संलग्न सबै संस्थाका लागि स्तरीय कार्य सञ्चालन प्रकृया (Standard Operating Procedure) तयार गर्ने ।	जि.वि.व्य. समिति, स्थानीय विपद् समिति, रेडक्रस	जि.वि.व्य.स.को बैठकमा
१५	समुदायमा आधारित खोज तथा उद्दार र प्राथमिक उपचार सम्बन्धी स्वयंसेवकहरुकको सुची तयार गर्ने ।	जि.वि.व्य. समिति, स्थानीय विपद् समिति, रेडक्रस	आवश्यकता अनुसार
१६	राहत र उद्धारमा एकद्वार नीति अपनाउने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	

६.२.६ विपद् पश्चात गरिने सहयोगका गतिविधीहरु (Response Activities)

सि.न	गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	खोज तथा उद्धार क्षेत्रको बैठक बस्ने ।	जि.वि.व्य.समिति	विपद्को सूचना पाएको तत्काल
२	विभिन्न निकायको समन्वयमा सत्य तथ्य तथा प्रारम्भिक क्षति विवरण सङ्कलन, विश्लेषण एवं संप्रेषण गर्ने र राहत वितरणको पहल गर्ने तथा माथिल्लो निकायमा जानकारी गराउने ।	जि.वि.व्य.समिति	विपद् भएको ७२ घण्टाभित्र
३	उद्धार टोली (मुख्यत: सुरक्षा निकायका सदस्यहरु)गठन र परिचालन गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	विपद् पछि तत्काल
४	विपद् प्रभावित क्षेत्र नजिकमा सुरक्षित स्थानको पहिचान गर्ने	उद्धारकर्मी , स्थानीय निकाय	उद्धारको समयमा
५	प्राथमिक उपचार टोली उद्धार टोलीसँगसँगै प्रभावित क्षेत्रमा पठाउने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति , नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	विपद् पछि तत्कालै
६	विशेषगरी महिला, बालबालिका, अशक्त, बूढाबुढी जस्ता सङ्कटासन्न वर्गलाई खोज तथा उद्धारमा प्राथमिकता दिने ।	उद्धारकर्मी , स्थानीय निकाय	उद्धारको समयमा
७	नागरिकको खोजी तथा उद्धारलाई निरन्तरता दिने दिने ।	उद्धारकर्मी	उद्धारको समयमा
८	पीडित नागरिकका बहुमूल्य सम्पत्ति सुरक्षा गरी निकाल्ने ।	उद्धारकर्मी	उद्धारको समयमा
९	उद्धार गरिएका व्यक्तिहरुको विवरण तयार गर्ने र अभिलेख तयार गर्ने ।(व्यक्ति/अवस्था, बेपत्ता/मृत्यु भएका विवरण, चौपायाको अवस्था, सम्पत्ति नोक्सानीका विवरण) ।	उद्धारकर्मी, स्थानीय तह, रेडक्रस	उद्धारको समयमा
१०	मृत शरीर वा जीवहरु आफन्तहरुलाई कानूनी प्रक्रिया पुऱ्याई जिम्मा दिने ।	उद्धारकर्मी, नेपाल प्रहरी	उद्धारको समयमा
११	मरेका जनावर तथा अन्य जीवहरुको व्यवस्थापन गर्ने।	उद्धारकर्मी	उद्धारको समयमा
१२	क्षतिग्रस्त स्थानमा काठ पात तथा भग्नावशेषको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।	उद्धारकर्मी, नेपाल प्रहरी	उद्धारको समयमा
१३	अस्थाई आश्रय स्थल वा शिविर संचालनको जानकारी	उद्धारकर्मी	उद्धारको समयमा

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

	स्थानीय रेडियोबाट प्रसारण गर्ने ।		
१४	प्रभावित क्षेत्रका घरपालुवा पशुको उद्धार गर्ने ।	उद्धारकर्मी	उद्धारको समयमा
१५	आएका सूचनाहरु स्थानीय रेडियो, पत्रपत्रिका र अन्य मिडियाबाट प्रसार गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	आवश्यकता अनुसार
१६	विपद् पभावित क्षेत्रको अनुगमन गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	आवश्यकता अनुसार
१७	प्रभावित क्षेत्रमा आपतकालीन कार्य सञ्चाल केन्द्र (Energency Operation Center) स्थापना र सञ्चालन गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	विपद्पछि तत्काल
१८	प्राथमिक उपचार तथा आपतकालीन स्वास्थ्य सेवा(First Aid and Emergency health service)केन्द्र को स्थापना तथा संचालन गर्ने	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, रेडक्रस	विपद् पछि तत्काल
१९	१९ आवश्यकता अनुसार अन्य बिषयगत क्षेत्रहरुलाई परिचालन गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	आवश्यकता अनुसार

६.२.७ खोज तथा उद्धार तथा मृत शरीर व्यवस्थापन क्षेत्र देखिएको कमि (Gap)

६.२.७.१. समयमासहीसूचनाप्रवाहगर्ननसक्ने

६.२.७.२. पर्याप्त सामग्रीहरुको कमी हुन सक्ने.

६.२.७.३. स्थानीय स्तरमा आवस्यक तालिमप्राप्त जनशक्तिको अभाव हुन सक्ने ।

६.२.७.४. समयमा अनुगमन प्रक्रिया अगाडी नबढ्न सक्ने ।

६.२.७.५. नियमित सरोकारवालाहरु सँग समन्वय नहुन सक्ने ।

६.३ विषयगत क्षेत्र: आश्रयस्थल तथा गैरखाद्य समाग्री (Shelter and Non Food Item)

६.३.१ विपद् पछिका अनुमानित परिदृश्य

६.३.१.१. सार्वजनिकपूर्वाधारहरु– सडक, पुल, विधुत आपुर्ति, सञ्चारमा क्षति हुन सक्ने

६.३.१.२. मानिसहरुको आवास पुर्णरुपमा क्षति भई ठूलो मात्रामा विस्थापितको संख्या हुन सक्ने

६.३.१.३. आवास, लताकपडा तथा भाँडाकुडाको अभाव तथा विशेषगरि केटाकेटी, महिला, वृद्ध–वृद्धा र अपांगता भएका व्यक्तिहरु विस्थापन हुँदा व्यक्तिगत सामानका क्षति हुन सक्ने

६.३.१.४. विपदबाट विस्थापित भै आश्रय स्थलको अभावमा मानिसहरु रुखमुनि वा खुल्ला चौरमा बस्न बाध्य हुन सक्ने ।

६.३.१.५. स्थानीय स्तरमा उपलव्ध बजारमा खाद्य सामग्रीको अभाव भै मुल्यबृद्धि हुन सक्ने ।

६.३.१.६. सेवा प्रवाहमा उचित व्यवस्थापनको अभावले प्रभावितहरुमा आक्रोस बढेको अवस्था श्रृजना हुन सक्ने ।

६.३.१.७. विद्यालय, प्रहरी चौकी तथा स्वास्थ्य केन्द्रहरु र उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरु माथी दवाव सिर्जना हुन सक्ने ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

६.३.१.८. सामुदायिक संस्थागत स्थानहरुमा अस्थायी आवासको रुपमा उपयोग गर्दा सामुदायिक स्वास्थ्य सम्बन्धी व्यवहारमा देखिनेचुनौतिहरु आउन सक्ने ।

६.३.१.९. ठूलो मात्रामा हाताहाती भई मानवीय सहयोगका लागि लक्षित अनुमानित संख्या ५०० घरधुरीका जम्मा जनसंख्या ३००० हुन सक्नेछ ।

६.३.२ समष्टिगत उद्धेश्य

६.३.२.१ आवास

सुरक्षित एवं आरामदायी बस्ने ठाउँको प्राप्तिका लागि भौतिक एवं प्राथमिक सामाजिक आवश्यकताहरूमा व्यक्ति तथा परिवारहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्ने । यथासम्भव यस प्रक्रियामा बढीभन्दा बढी आत्म-निर्भरता तथा स्व–व्यवस्थापन (self-management) लाई समावेश गरिनेछ।

६.३.२.२ शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन

प्राकृतिक विपद्का कारणले घरवारविहीन बनेका मानिसहरूका निमित्त स्थायी समाधानको खोजीका लागिप्रयत्न गर्नुका साथै विस्थापित व्यक्तिहरूलाई मानव अधिकारको उपभोग गर्न सक्षम पार्नका निमित्तशिविरहरूमा जीवन स्तरमा सुधार ल्याउने ।

६.३.२.३ विशिष्ट उद्धेश्य

६.३.२.३.१ जलवायुको प्रतिकूल असरहरूबाट संरक्षण प्रदान गर्नका लागि मानिसहरूसँग छाना भएको पर्याप्त ठाउँ छ ।

६.३.२.३.२ जलवायुबाट संरक्षण प्रदान गर्नका लागि र तिनको मर्यादा, सुरक्षा तथा कल्याण सुनिश्चित गर्नका लागि प्रभावित व्यक्तिहरूसँग पर्याप्त कम्बल एवं लुगा छन् ।

६.३.२.३.३ घरायसी भाँडा-कुँडा तथा व्यक्तिगत स्वास्थ्यका लागि साबुन एवं तिनको मर्यादा तथा कल्याणका लागि औजारहरूमा परिवारहरूको पहुँच छ ।

६.३.२.४ मानविय सहयोग सम्बन्धी मापदण्ड

६.३.२.४.१ औसतमा एक व्यक्तिका लागि ३.५-४.५ वर्ग मिटरको छाना भएका क्षेत्र उपलब्ध छ, औसतमा ५ सदस्यहरुको एक परिवारका लागि कम्तीमा पनि ४-५ मिटरका डोरी सहितका प्लास्टिक सिट र सहायता सामाग्री ।

६.३.२.४.२ कम्बलमा मानिसहरुका प्रर्याप्त पहुंच छ ।

६.३.२.४.३ दुई बर्ष सम्मका केटाकेटीहरुका लागि कम्तीमा पनि एक पूरा सेट कपडा छ ।

६.३.२.४.४ महिला, पुरुष र केटाकेटीहरुका लागि कम्तीमा पनि एक पुरा सेट कपडा छ । यसका अतिरिक्त, महिला तथा केटाकेटीहरुका लागि नियमित सरसफाइ सम्बन्धी सामाग्रीको आपूर्ति भएको छ।

६.३.२.४.५ मानिसहरुसंग उपयुक्त घरायसी सामग्री छ ।

६.३.२.४.६ शिविर खडा गर्नका लागि अग्रिम रुपमा जमिनको पहिचान गर्नुपर्दछ जुन जमिन सुरक्षित तथा Sphere का मापदण्ड अनुसार हुनुपर्छ ।

६.३.२.४.७ विद्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरुसंग अग्रिम रुपमा समक्षदारी भएको हुनु पर्छ ।

६.३.२.४.८ शिविरका लागि योजना तर्जुमा गर्दा सांस्कृतिक तथा सामाजिक मुल्यहरु एवं परिस्थितिलाई ध्यानमा राख्नु पर्दछ ।

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

६.३.२.४.९ नागरिक समाज, सरकार तथा विपद्बाट प्रभावित समुहसंगका परामर्शमा शिविरका स्थापना गर्नुपर्दछ ।

६.३.३ गैर खाद्य सामाग्री

६.३.३.१ आशय

विपद्बाट प्रभावितहरूलाई उपलब्ध गराइने लुगाफाटा, कम्बल तथा ओछ्याउने सामाग्री जस्ता अखाद्य सामग्रीहरू विपद्को कारण प्रतिकुल भएको हावापानी तथा परिस्थितीबाट बच्नका लागि सर्बाधिक व्यक्तिगत मानवीय आवश्यकताहरू तथा स्वास्थ्य, गोपनियता र सम्मान कायम गर्न सहयोग गर्दछ । परिवारहरूलाई व्यक्तिगत स्वास्थ्य सम्बन्धी आवश्यताहरू पुरा गर्न, खाना तयार गर्न र खान, न्यानो आराम दिन र आश्रय निर्माण गर्न, सम्भार तथा मर्मत गर्न सघाउनका लागि यस्ता आधारभूत गैर खाद्य सामाग्री तथा आपूर्तिहरू अत्यावश्यक हुने हुँदा यस सम्बन्धी संजालको क्षमतामा बृद्धी ल्याउने ।

६.३.३.२ जिम्मेवारी

विपद्बाट प्रभावितहरूलाई गैर खाद्य सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने कामको नेतृत्व नेपाल रेडक्रस सोसाइटीले गर्नेछ । यस कार्यको लागि एकल संस्थाको क्षमताले धान्न नसक्ने हुँदा सबै मानवीय सहयोगमा कार्यरत नियोगहरूको सहयोग अनिवार्य हुन्छ । कुनै पनि विपद्को कारण १० भन्दा वढी परिवार एकै पटक प्रभावित भएको अवस्थामा गैरखाद्य सामग्री सहयोगमा संजाल सक्रिय हुनेछ ।

६.३.३.३ न्यूनतम मापदण्ड

विपद् प्रभावितहरूलाई आफ्नो व्यक्तिगत सम्मान, सुरक्षा तथा भलाई सुनिश्चित गर्नका लागि आवश्यक संस्कृति र हावापानी तथा मौसम सुहाउदो उमेर र लिंग अनुसारको १ जोर लुगाफाटा तथा ओछ्याउनेसामग्रीहरू र घामपानीबाट बच्नका लागि प्रत्येक परिवारलाई १२x१८ फिटको त्रिपाल, व्यक्तिगत तथा सामान्य स्वास्थ्य र कल्याण हुने कुरा सुनिश्चित गर्न प्रति परिवार २ वटा साबुन, १०० ग्राम दंन्त मंजन, परिवारको प्रति व्यक्तिलाई एक/एक वटा दंन्त ब्रश र हरेक विपद् ग्रस्त परिवारलाई शुद्ध पिउने पानी, खाना पकाउने तथा खाने भांडाकुंडाहरू उपलब्ध गराउनु पर्दछ

प्रयोगमा ल्याइएका अन्तराष्ट्रिय निर्देशिका तथा मापदण्डहरु (स्फियर न्युनतम मापदण्ड तथा सुचकहरु) तल उल्लेख गरीएका छन् र यिनको प्रयोग आपतकालीन परिस्थितीमा गर्न सकिन्छ । क्षमता तथा श्रोतका आधारमा प्रतिकार्य संचालनको क्रममा यी मापदण्डहरुलाई प्रयोगमा ल्याउने कोसिस गर्नुपर्दछ ।

गैर खाद्य सामाग्री	मापदण्ड	सुचक
लुगा ओछ्यान र घर परिवारका सामानहरु	मापदण्ड : १ लुगा र ओछ्यान	लुगा तथा ओछ्याउने सामाग्रीहरु सो ठाउँका लागि उपयुक्त हुनु पर्दछ ।
	मापदण्ड : २ व्यक्तिगत स्वास्थ्य	हरेक व्यक्तिको पहुच २५० ग्राम नुहाउने सावुन र २०० ग्राम लुगा धुने सावुनमा हुनु पर्दछ ।
	मापदण्ड : ३ पकाउने तथा खाने भाडा	पकाउन र भान्छाका लागि पर्याप्त भाडाहरु हुनुपर्दछ ।

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

		पानी संकलन गर्नका लागि १०-२० लिटर जाने दुई भाडा र पिउनका लागि भाडा हुनु पर्दछ ।
		हरेक घरपरिवारका निमित्त प्रकाशका लागि इन्धन अथवा सलाई हुनुपर्दछ ।

नेपाल सरकारको स्वीकृतीमा नेपाल रेडक्रस सोसाइटीले एक परिवारका लागि तयार गरेको मापदण्ड अनुसार गैर खाद्य सामग्रीको एक सेटमा निम्न सामग्रीहरु उपलब्ध हुनेछ ।

क्र.स.	सामाग्रीको नाम	सुचक
१	कम्बल	२ थान (५० प्रतिशत उलन भएको)
२	त्रिपाल	१ थान (१२ x १८ फिट)
३	भाँडा सेट	१ थान (ठूलो भाँडा १, सानो भाँडा १, थाल ३, गिलास २, कप २, डाडु १, पुन्यु १)
४	प्लाष्टिक बाल्टीन	१ थान (२० लिटरको ढकनी सहित)
५	प्लाष्टिक जग	१ थान (५ लिटरको)
६	सुटिङ कपडा	३.५ मिटर
७	सादा कपडा	२ मिटर
८	प्रिन्ट कपडा	७ मिटर
९	टेरिकटन कपडा	४ मिटर
१०	सारी	१ थान
११	प्लाष्टिक डोरी	१० मिटर
१२	प्लाष्टिक बोरा	१ थान

नोट : यो मापदण्ड ५ सदस्य भएको १ परिवारको लागि तयार गरिएको हो । यदि परिवारमा ५ जना भन्दा बढी सदस्य भएमा थप १ थान त्रिपाल दिनु पर्दछ ।

६.३.३.४ न्यूनतम कार्यहरु

६.३.३.४.१ जिल्लामा कम्तीमा ५०० परिवारको लागि गैरखाद्य सामग्रीको भण्डारण गरी राख्ने र कम्तीमा थप ५०० परिवारको लागि पहुँच बनाउने ।

६.३.३.४.२ गैरखाद्य सामग्रीहरूलाई वाल केन्द्रित बनाउने ।

६.३.३.४.३ विपद् पीडितहरूलाई विपद्को स्तर कम भएको ७२ घण्टा भित्र गैरखाद्य सामग्री आवश्यकता पहिचान गरी सामग्री वितरण प्रक्रिया सुरू गर्ने ।

६.३.३.४.४ गैरखाद्य सामग्री वितरण आवश्यकताको आधारमा मात्र गर्ने ।

६.३.३.४.५ राहात वितरण प्रकृया लाई अझ सजिलो तथा सुलभ वनाउने ।

६.३.३.४.६ राहात वितरण सहयोग उपलब्ध गराउँदा उनीहरूलाई जीवन निर्वाह गर्न, संस्कृतिलाई कायम राख्न, प्रतिकूल मौसम तथा हावापानीबाट बच्न, व्यक्तिगत स्वाभिमान तथा गोपनियता बनाई राख्न महिला, बालबालिका, पुरूष तथा सुत्केरी र शिशुलाई उपयुक्त न्यूनतम आवश्यक सामग्रीहरू उपलब्ध गराउनु पर्ने ।

६.३.३.४.७ गैरखाद्य सामग्री बितरण गर्दा पीडितहरूको सहभागितामा विपद् प्रभावित क्षेत्रमा गई वितरण गर्नु पर्ने ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

६.३.३.४.८ आश्रय स्थलका लागि आवश्यक समाग्रिहरु (जस्तै ओड्न, ओछ्याउने) हालसम्म व्यवस्थापन भएको देखिदैन सोको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

६.३.४ आश्रयस्थल तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्रका साझेदारहरुको सम्पर्क सूची

सि.नं.	कार्यालय नाम र ठेगाना	कार्यालय प्रमुखको नाम			कार्यालयको सम्पर्क नं.
		पद	नामथर	सम्पर्क नं.	
१.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	स.प्र.अ.	राजु शर्मा	९८५२०५२२७९	४२०५१७,/४२०२७९
२.	नेपाली सेना नयाँ श्रीनाथ गण भोजपुर	प्रमुख सेनानी	फडिन्द्र थापा	९८५१०१५९२९	४२००४०
३.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय भोजपुर	प्रनाउ	शरद कुमार थापा क्षेत्री	९८५२०१५५५५	४२०१५०
४.	स.प्र.बल नेपाल नं. ५ गुल्म हेक्वा टक्सार भोजपुर	सप्रनाउ	जगत बहादुर दुवाल	९८५१२७२२०७	४२०५४५
५.	जिल्ला समन्वय समिति भोजपुर	नि.जि.स.अ.	सोभितमान राई	९८५२०८८२२२	४२०१४२
६.	शिक्षा बिकाश समन्वय ईकाई	शा.अ.	रुद्र राई	९८५२०५२८३५	४२०३३५
७.	डिभिजन वन कार्यालय भोजपुर	डि.ब.अ.	वीरेन्द्र शाह	९८५२०५२७३४	४२०४१५
८.	नेपाल रेडक्रम सोसाईटी भोजपुर	सभापति	तुल बहादुर सुब्बा	९८४२०५४०७४	
९.	उद्योग वाणिज्य संघ	अध्यक्ष	कर्ण बहादुर मोक्तान	९८४२०९५९९०	
१०.	सु.आहारा	जि.सं	अनिता थापा	९८४२६३४२१३	
११.	गै.स. महासंघ	अध्यक्ष	गणेश प्रधान	९८६२२९६४४२	
१२.	भोजपुर नगरपालिका कार्यालय	प्र.अ.प्र.	रामप्रसाद ढुङ्गेल	९८५२०७९१११	४२०१०२
१३.	षडानन्द नगरपालिका कार्यालय	प्र.अ.प्र.	विनोद कुमार भण्डारी	९८५२०५४८१५	४२११२४१२५/
१४.	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	माधव कुमार अधिकारी	९८५२०८५२२२	
१५.	अरुण गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	सुर्य बहादुर भण्डारी	९८५२०८२३३३	
१६.	पौवादुम्मा गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	नविन भट्टराई	९८५१०९००३४	
१७.	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	सन्दिप न्यौपाने	९८५२०८५१७५	
१८.	राम प्रसाद गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	टोपेन्द्र कुमार लिम्बु	९८५२०७३८८८	
१९.	हतुवागढी गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	महेश कुमार निरौला	९८५२०८०४४४	
२०.	आमचोक गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	धन कुमार राई	९८५२०८१३३३	

६.३.५ पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	पूर्व तयारीका गतिविधिहरु	जिम्मेवार निकाय	समयसिमा
१	क्षेत्रमा संलग्न सदस्य संस्थाहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने गराउने ।	नेपाल रेडक्रस सोसइटी	पौष मसान्तभित्र
२	पूर्वतयारी समन्वय बैठक आयोजना गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसइटी	प्रत्येक वर्ष जेष्ठ माघ महिना
	श्रोत र साधनको नक्साङ्कन गर्ने ।		
	जिल्लाको परिस्थिति अनुसार सहयोग उपलब्ध गराइने सामग्रीहरूको मापदण्ड निर्धारण गर्ने ।		
	प्रभावित हुन सक्ने जनसङ्ख्याको आधारमा आवश्यक सामग्रीहरूको परिमाण आँकलन गर्ने ।		

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

३	पूर्वतयारीका लागि कार्यदल गठन गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	प्रत्येक वर्ष जेष्ठ र माघ महिना
४	सम्भावित सहयोगी निकाय तथा संस्थाहरूको पहिचान गरी गैह्र खाद्यका लागि उपलब्ध साधन र श्रोतको सूची तयार गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	प्रत्येक वर्ष जेष्ठ र माघ महिना
५	अस्थायी आवासको लागि न.पा. र गा.पा.का सुरक्षित सार्वजनिक जग्गा तथा स्थानको पहिचान गरी उपयोग गर्ने सहमति लिने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय तह	प्रत्येक वर्ष जेष्ठ र माघ महिना
६	आवास तथा गैह्र खाद्य सामग्रीको आपूर्तिको लागि बजार र बिक्रेताका वैकल्पिक सूची बनाउने तथा आवश्यकता अनुसार सम्झौता गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	प्रत्येक वर्ष जेष्ठ र माघ महिना
७	सङ्कटासन्न गा.पा. र न.पा.का सुरक्षित स्थानमा सामुदायिक आश्रयस्थल बनाउने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय तह	वैशाख महिना
८	विस्थापित परिवारको लागि आश्रयस्थल बनाउन आवश्यक पर्ने बाँस, डोरी र खाना पकाउने भाँडावर्तन, इन्धन आदि समयमै उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाउने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय तह	जेष्ठको दोस्रो साता
९	सामग्री वितरणको लागि यातायात तथा अन्य व्यवस्था मिलाउने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय तह	जेष्ठ मसान्त
१०	गोदाम घरको नियमित अनुगमन गरी जि.वि.व्य.स.लाई नियमित प्रतिवेदन दिने ।	नेपाल रेडक्रस सोसइटी	नियमित रूपमा
११	गैह्रखाद्य सामग्री वितरणको पूरा सूची राख्ने र नियमित रुपमा प्रतिवेदन तयार गरी जि.वि.व्य.स. तथा अन्य सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने ।	नेपाल रेडक्रस सोसइटी	शिविर सञ्चालन भएमा, नियमित
१२	आवश्यक सबै सामान खरीद तथा भण्डारणको लागि बन्दोबस्त मिलाउने ।	नेपाल रेडक्रस सोसइटी	जेष्ठमसान्तभित्र
१३	अनुगमन र प्रतिवेदनको लागि सदस्य तोक्ने ।	क्षेत्रको बैठक	असार मसान्त
१४	अस्थायी बसोबासलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक सिपको विकास गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	प्रत्येक वर्ष जेष्ठ माघ महिनामा

६.३.६ विपद्पश्चात गरिने सहयोगका गतिविधिहरु

क्र.सं.	विपद्पछि गरिने गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	समयावधि
१	गैह्रखाद्य क्षेत्रको आपतकालीन बैठक आयोजना गर्ने ।	जि.वि.व्य.स., नेरेसो, क्षेत्रका सदस्य	विपद् आउनासाथ
२	विस्थापितको सङ्ख्या र जानकारी लिने, पहिचान भएकालाई अस्थायी आवासमा बसोबास गराउने ।	जि.वि.व्य.स.,सुरक्षा निकाय, नेरेसो	विपद् आएपछि तुरुन्तै,

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

३	कार्यदललाई परिस्थिति विश्लेषणको लागि प्रभावित क्षेत्रमा पठाउने ।	जि.वि.व्य.स.,सुरक्षा निकाय, नेरेसो	विपद् आएको २४ घण्टाभित्र
४	प्राप्त सूचना र अवस्था अनुरुप कार्ययोजनाको समिक्षा गर्ने ।	गा.पा. र न.पा., नेरेसो	विपद् आएको १२ घण्टाभित्र
५	विस्थापितलाई पूर्व निर्धारित स्थानहरूमा तत्कालीन बासको व्यवस्था मिलाउने ।	जि.वि.व्य.स., नेरेसो	विपद् आएको १२ घण्टाभित्र
६	पूर्व निर्धारित स्थानमा नअटेका विस्थापितलाई त्रिपालको व्यवस्था गरी तत्काल बसाउने ।	जि.वि.व्य.स., नेरेसो	विपद् आएको १२ घण्टाभित्र
७	मानवीय सहयोग गर्ने संस्थाहरूसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।	जि.वि.व्य.स.	२ दिन भित्र
८	बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखाको लागि समन्वय क्षेत्रसँग सम्पर्क गरी तोकिएका सदस्यलाई सहभागी गराउने ।	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन क्षेत्र, जि.वि.व्य.स.	७ दिनभित्र
९	MIRA को प्रतिवेदनका आधारमा अस्थायी शिविर स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	जि.वि.व्य.स., नेरेसो तथा क्षेत्रका अन्य सदस्य	९ दिन भित्र
१०	आवश्यकता अनुसार ओछ्याउने, ओड्ने, लगाउने कपडा तथा खाना पकाउने, खाने भाँडावर्तन विना भेदभाव वितरण गर्ने ।	जि.वि.व्य.स., नेरेसो, गा.पा. र न.पा. स्वयंसेवक	शिविर स्थापना भएपछि
११	गैह्रखाद्य सामग्री वितरणको अनुगमन, मुल्याङ्कन र समिक्षा गर्ने ।	जि.वि.व्य.स., स्थानीय तह दातृ निकाय, नेरेसो	शिविर स्थापना भएदेखि
१२	प्रतिवेदन तयार गर्ने र सम्बन्धित क्षेत्र, सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने ।	क्षेत्रका सदस्य	हप्ताको एक दिन

६.३.७ जिल्लामा रहेका सम्भावित सुरक्षित आश्रय स्थलहरुको अवस्था

भोजपुर जिल्लामा हालसम्म सुरक्षित आश्रय स्थलको लागि छुट्टै जग्गाको व्यवस्थापन गरिएको छैन । यसको लागि हाल स्थानीय स्तरमा उपलब्ध सार्वजनिक भवन र विद्यालयलाई नै प्रयोग गर्नुपर्ने अवस्था छ । शिविर स्थापना गर्नुपर्ने अवस्था भएमा स्थानीय स्तरमा उपलब्ध भएका सार्वनिक जग्गा तथा खेलमैदानलाई उपभोग गर्न सकिने छ । यसका साथै प्रत्येक स्थानीय तहले सुरक्षित आश्रय स्थलको लागि स्थानको पहिचान गरी आवश्यकता अनुसार छुट्टै आपतकालीन अस्थायी आवास गृह (Emergency Evacuation Centre) को निर्माण तथा संम्बर्द्धन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

६.३.८ आश्रय स्थल तथा गैरखाद्य क्षेत्रको योजना कार्यान्वयनमा देखिएका कमि (Gap)

६.३.८.१ सम्बन्धित पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यन्वयनका लागि पर्याप्त बजेटको अभाव ।
६.३.८.२ स्थानीय सरकारको योजनामा छुट्टै कार्ययोजना तथा बजेट विनियोजनको अभाव ।
६.३.८.३ समयमा सही सूचना प्रवाह हुन नसक्ने ।
६.३.८.४ आवस्यक जनशक्तिको अभाव हुन सक्ने ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

६.३.८.५ आपूर्ति व्यवस्थापन तथा शिविर व्यवस्थापन गर्न गराउनमा कठिनाई हुन सक्ने ।

६.३.८.६ समयमा अनुगमन प्रक्रिया अगाडी बढ्न नसक्ने ।

६.३.८.७ नियमित सरोकारवालाहरु सँग समन्वय हुन नसक्ने ।

६.४ विषयगत क्षेत्रः खाद्यान्न(Food)

मुख्य विपद्हरु : भूकम्प, महामारी, आगलागी, पहिरो, बाढी, चट्याङ्ग र सुख्खा खडेरी

६.४.१ विपद् पछिको अनुमानित परिदृश्य (Disaster Scenario)

६.४.१.१ विपद् पछि सबै घरहरु भत्कीएको वा नासिएको, मानिसहरु हताहत भई आफ्नो ज्यान जोगाउन भागाभाग भएको र बालबच्चाहरु आफ्ना आफन्तको अभावमा रुदै कराउँदै यताउता भौतारिरहेको, मानिसहरु खाली हात विस्थापित हुन पुगेको ।

६.४.१.२ विपद् भएको केही समय पछि नै तत्काल उद्धारकर्मीहरु घटना स्थलमा पुगी उद्धार कार्यमा जुटेको र प्रभावित परिवारहरुलाई बाहिर ल्याई सुरक्षित ठाँउमा राख्ने काम शुरु भएको ।

६.४.१.३ सुरक्षित ठाँउमा ल्याइएको व्यक्ति परिवारहरुका साथमा आफुले लगाएको लुगा बाहेक केहि नभएको, अति भोकाएको, थाकेको र परिवारका सदस्यहरु आफ्नै शिविरमा नभएकोले चिन्तित देखिएको ।

६.४.१.४ शिविरमा रहेका सबै मानिसहरु भोक र प्यास र चिन्ताले गर्दा रुन कराउन शुरु भएको, त्यसमा पनि बालबालिका, बृद्ध, सुत्केरी तथा गर्भवती महिलाको अवस्था बढी नै संबेदनशिल देखिएको ।

६.४.१.५ तत्काल शिविरमा सुख्खा खानाको आवश्यकता देखिएको तथा खाद्यान्नका लागि सहयोगको आवश्यकता रहेको ।

६.४.२ प्रस्तुत योजनाको उद्धेश्य

६.४.२.१ प्रभावित व्यक्तिहरुका लागि समयमा नै सुख्खा खाना, खाद्यान्न तथा खाद्यान्न पहुँचको सुनिश्चतता गर्ने । दैनिक जीवनयापनको आवश्यक सामग्रीहरु (खाद्य सरसामनहरु)को व्यवस्थापन गर्ने । पहिचान भएका राहत तथा उद्धार सामग्रीको संकलन, भण्डारण र वितरण गर्ने । भण्डारण क्षेत्रको पहिचान र सुनिश्चितता गर्ने ।

६.४.२.२ प्रभावितहरुको जीवनलाई सरल बनाउनमा सहयोग गर्ने ।

६.४.३ विषयगत रणनीति

६.४.३.१ स्थानीय तह (न.पा.तथा गा.पा.)मा आपतकालीन कोष स्थापनाका लागि पहल गर्ने ।

६.४.३.२ खाद्य सामग्री आपूर्तिका लागि गै.स.स., सामाजिक संघसंस्थाहरुको सहभागिता तथा सहकार्य गर्ने ।

६.४.३.३ खाद्य सामग्री आपूर्तिका लागि स्थानीय उद्योग बाणिज्य संघहरु मार्फत स्थानीय ब्यापारी तथा ब्यवसायीहरुलाई खाद्य सामग्री सञ्चितिका लागि अनुरोध गर्ने ।

६.४.३.४ खाद्य संस्थानमा पूर्वतयारी स्वरुप चामल, पीठो लगायतका आवश्यक खाद्यान्न समाग्री मौज्दात राख्ने ।

६.४.३.५ ढुवानीको लागि स्थानीय निकायहरुसंग समन्वय गर्ने ।

६.४.३.६ विभिन्न संघ संस्थामा रहेको मौज्दात खाद्यान्नको विवरण राख्ने ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

६.४.४ मानविय सहयोगको मापदण्ड

प्रभावित व्यक्तिहरुको पहुँच निम्न वस्तुमा हुनेछ :

६.४.४.१ स्फेयर मापदण्ड अनुसार प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन न्यूनतम २१०० क्यालोरी खाद्यान्न उपलब्घ गराउन प्रयास गर्ने ।

६.४.४.२ प्रभावित मानिसहरूका लागि हाल विद्यमान तथा उपलब्ध भएका र पहुँच योग्य खाद्य पदार्थमा परिपूरक (complementary)को रूपमा एक अथवा दुई खाद्य पदार्थहरू पूरक रासनको रूपमा उपलब्ध गराउने ।

६.४.४.३ निश्चित समूहका व्यक्तिहरू (स-साना बालबच्चा, सुत्केरी तथा गर्भवती महिला, जेष्ठ नागरिक, गम्भिर प्रकृतिका रोगबाट संक्रमित व्यक्ति, कुपोषित व्यक्तिहरू आदि) को आवश्यकतालाई पूरा गर्नका लागि सामान्य खाद्यान्नका अतिरिक्त परिपूरक खाद्यान्नको व्यवस्था गर्ने ।

६.४.५ मापदण्ड बमोजिम खाद्य किटको सिफारिस

६.४.५.१ चामल :प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ४१० ग्राम (स्फेयर मापदण्ड अनुसार)

६.४.५.२ दाल :प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ८० ग्राम (स्फेयर मापदण्ड अनुसार)

६.४.५.३ वनस्पति तेल : प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ३० मि.लि. (स्फेयर मापदण्ड अनुसार)

६.४.५.४ नुन : प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ५ ग्राम (स्फेयर मापदण्ड अनुसार)

६.४.५.५ तरकारी : उपलव्घताको आघारमा

स्थानीय परिस्थिति बमोजिम खाद्यान्न वितरणको मात्रा निर्धारित गरिनेछ । तर पनि शुरुमा घरायसी स्तरमा वितरण गरिने रअन्तिम लेखाजोखाबाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधार तथा व्यक्ति र परिवार संख्याका आधारमा मापदण्ड बनाई वितरण गरिनेछ ।

६.४.६ जिल्ला खाद्य सामग्रीको उपलब्धता

भोजपुर जिल्लामा खाद्य सामग्रीको उपलब्धताको आधारमा हेर्दा प्रमुख बजारहरुमा भोजपुर, टक्सार, दिङ्ला, घोडेटार, प्याउली,अन्नपुर्ण रहेका छन भने स्थानीय स्तरमा अन्य साना बजारहरु पनि रहेको पाइन्छ जहाँ सानो स्तरमा खाद्य सामग्री उपलब्ध हुने देखिन्छ । यि बजारहरुमा चिउरा, चाउचाउ, भुजा, चिनी, नुन, बिष्कुट जस्ता सुख्खा खाना र चामल, दाल, पिठो, तेल जस्ता खाद्यान्न पाइन्छ । यि बजारहरुमा ठूलो मात्रामा खाद्यान्नको भण्डारण नभएता पनि माग अनुसार आपुर्ति गर्न सकिन्छ।

(क)आवश्यकता

विपद्को समयमा पहिलो ४ दिनको लागि प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन निम्न अनुसार सुख्खा खाना तथा पानीको पुर्ति गर्न आवस्यक देखिन्छ :

क.सं.	विवरण	परिमाण
१.	पानी	४ लि. (स्वच्छ पिउने पानी नपाएको अवस्थामा मात्र)
२.	चउचाउ	२ पोका
३.	चिउरा	२५० ग्राम
४.	भुजा	२५० ग्राम
५.	चिनी	५० ग्राम
६.	नुन	५ ग्राम
७.	दालमोठ	५० ग्राम

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नियमित खानाको लागि ५औं दिन देखि २० औं दिनसम्म (१६ दिन) (वयस्कका) लागि

क.सं.	विवरण	परिमाण
१.	चामल	प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ४९५ ग्राम
२.	दाल	प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति १०० ग्राम
३.	तेल	प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ३० मि.ली.
४.	नून	प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ५ ग्राम

(ख) समन्वयका लागि महत्वपूर्ण निकायहरु तथा संघसंस्थाहरु

१. उद्योग बाणिज्य/व्यापार संघहरु
२. नगरपालिका/गाउँपालिकाहरु
३. खाद्य सामग्री सप्लायर्सहरु
४. चामल, दाल तथा तेल मिल उद्योगहरु
५. नेपाल खाद्य संस्थान
६. अन्तराष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरु
७. पानी, चाउचाउ, चिउरा उत्पादन उद्योग

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

६.४.७ खाद्य क्षेत्रका साझेदारहरुको सम्पर्क सुचि

सि.नं.	कार्यालय नाम र ठेगाना	कार्यालय प्रमुखको नाम			कार्यालयको सम्पर्क नं.
		पद	नामथर	सम्पर्क नं.	
१.	उद्योग वाणिज्य संघ	अध्यक्ष	कर्ण बहादुर मोक्तान	९८४२०९५९९०	
२.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्र.अ.	राजु शर्मा	९८५२०५२२७९	४२०५१७,/४२०२७९
३.	नेपाली सेना नयाँ श्रीनाथ गण भोजपुर	प्रमुख सेनानी	फडिन्द्र थापा	९८५१०१५९२१	४२००४०
४.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय भोजपुर	प्रनाउ	शरत कुमार थापा क्षेत्री	९८५२०१५५५५	४२०१५०
५.	स.प्र.बल नेपाल नं. ५ गुल्म हेक्वा टक्सार भोजपुर	सप्रनाउ	जगत बहादुर दुवाल	९८५१२७२२०७	४२०५४५
६.	जिल्ला समन्वय समिति भोजपुर	नि.जि.स.अ.	सोभितमान राई	९८५२०८८२२२	४२०१४२
७.	कृषि ज्ञान केन्द्र	प्रमुख	गणेश बहादुर खत्री	९८५२०६२१३०	४२०१३०
८.	नेपाल खाद्य संस्थान	प्रमुख	दिलिप कुमार पटेल	९८६०५५७०५४	४२०२४३
९.	नेपाल रेडक्रम सोसाईटी भोजपुर	प्रमुख	तुल बहादुर सुब्बा	९८४२०५४०७४	
१०.	गै.स. महासंघ	अध्यक्ष	गणेश प्रधान	९८६२२९६४४२	
११.	भोजपुर नगरपालिका कार्यालय	प्र.अ.प्र.	रामप्रसाद ढुङ्गेल	९८५२०७९१११	४२०१०२
१२.	षडानन्द नगरपालिका कार्यालय	प्र.अ.प्र.	विनोद कुमार भण्डारी	९८५२०५४८१५	
१३.	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	माधव कुमार अधिकारी	९८५२०८५२२२	
१४.	अरुण गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	सुर्य बहादुर भण्डारी	९८५२०८२३३३	
१५.	पौवादुम्मा गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	नविन भट्टराई	९८५१०९००३४	
१६.	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	सन्दिप न्यौपाने	९८५२०८५१७५	
१७.	राम प्रसाद गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	टोपेन्द्र कुमार लिम्बु	९८५२०७३८८८	
१८.	हतुवागढी गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	महेश कुमार निरौला	९८५२०८०४४४	
१९.	आमचोक गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	धन कुमार राई	९८५२०८१३३३	

७.४.८ पूर्वतयारी योजना (Preparedness plan)

क्र.स.	पूर्वतयारीका गतिविधिहरु	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	विषयगत क्षेत्रका अगुवा तथा सहयोगी निकायहरुलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखिकरण संचालन गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन पूर्व
२	विषयगत क्षेत्रको बैठक	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, उद्योग बाणिज्य संध	मनसुन पूर्व
३	आवस्यक खाद्यान्नको आँकलन, श्रोत पहिचान, तथा बजारको उपलब्धताको पहिचान	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, उद्योग बाणिज्य संध	मनसुन पूर्व

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

७.४.९ विपद्पश्चात गरिने सहयोगका गतिविधिहरु (Response plan)

क्र.स.	सहयोगका गतिविधिहरु	मूख्य जिम्मेवार निकाय	समयावधि
१	बिषयगत क्षेत्रको बैठक, सम्बन्धीत नियकायसंग सम्पर्क समन्वय। विपद्मा परेका घरधुरी तथा जनसंख्याको पहिचान र प्रारम्भिक सूचना/तथ्यांक संकलन	स्थानीय तह, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि ज्ञान केन्द्र, उद्योग बाणिज्य संघ, नेरेसो, गैससहरु	० देखि १ घण्टा भित्र
२	स्थानीय रुपमा सुख्खा खानाको प्याकेजिंग सुरु गर्ने । थप खाद्य सामग्री खरिद गर्न । ढुवानीको ब्यवस्था गर्ने। वितरण टोली तयारी अवस्थामा राख्ने। सुख्खा खानाको प्याकेट ढुवानी गर्ने। खाद्य सामग्रीको परिमाण एकिन गर्ने र वितरण गर्ने ।	उद्योग बाणिज्य संघ, यातायात ब्यावसायी संघ, नेपाल रेडक्रस, कृषि ज्ञान केन्द्र, स्थानीय तह, जिल्ला समन्वय समिति, नेरेसो, गैससहरु	२ देखि ७ घण्टा भित्र
३	प्रारम्भिक द्रुत सर्वेक्षण सम्पन्न गर्ने । सूचना संकलन गर्ने । अन्य निकाय तथा समितिसंग समन्वय गर्ने । सुख्खा खाना वितरण, पकाएर खाने खाद्यान्न सामग्रीहरुको प्याकेजिंग तथा वितरण ।	जि.वि.व्य.स., उद्योग बाणिज्य संघ, कृषि ज्ञान केन्द्र, स्थानीय तह, नेरेसो, नेपाल पुलिस, खाद्य संस्थान, नेरेसो, गैससहरु	८ देखि २४ घण्टा भित्र
४	पकाएर खाने खाद्यान्न सामग्रीहरुको प्याकेजिंग तथा वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिने । खाद्यान्न लगायतका सामग्रीहरु संकलन गरी राख्ने ।	उद्योग बाणिज्य संघ, स्थानीय तह, कृषि ज्ञान केन्द्र, खाद्य संस्थान, नेरेसो, गैससहरु	२४ देखि ४८ घण्टा भित्र
५	तथ्यांक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने । सूचना संकलन गर्ने । अन्य निकाय तथा समितिसंग समन्वय गर्ने । पकाएर खाने खाद्यान्न सामग्रीहरुको प्याकेजिंग तथा वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिने । खाद्यान्न लगायतका सामग्रीहरु संकलन गरी राख्ने ।	उद्योग बाणिज्य संघ, स्थानीय तह, कृषि ज्ञान केन्द्र, खाद्य संस्थान, नेरेसो, गैससहरु	४८ देखि ७२ घण्टा सम्म
६	तथ्यांक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने । सूचना संकलन गर्ने । अन्य निकाय तथा समितिसंग समन्वय गर्ने । पकाएर खाने खाद्यान्न सामग्रीहरुको प्याकेजिंग तथा वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिने । खाद्यान्न लगाएतका सामग्रीहरु संकलन गरी राख्ने	उद्योग बाणिज्य संघ, स्थानीय तह, कृषि ज्ञान केन्द्र, खाद्य संस्थान, नेरेसो, गैससहरु	७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र
७	तथ्यांक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने । सूचना संकलन गर्ने अन्य निकाय तथा समितिसंग समन्वय गर्ने । पकाएर खाने खाद्यान्न सामग्रीहरुको प्याकेजिंग तथा वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिने । खाद्यान्न लगाएतका सामग्रीहरु संकलन गरी राख्ने ।	उद्योग बाणिज्य संघ, स्थानीय तह, कृषि ज्ञान केन्द्र, खाद्य संस्थान, नेरेसो, गैससहरु	७ दिन २ साता भित्र

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

८	कृषि क्षेत्रमा परेको असरको बारेमा लेखाजोखा गरी तथ्यांक संकलन तथा प्रतिबेदन तयार गर्ने । पकाएर खाने खाद्यान्न सामाग्रीहरुको प्याकेजिंग तथा वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिने तथा पुनर्स्थापनाका लागि पहल गर्ने । बिउ लगायत अन्य कृषि उत्पादन तथा जिविकोपार्जनको लागि राहत कार्यक्रम संचालनका लागि योजना तयारी, बजेट माग तथा सन्चालन गर्ने ।	कृषि ज्ञान केन्द्र, स्थानीय तह,उद्योग बाणिज्य संघ, खाद्य संस्थान, गैससहरु, सम्बन्धीत विभाग तथा मन्त्रालय	२ साता देखि १ महिना भित्र

७.४.१० खाद्य क्षेत्रको योजना कार्यान्वयनमा देखिएका विद्यमान कमी (Gap)

- समयमा सही सूचना प्रवाह गर्न नसक्ने ।
- खाद्य सामग्रीहरुको कमी हुन सक्ने ।
- आवस्यक जनशक्तिको अभाव हुन सक्ने ।
- आपूर्ति ब्यवस्थापन गर्न गराउनमा कठिनाई हुन सक्ने ।
- माँग अनुसारको सामग्री प्राप्त हुन नसक्ने र भण्डारणको लागी ठाउँको अभाव हुन सक्ने
- समयमा अनुगमन प्रक्रिया अगाडी बढ्न नसक्ने ।

७.५ विषयगत क्षेत्रः स्वास्थ्य, पोषण तथा सरसफाई (Health Nutrition and Sanitation)

मुख्य विपद्हरु : पहिरो, बाढी, भूकम्प, सुख्खा खडेरी, महामारी, आगलागी, हुरीबतास, र अतिवृष्टि

७.५.१ (Disaster Scenerio)

७.५.१.१ विपद्का कारणले विस्थापित परिवारहरूलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइको असुविधा हुन सक्ने, खानेपानीको मुहानहरूमा क्षति भई पानी आपुर्ति बन्द हुन सक्ने।

७.५.१.२ व्यक्तिगत तथा सामुदायिक शौचालयहरुको क्षति हुन सक्ने, वातावरण दूषित हुने गरी शौचालयहरू भरिने, सेफ्टीट्याङ्की फुट्ने, पानीका मुहानहरू दूषित हुने र सरसफाइका सामाग्रीहरूको अभाव हुन सक्ने ।

७.५.१.३ सुरक्षित पानीको अभाव तथा दूषित वातावरण भई औलो, हैजा, झाडापखाला, आउँ, रगतमासी, दादुरा जस्ता रोगमा बृद्धि, गम्भीर स्वास प्रश्वास सम्वन्धी संक्रमण, ज्वरो, आँखा राता हुने एवं आँखा पाक्ने रोगको प्रकोप र छालाको रोग जस्ता संक्रमणमा वृद्धि हुन सक्ने ।

७.५.१.४ स्वास्थ्य क्लिनिक र स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाहरुमा क्षती हुन सक्ने, भएका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा सर्वसाधारणको पहुँच नहुने, औषधि उपचारका उपकरणहरु तथा औषधिको हानी नोक्सानी हुन सक्ने ।

७.५.१.५ खाद्य सामग्रीको अभावका कारण गम्भीर कुपोषण, स्वास्थ्य सेवाहरुमा घट्दो पहुँच, उपचारात्मक तथा अतिरिक्त खुवाउने कार्यक्रम (Supplementary Feeding)मा अवरोध हुन सक्ने ।

७.५.१.६ गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरुको स्वास्थ्यमा समस्या आउन सक्ने । गर्भवती तथा सुत्केरी महिला र किशोरीहरुको महिनाबारी समस्या हुन सक्ने ।

७.५.१.७ सुरक्षित प्रसुती सेवा तथा उपयुक्त परिवार नियोजनका साधन वितरण प्रणालीमा समस्या हुन सक्ने ।

७.५.१.८ महामारीको कारण आपुर्ति प्रणलीमा अवरोध भई स्वास्थ्य सेवामा समस्या आउन सक्ने ।

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

७.५.२ प्रस्तुत योजनाको उद्धेश्य (Objectives)

७.५.२.१ विषयगत उद्धेश्य

जस्तोसुकै आपतकालीन अवस्था परे तापनि मानव कल्याण तथा जीवन सुरक्षा (human survival and well-being), खासगरी एकदमै जोखिममा रहेका समूहको स्वास्थ्य एवं पोषण सम्बन्धी आवश्यकताहरू पूरा भएका छन् भनी सुनिश्चित गर्ने ।

७.५.२.२ विशिष्ट उद्धेश्य

(स्वास्थ्य):

१. झाडापखाला, हैजा, औलो तथा अन्य पानीजन्य एवं कीटजन्य रोगहरूको पर्याप्त रोकथाम तथा उपचार क्षमता सुनिश्चित गर्ने ।
२. अरू द्रुत लेखाजोखा (rapid assessment) सँग एकीकृत गरि स्वास्थ्य तथा पोषण (अवस्था तथा सेवाहरू) को द्रुत सर्वेक्षण क्षमतालाई सुदृढ पार्ने ।
३. रोग फैलन गएको खण्डमा सहयोग तथा लेखाजोखाका लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
४. आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरूमा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्न र स्वास्थ्य शिविरको संचालन गर्न र अर्को निकायमा पठाउने संयन्त्र (referral mechanism)को विकास गर्ने ।
५. पर्याप्त आपतकालीन आपूर्ति र मानवीय श्रोत लगायतका विषयमा शीघ्र क्षमता अभिवृद्धिका लागि पहल गर्ने ।

(पोषण):

१. विस्थापित मानिसहरूका लागि पूरक खाना खुवाउने कार्यक्रम (Supplementary Feeding Programme - SFP) मा पहुँचको माध्यमबाट गर्भवती तथा स्तनपान गराउने महिला एवं पाँच वर्ष मुनिका केटाकेटीहरूमा गम्भीर तथा मध्यम कुपोषणको अवस्थालाई रोकथाम गर्न पहल गर्ने ।
२. गम्भीर कुपोषण (Severe Acute Malnutrition - SAM) को उपचार तथा सेवामा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
३. निरन्तर स्तनपान सुनिश्चित गर्न र अवाञ्छित रुपमा स्तनपानका विकल्पहरूको (डब्बाको दुध) वितरणमा रोक लगाउनपहल गर्ने ।
४. भिटामिन ए को वितरण/जुकाको औषधि तथा प्रभावित बालबालीकाहरुका लागि खोप सेवा सुनिश्चित गर्ने ।
५. समुदायस्तरमा रोग तथा चोटपटकको उपचार विद्यमान स्वास्थ्य केन्द्रको प्रणालीको क्षमताभन्दा बाहिर गएकोअवस्थामा अन्य स्वास्थ्य सेवा प्रदायक निकायहरुमा रिफर गर्ने ।
६. (सरसफाई)
७. विस्थापित भएर शिविरमा बस्ने मानिसहरुका लागि सुरक्षित खानेपानी र अस्थायी शौचालयको व्यवस्थापन गर्ने ।
८. जिल्लाका प्रभावित क्षेत्रमाखानेपानी र सरसफाइको अवस्थालाई व्यवस्थित र प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने ।
९. खानेपानी र सरसफाइमा आवश्यक पर्ने सामाग्रीहरुको खोज, व्यवस्थापन, भण्डारण र वितरणमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापनको निगरानीमा रही कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्ने ।
१०. अस्थायी रुपमा व्यक्तिगत सरसफाइका सुविधाहरुमा पहुँच वृद्धिगर्ने ।
११. विस्थापित मानिसहरु बस्ने शिविरहरुमा सरसफाइ कायम गर्न तिनको सशक्तिकरण कार्य गर्ने ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

१२. विपद्को समयमा खानेपानी र सरसफाइको अभावबाट हुन सक्ने माहामारी रोगलाई रोकथाम र न्यूनीकरण गर्ने ।

१३. खानेपानी सेवाप्रदायक संस्थालाई विपद्का समयमा स्वच्छ खानेपानी सेवा संचालनको लागि सजग र जिम्मेवार बनाउने ।

७.५.३ स्वास्थय, पोषण तथा सरसफाई क्षेत्रका साझेदारी सम्पर्क सुचि

सि.नं.	कार्यालय नाम र ठेगाना	कार्यालय प्रमुखको नाम			कार्यालयको सम्पर्क नं.
		पद	नामथर	सम्पर्क नं.	
१.	स्वास्थ्य कार्यालय	प्रमुख	सुमन तिवारी	९८४२०५९८३३	४२०१८९
२.	खानेपानी तथा स.डि.का.	प्रमुख	देवनाथ सिँह	९८५२०८८६९९	४२०११०
३.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्र.अ.	राजु शर्मा	९८५२०५२२७९	४२०५१७,/४२०२७९
४.	नेपाली सेना नयाँ श्रीनाथ गण भोजपुर	सेनानी	फडिन्द्र थापा	९८५१०१५९२९	४२००४०
५.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय भोजपुर	प्रनाउ	शरत कुमार थापा क्षेत्री	९८५२०१५५५५	४२०१५०
६.	स.प्र.बल नेपाल नं. ५ गुल्म हेक्वा टक्सार भोजपुर	सप्रनाउ	जगत बहादुर दुवाल	९८५१२७२२०७	४२०५४५
७.	जिल्ला समन्वय समिति भोजपुर	नि.जि.स.अ.	सोभितमान राई	९८५२०८८२२२	४२०१४२
८.	कृषि ज्ञान केन्द्र	प्रमुख	गणेश बहादुर खत्री	९८५२०६२१३०	४२०१३०
९.	पशु अस्पताल तथा पशु सेवा केन्द्र	प्रमुख	सुन्दर यादव	९८४२०६९५०४	४२०१२९
१०.	जिल्ला अस्पताल	प्रमुख	शिवजी रिजाल	९८५२०५२१८८	४२०१८८
११.	गै.स. महासंघ	अध्यक्ष	गणेश प्रधान	९८६२२९६४४२	
१२.	शिक्षा बिकास समन्वय ईकाई	शा.अ.	रुद्र राई	९८५२०५२८३५	४२०३३५
१३.	जलस्रोत तथा सिचाई विकास डि.का.	प्रमुअ	धिरज पोखरेल	९८५२०५२३०९	
१४.	सुआहारा कार्यक्रम	जि.संयोजक	अनिता थापा	९८४२६३४२१३	
१५.	उद्योग वाणिज्य संघ	अध्यक्ष	कर्ण बहादुर मोक्तान	९८४२०९५९९०	
१६.	भोजपुर नगरपालिका कार्यालय	प्र.अ.प्र.	रामप्रसाद ढुङ्गेल	९८५२०७९१११	४२०१०२
१७.	षडानन्द नगरपालिका कार्यालय	प्र.अ.प्र.	विनोद कुमार भण्डारी	९८५२०५४८१५	
१८.	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	माधव कुमार अधिकारी	९८५२०८५२२२	
१९.	अरुण गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	सुर्य बहादुर भण्डारी	९८५२०८२३३३	
२०.	पौवादुम्मा गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	नविन भट्टराई	९८५१०९००३४	
२१.	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	सन्दिप न्यौपाने	९८५२०८५१७५	
२२.	राम प्रसाद गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	टोपेन्द्र कुमार लिम्बु	९८५२०७३८८८	
२३.	हतुवागढी गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	महेश कुमार निरौला	९८५२०८०४४४	
२४.	आमचोक गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	धन कुमार राई	९८५२०८१३३३	

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

७.५.४ पूर्वतयारीका गतिविधी

पूर्व तयारी गतिविधी

क.स.	पूर्व तयारी गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	समय सिमा
१	मनसुनी बर्षा वा अन्य कारणले फैलन सक्ने महामारीको लागि उच्च सतर्कता साथ रहन सरोकारवाला तथा जिम्मेवार स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई पत्रचार गर्ने ।	स्वास्थ्य कार्यलय, स्थानीय तह	निरन्तर
२	रोग तथा महामारीजन्य विपद्को रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि सचेतना फैलाउन चेतनामुलक सन्देशहरु प्रशारण गर्नका लागि आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने र रेडियो तथा पत्रपत्रिकाहरुबाट प्रशारण गर्ने ।	स्वास्थ्य कार्यलय, जि.वि.व्य.समिति, स्थानीय रेडियो र पत्रपत्रिकाहरु	निरन्तर
३	जिल्लाका स्वास्थ्य कार्यालयहरुमा RRT गठन गरी सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने	स्वास्थ्य कार्यलय, स्थानीय तह	तत्काल
४	रेफरका लागि एम्बुलेन्स सेवा सुचारु हुने व्यवस्था सुनिश्चित गर्ने ।	नेपाल रेडक्रस/जिल्ला प्रशासन/जिल्ला अस्पताल	निरन्तर
५	आवश्यक औषधिहरुको न्युनतम भण्डारण राख्ने	स्वास्थ्य कार्यलय, स्थानय तह, जिल्ला अस्पताल	निरन्तर
६	RRT लाई अभिमुखिकरण गर्ने, स्वास्थ्यकर्मी तथा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुलाई अन्तरव्यक्ति सञ्चार सीप सम्बन्धी तालिम तथा अभिुखीकरण गर्ने ।	स्वास्थ्य कार्यलय र जिल्ला अस्पताल	भईरहेको
७	५ बर्ष मूनिका वच्चा, गर्भवती तथा सुत्केरी आमाहरुलाई कुपोषणबाट बचाउनको लागि अतिरिक्त खानाको आवस्यक मात्रामा भण्डारणको प्रवन्ध मिलाउने ।	स्वास्थ्य कार्यलय, सुआहारा कार्यक्रम	निरन्तर
८	कडा कुपोषित वच्चाको पहिचान गरी पूनर्स्थापनाको लागि पोषणयुक्त खानाको आवस्यक प्रवन्ध गर्ने ।	स्वास्थ्य कार्यालय, स्थानीय तह	निरन्तर
	एम्बुलेन्स व्यवस्था : एम्बुलेन्सको लगत लिने, पहिचान भएका एम्बुलेन्सलाई तयारी अवस्थामा राख्ने, एम्बुलेन्स संचालन तथा व्यवस्थापन (इन्धन, चालक र मर्मतसम्भारको व्यवस्था सहित) गर्ने ।	नेपाल रेडक्रस/ स्वास्थ्य कार्यालय /जि.स.स.	विपद् पश्चात
९	एम्बुलेन्स सेवाको विवरण अध्यावधिक गर्ने (पम्प्लेट, रेडियो, पत्र पत्रीका र होर्डिङ्ग बोर्डबाट)	जि.वि.व्य.स.,स्वास्थ्य कार्यालय	निरन्तर
१०	खोप सेवाका लागि आवाश्यक जनशक्तिको पहिचान तथा परिचालन गर्ने	स्वास्थ्य कार्यालय	निरन्तर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

११	सूचना प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाई तत्काल प्रतिकार्य गर्नका लागि जिल्ला अस्पतालमा Emergency र Indoorकक्षमा टेलिफोन सेवा उपलब्ध गराउने ।	स्वास्थ्य कार्यालय/जि.अस्पताल	तत्काल
१२	जिल्लामा चाहिने आवस्यक औषधि र जनशक्तिको पर्याप्तताको लागि सम्बन्धित निकायहरुमा पत्रचार गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	स्वास्थ्य कार्यालय र जिल्ला अस्पताल	निरन्तर

७.५.५ विपद्पश्चत गरिने सहयोगका गतिविधिहरु (Response Plan)

क.स	विपद्को समयमा गरिने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	मुख्य जिम्मेवार निकाय	समय अवधि
१	सूचना आदान-प्रदान गर्ने गराउने र सूचनाको आधारमा स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाहरुलाई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न गराउन तयार पार्ने ।	स्थानीय तह, सुरक्षा निकाय र स्थानीय समाजसेवीहरु	०-१ घण्टा भित्र
२	सूचनाको आधारमा विपद् प्रभावित क्षेत्रमा विपद्बाट प्रभावित व्यक्तिहरुको अवस्था प्रथामिकिकरण गर्ने गराउने ।	स्थानीय तह, सुरक्षा निकाय, रेडक्रस, स्वास्थ्यकर्मी र स्थानीय समाजसेवीहरु	२-७ घण्टा भित्र
३	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा प्राथमिक उपचार सेवा पुऱ्याउने, प्रेषण गर्ने, स्वास्थ्य शिक्षा दिने, पिउने पानी शुद्धिकरण गर्नको लागी वाटर गार्ड वा प्यूस व्यवस्था गर्ने	स्थानीय तह, सुरक्षा निकाय, रेडक्रस, स्वास्थ्यकर्मी र स्थानीय समाजसेवीहरु	८-२४ घण्टा भित्र
४	RRTको बैठक बसी क्षति आंकलन गर्न गराउन Cluster Rapid Response Teamलाई परिचालन गर्ने । विपद् प्रभावित क्षेत्रमा अस्थायी स्वास्थ्य शिविर स्थापना गरी स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा स्वास्थ्यकार्यालय	२४-४८ घण्टा भित्र
५	द्रुत सर्वेक्षणको तथ्यांकको आधारमा प्रभावितहरुको स्वास्थ्य सम्बन्धी आवश्यकताको पहिचान गर्ने गराउने। खानेपानी शुद्धिकरण गर्ने सामाग्रीहरु लगायत भाँडा कुँडा वितरण गर्ने । सरसफाइ र पानीजन्य रोगको बारे सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । स्तनपान प्रर्बद्धन गर्ने र तयारी खानाको व्यवस्थापन र बितरण गर्ने ।	जि.वि.व्य.स., रेडक्रस, स्वास्थ्यकार्यालय	४८-७२ घण्टा भित्र

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

६	जि.वि.व्य.स.को बैठकमा स्वास्थ्य सम्बन्धी संचालन गरिएका कार्यक्रम बारे जानकारी गराउने । जिम्मेवारी बांडफांड, अत्यावश्यकीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान, स्रोत परिचालन तथा सूचना तथा जनचेतनामुलक सन्देशहरू प्रसारण गर्ने । आश्रय स्थालहरुमा अस्थाई शौचालय र खानेपानीको धारा निर्माणमा सहयोग गर्ने, अत्यावश्यकीय सेवाहरुको उपलब्धता–खोप, पोषण, क्षयरोग, प्रजजन स्वास्थ्य, मनोवैज्ञानिक परामर्श, रोगको निगरानी, नमुना संकलन, किराबाट हुने रोगबाट बच्न विषादीको छिडकाव, फोहोरमैला व्यवस्थापन, पशु उपचार, रोग नियन्त्रण र रोकथाम कार्यहरुका लागि प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित निकायसंग समन्वय गर्ने ।	जि.वि.व्य.स., रेडक्रस र स्वास्थ्यकार्यालय	७२ घण्टा-७ दिन भित्र
७	बितरण गर्ने सामाग्रीहरु तथा सरसफाइको अवस्थाबारे अनुगमन गर्ने, नपुग भएको सामाग्रीहरुको उपलब्धता गर्ने र बितरण गर्ने ।	जि.वि.व्य.स., रेडक्रस र स्वास्थ्यकार्यालय	७ दिन-२ साता भित्र
८	मानवको पूर्व अवस्था नहुदा सम्म प्याकेज कार्यक्रम निरन्तर संचालन तथा फलोअप गर्ने, अनुगमन तथा निरिक्षण कार्यलाई निरन्तरता दिने, सरोकारहरूसंग बैठक, पूर्व तयारी कार्य योजनाको समिक्षा गर्ने, सूचना तथा जनचेतनामुलक सन्देशहरू प्रसारण गर्ने, अत्यावश्यकीय स्वास्थ्य सेवालाई निरन्तरतादिने, मध्यम शिघ्र कुपोषणको व्यवस्थापनको लागि थप आहार कार्यक्रम तथा कडा शिघ्र कुपोषणको व्यवस्थापन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने, सुक्ष्मपोषण तत्व कार्यक्रम अर्न्तगत बालभिटा र भिटामिन एं वितरण गर्ने, गर्भवती र सुत्केरी महिलाहरुका लागि आइरन, फोलिक एसिड चक्की वितरण तथा मातृपोषण परामर्श प्रदान गर्ने ।	जि.वि.व्य.स., रेडक्रस र स्वास्थ्यकार्यालय	२ साता- १ महिना भित्र

७.६.स्वास्थ्य, पोषण तथा सरसफाई क्षेत्रको योजना संबोधन देखिएका कमि (Gap)

१. सहीसमयमासूचना प्रवाह गर्न नसक्ने ।
२. उद्धारकर्ताहरु र सामग्रीहरुको कमी हुन सक्ने ।
३. आवस्यक दक्ष जनशक्ति तथा औषधी उपचारको अभाव हुन सक्ने ।
४. आपूर्ति ब्यवस्थापन गर्न गराउनमा कठिनाई हुन सक्ने ।
५. अस्थायी स्वास्थ्य शिविर निर्माण गर्न गराउनमा कठिनाई हुन सक्ने ।
६. माँग अनुसारको सामग्री प्राप्त हुन नसक्ने र भण्डारणको लागी ठाउँको अभाव हुन सक्ने ।
७. समयमा अनुगमन प्रक्रिया अगाडी बढन नसक्ने ।
८. नियमित सरोकारवालाहरु सँग समन्वय नहुन सक्ने ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

परिच्छद-८

कार्यन्वयन तथा पुनराबलोकन रणनीति

८.१ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयन योजना

८.१.१. विपद्पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना क्रियाशील हुने

८.१.२. जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले स्वीकृत गरेको मितिदेखि यो योजना क्रियाशिल भई अविच्छिन्न रुपमा लागू हुनेछ ।

८.१.३. जिल्लाका हरेक निकायले विभिन्न विषयगत क्षेत्रमा आवद्ध रही कार्यान्वयनमा सघाउने,

८.१.४. गउँपालिका. तथा नगरपालीका र त्यहाँ कार्यरत संघसंस्थाहरूले बिषयगत योजनाहरू कार्यान्वयन गर्ने स्वयंसेवक एवं प्रतिनिधि छनौट गरी आवश्यक सहयोग गर्ने,

८.१.५. योजना कार्यान्वयनमा सबै पक्षहरुको सहभागितालाई प्राथमिकता दिईने ।

८.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाका नियमित समीक्षा तथा अध्यावधी

विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्न्य योजना कार्यान्वयनको समग्र अनुगमन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले गर्ने, समितिका पदाधिकारीहरू मध्येबाट उपयुक्त व्यक्तिहरू संलग्न गरी एक अनुगमन कार्यदल बनाउन सकिने, योजना कार्यान्वयनको नियमित समिक्षा गरिने, यो समीक्षा विपद्हुन सक्ने सम्भावित अवधि र विपद् भएका बेला आवश्यकता अनुसार गरिने ।

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

परिच्छद-९

प्रतिवेदन तथा अभिलेख

९.१ प्रतिवेदन तथा संचार

जिल्लाभित्र घटने प्रकोपको प्रकृतिका आधारमा समुदाय र जिल्ला तहका विभिन्न उपसमितिहरूवीच आवश्यक सञ्चार सम्पर्क कायम गरिनेछ । विशेष गरी यस जिल्लामा भूकम्प, आगलागी, पहिरो, बाढीको प्रकोपले प्रभावित गर्ने हुँदा धेरै स्थान र ठूलो मात्रामा विपद्को स्थिति भए सो समयमा दैनिक सम्पर्क गर्ने र संचार माध्यमबाट सूचना संप्रेषण गरिनेछ । बिषयगत अगुवाहरुले प्रतिकार्य सम्बन्धी प्रतिवेदन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई बझाउनुपर्नेछ । यस्ता प्रतिवेदन विपद् प्रतिकार्यका अवधिमा सकेसम्म दैनिक रुपमा तयार गरिनेछ । यसका साथै अनुगमन टोलीले तयार गरेको प्रतिवेदन समितिको हरेक बैठकमा प्रस्तुत गरिनेछ ।

९.२ संस्थागत व्यवस्था

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ वा विपद् व्यवस्थापन योजनामा उल्लेख भए बमोजिम प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संस्थागत रुपमा गरिनेछ । यसको संयोजन जिल्लास्तरमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय र गा.पा. तथा नगरपालिकाहरुमा जिल्ला समन्वय समितिको समेत सहयोग लिईसम्बन्धित गाउँपालिका तथा नगरपालिकाहरूले गर्नेछन् ।

९.३ अभिलेखिकरण

जिल्लास्तरमा विपद् प्रतिकार्यको अभिलेखिकरण जिल्ला विपद्् व्यवस्थापन समितिले गर्नेछ भने स्थानीय तहमामा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन समितिहरूले नेतृत्व गर्नेछन्। जुनसकै तहमा भएपनि नेपाल रेडक्रस सोसाइटी तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूले अभिलेखिकरण कार्यलाई सहयोग गर्नेछन् ।

९.४ अनुमोदन प्रक्रिया

यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अनुमोदन प्रचलित ऐन बमोजिम जिल्ला विपद्् व्यवस्थापन समितिको बैठकको निर्णयबाट गरिनेछ । सोका लागि बिषयगत निकायहरु एवंजिल्लाका सबै सरोकारबाला निकायहरुको सहभागितामा कार्यशालाको आयोजना गरीनेछ ।

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसुची-१

नेपालमा विपद् व्यवस्थापनको लागि संरचनात्मक व्यवस्था, विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ अनुसार नेपालमा विपद् व्यवस्थापनका लागि देहाय बमोजिमको संरचनात्मक व्यवस्थाको प्रावधान रहेको छ।

क.स.	संरचनात्मक व्यवस्था	प्रमुख (अध्यक्षता)
१	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद	प्रधानमन्त्री
२	राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यकारी समिति	गृहमन्त्री
३	राष्ट्रिय विपद्जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण	कार्यकारी प्रमुख
४	प्रदेश विपद् व्यवस्थापन परिषद	मुख्यमन्त्री
५	प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति	प्रदेशको आन्तरिक मामिला तथा कनुन मन्त्री
६	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	प्रअ.जि.
७	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	न.पा.÷गाको प्रमुख .पा.÷अध्यक्ष

अनुसुची २

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार जिल्ला स्तरमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यको लागि देहाय बमोजिमको जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति रहने व्यवस्थागरेकोछ।

क) प्रमुख जिल्ला अधिकारी	अध्यक्ष
ख) जिल्ला समन्वय समितिको प्रतिनिधि	सदस्य
ग) जिल्लाभित्रका स्थानीय तहका अध्यक्ष तथा प्रमुख	सदस्य
घ) स्वास्थ्य सम्बन्धी विषय हेर्ने जिल्लास्थित कार्यालयको प्रमुख	सदस्य
ङ) जिल्लास्थित सुरक्षा निकायका प्रमुखहरु	सदस्य
च) जिल्लास्थित पूर्वाधार तथा सामाजिक विकाससँग सम्बन्धित कार्यालयका प्रमुखहरु	सदस्य
छ) राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त दलका जिल्लास्थित प्रमुख वा प्रतिनिधि	सदस्य
ज) नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको जिल्लास्थित प्रमुख	सदस्य
झ) गैरसरकारी महासंघको जिल्लास्थित प्रमुख	सदस्य
ञ) नेपाल पत्रकार महासंघको जिल्लास्थित प्रमुख	सदस्य
ट) उद्योग वाणिज्य महासंघको जिल्लास्थित प्रमुख	सदस्य
ठ)प्रमुख जिल्ला अधिकारीले तोकेको अधिकृत	सदस्य सचिव

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

<u>अनुसुची ३</u>

भोजपुर जिल्ला स्थित कार्यालय प्रमुखको सम्पर्क नम्बर

सि.नं.	कार्यालय नाम र ठेगाना	कार्यालय प्रमुखको नाम			कार्यालयको सम्पर्क नं.
		पद	नामथर	सम्पर्क नं.	
१.	जिल्ला अदालत	मा.जि.न्या.	मणिराम न्यौपाने	९८४१३८३६८६	४२०१९५
२.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्र.अ.जि.	हरि प्रसाद घिमिरे	९८५२०१७७७७	४२०७१५४२०७११/
		प्रशासकिय अधिकृत	राजु शर्मा	९८५२०५२२७९	४२०५१७,/४२०२७९
			-	-	-
३.	जिल्ला समन्य समिति भोजपुर	जि.अ.स.	कमल थुलुङ्ग राई	९८५२०८८२२२	४२०१४२
४.	नेपाली सेना नयाँ श्रीनाथ गण भोजपपुर	गणपती	फडिन्द्र थापा	९८५१०१५९२९	४२००४०
५.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय भोजपुर	प्रनाउ	शरत कुमार थापा क्षेत्री	९८५२०१५५५५	४२०१५०
६.	सप्रबल नेपाल नं. ५ गुल्म टक्सार भोजपुर	सप्रनाउ	जगत बहादुर दुवाल	९८५१२७२२०७	४२०५४५
७.	रा.अ. जिल्ला कार्यालय भोजपुर	प्रअअ	राम अचल शाह	९८५२०८८१२३	४२०१२३
८.	स्वाथ्य कार्यालय भोजपुर	प्रमुख	सुमन तिवारी	९८४२०७०२३५	४२०१८९
९.	पुर्बाधार बिकाश कार्यलय	प्रमुख	राजेश्वर महत्तो	९८५१२४४५२८	४२००३१
१०.	जलस्रोत तथा सिचाई बिकाश डि	प्रमुख	धिरज पोखरेल	९८५२०५२३०९	४२०१०९
११.	कृषि ज्ञान केन्द्र	नि.केन्द्र प्र.	गणेश खत्री	९८५२०६२१३०	४२०१३०
१२.	परीयोजना कार्यान्वयन ईकाई	ना.स.प्र.	जुनिता राई	९८५२०८८९००	४२००४९
१३.	पशु अस्पताल तथा पशु सेवा केन्द्र	प्रमुख	सुन्दर यादब	९८४२०६९५०४	४२०१२९
१४.	लेगुवा भोजपुर सडक योजना	प्रमुख		९८५१२२०७४७	४२०७४७
१५.	शिक्षा बिकाश समन्वय ईकाई	शाअ	रुद्र राई	९८५२०५२८३५	४२०३३५
१६.	घरेलु तथा सनाउधोग कार्यालय	प्रमुख	चिरञ्जीवी दाहाल	९८५२०६१११९	४२०११९
१७.	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय	जि न्य	कल्यांण पराजुली	९८५२०५२४९४	४२०१९४
१८.	डिभिजन वन कार्यालय भोजपुर	डि व अ	विरेन्द्र शाहा	९८५२०५२७३४	
१९.	मालपोत कार्यालय भोजपुर	मा अ	सशि बाबु रेग्मी	९८५२०५२१९६	४२०१९६
२०.	को.का.नि.ले.	को नि	विनोद धमला	९८५२०५२६४०	
२१.	जिल्ला हुलाक कार्यालय	प्रमुख	रेवत प्रधान	९८५२०५२४१६	४२०११६
२२.	तथ्याङ्क कार्यालय भोजपुर	प्रमुख	सन्तोष कोईराला	९८५२०४०१०४	४२०१०४
२३.	करागार कार्यालय भोजपुर	प्रमुख	अनिल खड्का	९८५२०५२७७७	४२००२६
२४.	खानेपानी डिभिजन कार्यालय	जि.ई.	देवनाथ सिँह	९८५१०१६३५६	४२०११०
२५.	भोजपुर अस्पताल	प्रमुख	शिव रिजाल	९८५२०५२१८८	४२०१८८
२६.	करदाता सेवा कार्यलय भोजपुर	कर अ.	पशुपति घिमिरे	९७४५३९५९५९	४२०६३३
२७.	जिल्ला आयुर्वेद	का.प्र.	मनोज कुमार पण्डित	९८५२०६२०३८	४२००३८
२८.	नापि कार्यालय	का.प्र.	देब कुमार बस्नेत	९८५२०५२२३८	४२०२३८
२९.	भोजपुर नगरपालिका कार्यालय	प्र.अ.प्र.	रामप्रसाद ढुङ्गेल	९८५२०७९१११	भोजपुर नगरपालिका कार्यालय
३०.	षडानन्द नगरपालिका कार्यालय	प्र.अ.प्र.	विनोद कुमार भण्डारी	९८५२०५४८१५	षडानन्द नगरपालिका कार्यालय

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे प्रमुख जिल्ला अधिकारी

३१.	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	माधव कुमार अधिकारी	९८५२०८५२२२	साल्पासिलिछो गाउँपालिका
३२.	अरुण गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	सुर्य बहादुर भण्डारी	९८५२०८२३३३	अरुण गाउँपालिका
३३.	पौवादुम्मा गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	नविन भट्टराई	९८५१०९००३४	पौवादुम्मा गाउँपालिका
३४.	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	सन्दिप न्यौपाने	९८५२०८५१७५	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका
३५.	रामप्रसादराई गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	टोपेन्द्र कुमार लिम्बु	९८५२०७३८८८	राम प्रसाद गाउँपालिका
३६.	हतुवागढी गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	महेश कुमार निरौला	९८५२०८०४४४	हतुवागढी गाउँपालिका
३७.	आमचोक गाउँपालिका	प्र.अ.प्र.	धन कुमार राई	९८५२०८१३३३	आमचोक गाउँपालिका
३८.	सुम्निमा पोलिटेक्निक ईन्ष्टिच्युट	प्रमुख	राजिव कुमार ठाकुर	९८५२०५२२५६	४२०७१६
३९.	कृषि बिकास बैंक लिमिटेड	शाखा अधिकृत	दिपेन्द्र शाह	९८५१३१५९६६	४२०१६६
४०.	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक	शाखा अधिकृत	ज्ञानेन्द्र बल	९८५२०५२१५५	४२०१५५
४१.	नेपाल बैंक लिमिटेड	काप्रमुख.	संजय कुमार रम्तेल	९८५२०५२५३२	४२००१०
४२.	नेपाल टेलिकम	काप्रमुख.	निरज निरौला	९८५२०२६८९९	४२०२२२
४३.	खाद्य संस्थान	नि.शाखा प्रमुख	दिलिप कुमार कट्टेल	९८५२०८२२४३	४२०२४३
४४.	नेपाल बिद्युत प्रधिकरण	काप्रमुख.	रामबाबु चौधरी	९८५२०५२३७७	४२०१७८६६०/
४५.	नागरिक उडयान प्राधिकरण कार्यालय	काप्रमुख.	पुजन पौडेल	९८५२०८०११८	४२०११८
४६.	नेपाल बायु सेवा निगम	स्टेशन मेनेजर	प्रकाश खड्का	९८५२०७७१६७	४२०१६७

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची-४

स्थानीय तहका प्रमुख, उपप्रमुख, अध्यक्ष, उपाध्यक्षहरुको सम्पर्क विवरण

सि.नं.	स्थानीयत तह	पद	उम्मेदवारको नाम	राजनैतिक दलस्वतन्त्र/	सम्पर्क नं.	कै.
१.	भोजपुर नगरपालिका	नगर प्रमुख	कैलाश कुमार आले	नेपाली कांग्रेस	९८५२०५२४९०	
		उपप्रमुख-	निर्मला शेर्पा	नेकपा एमाले	९८५२०५२३३४	
२.	पडानन्द नगरपालिका	नगर प्रमुख	सुरेन्द्र कुमार उदास	नेकपा एमाले	९८५२०२३९७८	
		उपप्रमुख-	प्रमिला राई	नेमपा मा. केन्द्र	९८४२१६३४३८	
३.	पौवादुङ्मा गा.पा.	अध्यक्ष	किरण राई	नेकपा एमाले	९८५२०८८७७७	
		उपाध्यक्ष	ज्योत्सना राई	नेकपा एमाले	९८५१०१०२०२	
४.	अरुण गा.पा.	अध्यक्ष	शालिकराम खत्री	नेपाली कांग्रेस	९८४१५९८८००	
		उपाध्यक्ष	बिनिता ढकाल	नेपाली कांग्रेस	९८५२०८२५५५	
५.	साल्पासिलिछो गा.पा.	अध्यक्ष	दौलथ कुमार थुलुङ्ग राई	स्वतन्त्र	९८५११८३४६७	
		उपाध्यक्ष	अस्मिता कुलुङ्ग राई	नेपाली कांग्रेस	९८६६७९७४३१	
६.	हतुवागढी गा.पा.	अध्यक्ष	प्रेम कुमार राई	नेकपा एमाले	९८५२०५२०५८	
		उपाध्यक्ष	सुनिता राई	नेपाली कांग्रेस	९८४२१०७२०६	
७.	आमचोक गा.पा.	अध्यक्ष	अशोक राई	नेकपा मा. केन्द्र	९८५२०५६८३६	
		उपाध्यक्ष	सिता राई	नेकपा मा. केन्द्र	९८६२२९६१३२	
८.	टेम्केमैयुङ्ग गा.पा.	अध्यक्ष	सरोज बस्नेत	नेपाली कांग्रेस	९८१९०३९९२१	
		उपाध्यक्ष	रमा देबी राई	नेकपा एमाले	९८४१८६५७००	
९.	रामप्रसादराई गा.पा.	अध्यक्ष	थाम बहादुर राई	नेकपा मा.केन्द्र	९८५२०५२११४	
		उपाध्यक्ष	बिरेन्द्र राई	नेपाली कांग्रेस	९८४२०८७५४९	

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

जिल्ला स्थित स्रोतको पहिचान (Resource Maping)

भोजपुर जिल्लामा विपद् प्रतिकार्यका लागि विद्यमान श्रोत तथा क्षमताको आँकलन (Resource Maping)					
क्र.स.	साझेदार संस्था	मानवीय श्रोत	आर्थिक श्रोत	भौतिक श्रोत	कैफियत
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	जिल्ला आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्रमा ३ जना, आवश्यकता अनुसार थप जनशक्ति परिचालन गर्न सकिने	न्युनतम रु. ५,००,००० रुपैयाँ को जिल्ला विपद् व्यवस्थापन कोष	आवश्यकता अनुसार जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालयका श्रोत साधन प्रयोग गर्न सकिने। सामग्रीको विवरण तालिका १ मा उल्लेख गरिएको छ	
२	जिल्ला समन्वय समिति	७ जना	आवश्यकता अनुसार आर्थिक श्रोत जुटाउन समन्वय गर्ने	स्कर्पियो गाडी १	
३	नयाँ श्रीनाथ गण	२ गुल्म		सामग्रीको विवरण तालिका २ मा उल्लेख गरिएको छ	
४	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	जिल्ला भरीमा ३४० जना		सामग्रीको विवरण तालिका ३ मा उल्लेख गरिएको छ	
५	सशस्त्र प्रहरी बल, ५ न. हे.क्वा. गुल्म	१२५ जना ४ जना विपद् उद्धार तालिम प्राप्त		सामग्रीको विवरण तालिका ४ मा उल्लेख छ।	
६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, भोजपुर	DDRT २० जना, CADRE ४० जना, First Aid responder १० जना		रेस्क्यु डोरी १०० मि., झम्पल २ थान, साबेल २१ थान, वायर कटर १५ थान, फर्वा १५ थान, हम्मर १५ थान, हातेआरी १५ थान, स्ट्रेचर १५ थान, ब्याक बोर्ड १ थान, फष्ट एड बक्स १ सेट, एम्बुलेन्स १, गैर खाद्य सामग्री ३०० परिवारका लागि,	
७	राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय	९ जना			
८	डिभिजन वन कार्यालय, भोजपुर	जिल्ला स्तरमा कर्मचारी ९ जना, ८ वटा इलाकामा ४० जना		स्वीकार्य कटान सिमाभित्र काठ दाउरा उपलब्ध गराउन सकिने,, अग्नीसम्यक यन्त्र १ वन सम्वर्द्धन सामग्री १ सेट, बेल्चा १ सेट, झम्पल १ वटा, गैंती १ वटा	
९	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	६ जना, आवश्यकता अनुसार जिल्लाका शिक्षक परिचालन गर्न सकिने		२ थान मोटरसाइकल	
१०	भोजपुर नगरपालिका, भोजपुर	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्न सकिने, स्वास्थ्यका लागि RRT गठन भएको	विपद् व्यवस्थापनमा रु.९,००,०००।	दमकल, १, डोजर १, टिपर १ ट्र्याक्टर १ , पिकअप भेन २ बोलरो १ , मोटरसाइकल २१, गैती ७ सावेल ४ डोरी १०० मि. गैती ४ झम्पल ५, स्वास्थ्य चौकी ९, सुचीअनुसारको औषधी, आवश्यकता अनुसार विपद् व्यवस्थापन कोषबाट खर्च गरी सामग्री खरिद गर्न सकिने	
११	षडानन्द	जनप्रतिनिधि तथा	विपद्	नगरपालिकामा भएका गाडी तथा	

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

	नगरपालिका, भोजपुर	कर्मचारी आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्न सकिने, स्वास्थ्यका लागि RRT गठन भएको	व्यवस्थापनका लागि रु १५,००,०००।-	मोटरसाइकल प्रयोग हुने प्रा स्वा. केन्द्र १, स्वा. चौकी ९, शहरी स्वास्थ्य इकाई ३, सुची अनुसारको औषधी, आवश्यकता अनुसार विपद् व्यवस्थापन कोषबाट खर्च गरी सामग्री खरिद गर्न सकिन	
१२	साल्पासिलिछो गाउँपालिका, भोजपुर	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्न सकिने, स्वास्थ्यका लागि RRT गठन भएको	विपद् व्यवस्थापनका लागि रु४०,००,०००।-	झम्पल १० थान, गैती २४ थान, कोदालो २४ थान, सलाइ रेन्च १० थान, पिलास २४ थान, टिन कटर ६ थान, ग्लोभस ४० थान, स्क्रू डाइभर १० थान, करौती १० थान, बाल्टी, २४ थान, हेम्मर २० थान, हाते आरा २४ थान, अग्नीसंयक यन्त्र १० थान, सेफ्टी ज्याकेट २० थान, सेफ्टी हेलमेट २० थान प्रा स्वा. चौकी ४, सा. स्वास्थ्य इकाई १, सुचीअनुसारको औषधी	
१३	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका,	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्न सकिने, स्वास्थ्यका लागि RRT गठन भएको	विपद् व्यवस्थापनका लागि छुट्याएको रु. १५,००,००० मध्येबाट आवश्यकता अनुसार खर्च गरिने	fire extinguisher (2kg 10 pcs, 4 kg 10 pcs), Alimuniam hook ladder 1 pcs, Telescopic ladder 1 pcs, fireman axe 2 pcs, caution tape 10 pcs, sit harness 2 pcs, full body harness 2 pcs, figure of eight 4 pcs, dynamic rope 100 m, descender 2 pcs, ascender 2 pcs, rescue pulley single 5 pcs, rescue pulley daubele 5 pcs, knee pad 4 pair, safety gloves 25 pcs, safety halmet 30 pcs, reflective jacket 30 pcs, bolt cutter 2 pcs, crow bar 2 pcs, carabiner 4 pcs, headlamp 10 pcs, bocket 5 pcs. स्वा. चौकी ९, सुचीअनुसारको औषधी	
१४	रामप्रसादराई गाउँपालिका	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्न सकिने, स्वास्थ्यका लागि RRT गठन भएको	विपद् व्यवस्थापनका लागि रु ५९,००,०००।-	अग्नीसंयक यन्त्र २० थान, पिक २० थान, सावेल २० थान, गल २० थान, ग्लोबस २० थान, घन २० थान, ट्राफिक ज्याकेट २०, कोदालो २०, वायर कटर २०, वाटर प्रूफ ज्याकेट २०, जेनेरेटर १, सेफ्टी हेलमेट २०, करौती २०, आल्मुनियम बाल्टी १०, चाइनिज आरा २, हाइड्रोलिक जग २, बोल्ट कटर १, नि प्याड २० जोर, रेन्च १० थान स्क्रू डाइभर २० थान,स्वा. चौकी ८, सुचीअनुसारको औषधी	
१५	आमचोक गाउँपालिका, भोजपुर	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्न सकिने, स्वास्थ्यका लागि RRT गठन भएको	विपद् कोषको व्यवस्था भएको	आवश्यकता अनुसार विपद् व्यवस्थापन कोषबाट सामग्री खरिद गर्न सकिने स्वा. चौकी ९, सुची अनुसारको औषधी	

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय

१६	हतुवागढी गाउँपालिका	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्न सकिने, स्वास्थ्यका लागि RRT गठन भएको	विपद् कोषमा छुट्याइएको रकम रु ६४,९६,०००।-	एम्बुलेन्स १, सानो गाडी १, मोटरसाइकल १२, फायर एक्स्टिंग्युसर ६ केजी १२ थान, सेफ्टी हेलमेट ४८ थान, ग्लोवस ४० जोडी, बालटीन २४ थान, बेल्चा २४, गैती २४, कोदाले २४, नाइलन डोरी (०.५/०.७५/१ ईन्च) ५/५ बन्डल, ह्यामर २० थान, प्लास्टीक रोल १० रोल त्रिपाल २० थान, कम्वल ३० थान, प्रा स्वा. केन्द्र १, स्वा. चौकी ५, सा.स्वास्थ्य इकाई ३, सुचीअनुसारको औषधी	
१७	पौवादुङमा गाउँपालिका	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्न सकिने, स्वास्थ्यका लागि RRT गठन भएको	विपद् कोषमा छुट्याइएको रकम रु १५,००,०००।-	एम्वसलेन्स १ थान, गाडी १ थान भर्याङ १ थान, डोरी १०० मिटर, झम्पल २ थान, अग्नीसम्यक यन्त्र १ थान, पञ्जा १० जोर, सेफ्टी बुट १ जोर लाइफ ज्याकेट २ थान, हेलमेट ७ थान, स्वा. चौकी ६, सुचीअनुसारको औषधी	
१८	अरुण गाउँपालिका	४० जना विपद् तालिमप्राप्त, जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारी आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्न सकिने, स्वास्थ्यका लागि RRT गठन भएको	विपद् कोषमा छुट्याइएको रकम रु ३०,००,०००।-	सावेल ५० थान, गैती ४० थान, अग्नीसम्यक यन्त्र ९, बनचरो १५ थान, डोरी १०० मी., झम्पल ४० थान, आवश्यकता अनुसार विपद् व्यवस्थापन कोषबाट सामग्री खरिद गर्न सकिने प्रा स्वा. केन्द्र १, स्वा. चौकी ५, शहरी स्वास्थ्य इकाई १, सुची अनुसारको औषधीहरु	
१९	उद्योग बाणिज्य संघ	२५ जना समिति ३ कर्मचारी	आवश्यकता अनुसार श्रोत जुटाई परिचालन गर्ने	सेफ्टी हेलमेन्ट ५ थान, सेफ्टी बुट ५ थान, पंजा ५ थान, सेफ्टी बेल्ट, ट्राफिक ज्याकेट ५ थान, झम्पल ५ थान, कोदालो ५ थान, बेल्चा ५, थान रेनकोट ५ थान	
२०	जिल्ला आयोजना कार्यान्वयन इकाई	कार्यालयका कर्मचारीहरु	-	-	
२१	सामुदायिक प्रहरी सेवा केन्द्र	१३ जनाको समिति	-	-	
२२	स्वास्थ्य कार्यालय	DRRT गठन भएको, ३ जना कर्मचारी	-	पिकअप भ्यान १, मोटरसाइकल ४, सुची अनुसारको औषधी	
२३	पशु सेवा केन्द्र	२ जना			
२४	जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालय	१४ जना कर्मचारी	-	पिकअप भ्यान १, मोटरसाइकल ५	
२५	कृषि ज्ञान केन्द्र	१४ जना	-	१ पिकअप भेन, ५ वटा मोटरसाइकल (बिउविजन तथा किटनाशक औषधि उपलब्ध गराउन सकिने	

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

२६	जिल्ला अस्पताल, भोजपुर	MDGP१, मेडिकल अधिकृत ३ जना, डन्टल सर्जन २ जना, स्टाफ नर्स ११ जना, अ.न.मि. १ जना, रेडियोलोजी स्टाफ २ जना, ल्याव टेक्नीसियन ३जना, ल्याव सहायक १ जना, फार्मेसी स्टाफ २ जना र कार्यालय सहयोगी १७ जना	-	गाडी १, बेड संख्या १५ (हाल प्रयोगमा २२ बेड रहेको) सुची अनुसारको औषधी	
२७	पशु सेवा केन्द्र	पशु विशेषज्ञ २ जना		मोटरसाइकल १	
२८	भोजपुर एफ.एम.	७ जना	-	२ थान कम्प्युटर, ३ थान ल्यापटप टेलिफोन सेट १.थान रेडियो स्टेशन १	
२९	उन्नती एफ.एम.	८ जना	-	३ थान कम्प्युटर, टेलिफोन सेट १.थान रेडियो स्टेशन १	
३०	निर्माण व्यवसायी संघ	-	-	आवस्यक heavy equipment अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको छ	
३१	सुआहारा कार्यक्रम	जिल्लास्तरमा ६ जना, फिल्डमा ३८	-	-	

जिल्ला आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्रमा रहेका सामाग्रीहरु

सि.नं	सामानको नाम	संख्या	सि.नं.	सामानको नाम	संख्या
१.	मेगा फोन	३ थान	२.	मेटल बकेट	२२ थान
३.	कम्प्यूटर सेट	१ थान	४.	वेस्ट ब्याग	२ थान
५.	प्रिन्टर	१ थान	६.	स्टेचर	३ थान
७.	आईकमयु. एचएफ.. बेश सेट	१ थान	८.	क्याप टोपी	१० थान
९.	कम्प्यूटर टेबल	३ थान	१०.	थ्रो ब्याग	२ थान
११.	घुम्ने कुर्सी	२ थान	१२.	हेड लाईट	५ थान
१३.	पञ्चिङ मेसिनस्टिच मेसिन/	१थान १/	१४.	रवर मेट्रेश	६ थान
१५.	काठको खाट बेड सहित	३ थान	१६.	बोल्ड कटर	२ थान
१७.	ईलेक्ट्रिक जग	१ थान	१८.	ट्रंक मेटल बक्स	१ थान
१९.	राउटर	१ थान	२०.	लकिन क्यारोपिन	१२ थान

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

२१.	टिनको दराज बाकस	२ थान	२२.	प्लाष्टिक बकेट	१० थान
२३.	फ्लेक्स बोर्डम्याप /	१ थान	२४.	क्लो हम्मर	५ थान
२५.	PSTN टेलिफोन सेट	१ थान	२६.	ह्याण्ड स	७ थान
२७.	सेफ्टी हेल्मेट	१३थान	२८.	स्कु डाईभर	४ थान
२९.	लाईफ ज्याकेट	१४ थान	३०.	वाईर कटर	६ थान
३१.	सावेल	२७ थान	३२.	ट्राफिक ज्याकेट	३८ थान
३३.	क्रोवार	१२ थान	३४.	हम्मर(घन)	८ थान
३५.	रवर पन्जा	३ थान	३६.	नाईलन डोरी	३०० मिटर
३७.	गम्बुट	६ थान	३८.	पिक पिकेश	१० थान
३९.	फष्टएड बक्स	३ थान	४०.	कम्बल	६० थान
४१.	Cvical collar (घाटिमा लगाउने(	२ थान	४२.	स्पिड (फरुवा)	८ थान
४३.	कमान्डो ब्याग	९ थान	४४.	एरजेष्टेवल(सलाई रिन्च)	४ थान
४५.	फायर स्ट्रग गुईसर	९ थान	४६.	एसेन्डर	२ सेट
४७.	त्रिपाल ९x१२ को	३ थान	४८.	रेस्क्यु पुलि सिगलडबल/	६ थान
४९.	UN त्रिपाल	३ थान	५०.	आई प्रोटेक्सन ग्लास	१५ थान
५१.	त्रिपाल १८X२४ को	४४ थान	५२.	डष्ट माक्स	१२ थान
५३.	चाईनिज त्रिपाल	२६० थान	५४.	चेन स	१ थान
५५.	त्रिपाल १२X१८ को	१७ थान	५६.	हाईड्रोलिक ज्याक	४ थान
५७.	चाईनिज टेण्ट	२ थान	५८.		

श्री नयाँ श्रीनाथ गण अन्तर्गत रहेका विपद्का सामाग्रीहरु

सि.नं.	सामानको नाम	संख्या	कैफियत
१	सेफ्टी हेल्मेट	२०	

हरि प्रसाद घिमिरे
जिल्ला अधिकारी

२	सेफ्टी ज्याकेट	११	
३	वाटर प्रुफ लाईफ ज्याकेट	११	
४	Fire Boot	१	
५	ROTARY RESCUE SAW (GASOLINE/ELECTRIC)	१	
६	ROTARY RESCUE SAW FOR CONCRETECUTTING BLADE	१	
७	ROTARY RESCUE SAW FOR METALCUTTING BLADE	१	
८	ROTARY HAMMER DRILL (6 KG CAPACITY)	१	
९	CHISEL 25 MM -197 MM	१	
१०	PINCH POINT PRAY BARS (60) INCH	१	
११	CROWBAR (60 CM)	१	
१२	BOLT CUTTER (24/42 INCH)	१	
१३	KEY HOLE SAW 15 CM BLADE MIN	१	
१४	CARPANTER HAND SAW (60CM BLADE)	१	
१५	WORKING GLOVES	१	
१६	KARABINER	६	
१७	KERNMANTLE ROPE (25MX13M)	१	
१८	STATIC ROPE (100M)	१	
१९	DYNAMIC ROPE (100M)	१	
२०	WEBBING KIT	१	
२१	EYE PROTECTION	२	
२२	KNEE PAD	२	
२३	HEAD LAMP	१	
२४	HARD KNUNCLE GLOVES	४	
२५	MUSTANG UNIVERSAL VEST (RESC EQMT)	१	
२६	LUMINOUS JAKET, VEST	१	
२७	FIRE FIGHTING HELMET WITH FACE SHIELD	१	
२८	FIRE FIGHTERS WORKING GLOVES	१	
२९	FIRE PROXIMITY SUIT	१	
३०	FLASH HOOD	१	
३१	SAFETY HELMET WITH HEAD LAMP	१	
३२	SEAT HARNESS	१	
३३	HARNESS	१	
३४	CIRCULAR SAW	१	
३५	DUST MASK	१	
३६	HAMMER	१	

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

३७	WATER RESCUE WHISTLE	१	
३८	RAPPLLING GLOVES	१	
३९	FOLDING SHOVEL (SHORT)	१	
४०	CONCRETE CUTTER (ANGLE GRINDER)	१	
४१	ELECTRIC DRILL MACHINE	२	
४२	FIRE BEATER	१	
४३	ASCENDER (LEFT AND RIGHT)	१	
४४	PICKET	२	
४५	EXFIL SAR BACE COUNTRY HELMET	२	
४६	STRAPS PICK OFF	१	
४७	ABC ९ के.जी.फायर एस्टिङ्गगुईसर	३	
४८	ABC 1kg फायर एस्टिङ्गगुईसर	२	
४९	ABC 9kg	२	
५०	ABC 5kg	१	
५१	ABC 25kg	१	
५२	ABC 0.5kg	१	
५३	ABC 2kg	१	
५४	ABC 9 kg	१	
५५	ABC 5kg	१	
५६	ABC 3kg	१	
५७	CO2 -6 kg	१	
५८	अर्थिङ्ग सेट	१	
५९	Lighting Arrester	१	

श्रोत : श्री नयाँ श्रीनाथ गण, भोजपुर

नेपाल प्रहरी अन्तर्गत रहेका विपद्का सामाग्रीहरु

सिन	जिल्ला	प्रहरी कार्यलय	विपद उद्धार सामग्रीहरुको विवरण		प्रयोजन	कै.
			बिपद् उद्धार सामाग्री	संख्या		
१	भोजपुर	जिप्रका भोजपुर तथा मातहत समेत	गैती	२५	विपद् उद्धार प्रयोजनार्थ	
२			बाल्टिन	१६		
३			डोरी	११ रोल		
४			Fire Extinguisher	५		
५			स्ट्रेचर	४		
६			गम्बुट	१० जोर		
७			हेल्मेट	४		

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

८			मेघा फोन	६		
९			बन्चरो	२		
१०			आगो निभाउने पिटर	४		
११			पिकअप भेन	५		
१२			वानटन	१		

श्रोत : जिल्ला प्रहरी कार्यालय, भोजपुर

सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल अन्तर्गत रहेका विपद्का सामाग्रीहरु

सि.नं.	सामानको नाम	परिमाण	सि.नं.	सामानको नाम	परिमाण
१.	जम्प स्वीट	१५ थान	२.	Rack Hoe	५ थान
३.	सेफ्टि हेलमेट (पहेलो)	१५ थान	४.	Axe Hoe	१० थान
५.	सेफ्टि पन्जा	६ जोर	६.	Axe	२ थान
७.	बेल्चा	१५ थान	८.	फायर एक्स्टिङगुईसर	८ वटा
९.	पिक	१० थान	१०.	वाटर बुट	७ जोर
११.	फलामको गल	३ थान	१२.	सानो हाते बन्चरो	५ थान
१३.	डोरी	१००मि.	१४.	ट्युव	२ थान
१५.	बाल्टिन	२ थान	१६.	कोदालो	२ थान
१७.	स्ट्रेचर	१ थान	१८.	हसियाँ	१० थान
१९.	टेन्ट सानो	१ थान	२०.	क्रो-बार	५ ओटा

श्रोत : सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल ५ नं हे.क्वा.गुल्म, भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

अनुसूची-५

भोजपुर जिल्लाका सुरक्षा निकायहरुको विवरण
नेपाल प्रहरीको विवरण

सि.नं.	कार्यालय	दर्जा	नामथर	का.प्रमुखको	
				ब्यक्तिगत नम्बर	कार्यालयकोनम्बर
१.	जिप्रका भोजपुर	प्रनाउ	शरत कुमार थापा क्षेत्री	9852015555	9851281130
२.	ईप्रका दिङ्ला भोजपुर	प्रनि	अर्जुन पोखरेल	9862359144	9852040423
३.	ईप्रका बोयाङ भोजपुर	प्रसनि	रोहित थापा मगर	9862297370	9861820447
४.	ईप्रका दिल्पा भोजपुर	प्रबनानि	आदित्य कुमार सिंह	9742281600	9854090288
५.	ईप्रका तिवारीभञ्ज्याङ	प्रनि	अर्जुन कुमार अधिकारी	9852052310	9851282436
६.	ईप्रका घोडेटार भोजपुर	प्रनि	धन कुमार राजबंशी	9852090152	9852090221
७.	ईप्रका साङपाङ भोजपुर	प्रसनि	हर्क बहादुर राई	9862297349	9842151472
८.	ईप्रका बालङ्खा भोजपुर	प्रसनि	बाल कुमार नेबार	9862297371	9842837618
९.	प्रचौ प्याउली भोजपुर	प्रसनि	विनोद चर्मकार	9862950115	9842835739
१०.	प्रचौ बास्तिम भोजपुर	प्रसनि	राम दुलाल यादब	9862950116	9869221131
११.	प्रचौ जरायोटार भोजपुर	प्रनानि	विनोद आचार्य	9862959117	9852690476
१२.	अप्रचौ चरम्वी	प्रसनि	राजेन्द्र कट्वाल	9762971185	9863826899
१३.	प्रचौ याकु भोजपुर	प्रसह	संजय कुमार माझी	9862950119	9762723917
१४.	प्रचौ मानेभञ्ज्याङ भोजपुर	प्रसनि	शम्भु कार्की	9862950171	9741870535

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

१५.	प्रचौ पान्धारे भोजपुर	प्रसनि	अर्जुन कठेत	9749203140	9862023170
१६.	प्रचौ गुप्तेश्वर भोजपुर	प्रसनि	टहल सिं लिम्बू	9863717674	9842235544
१७.	प्रचौ कुलुङ भोजपुर	प्रसनि	सन्तलाल खवास	9862297392	9862202634
१८.	प्रचौ बोया भोजपुर	प्रसनि	कुमार बहादुर खत्री	9862297694	9842142751
१९.	प्रचौ देउराली भोजपुर	प्रसनि	बाल कुमार राई	9862297396	9842765559
२०.	प्रचौ कुदाककाउले भोजपुर	प्रसनि	थल बहादुर कट्वाल	9862950152	9842226847
२१.	प्रचौ दोभाने भोजपुर	प्रसनि	श्याम सुन्दर मण्डल	9862297393	9852890127
२२.	प्रचौ कोट भोजपुर	प्रसनि	चन्द्रबहादुर कार्की	9862950175	9842877879
२३.	प्रचौ हसनपुर भोजपुर	प्रसनि	कमल श्रेष्ठ	9862297369	9851097617
२४.	प्रचौ च्याङ्गे भोजपुर	प्रबह	हरी बहादुर लामा	9862940277	9842027368
२५.	प्रचौ चौकीडाँडा भोजपुर	प्रसनि	कमल प्रसाद घिमिरे	9862950153	98621969711
२६.	प्रचौ बैकुण्ठे भोजपुर	प्रसनि	शोभा कुमार यादव	9862297372	9840984783
२७.	प्रचौ वासिङथर्पु भोजपुर	प्रसनि	सुरेन्द्र साह	9862950173	9865428962
२८.	अप्रचौ सुन्तले भोजपुर	प्रसनि	अनिल कुमार खड्का	9742281465	9819060283
२९.	अप्रचौ कात्तिकेघाट	प्रह	टुनिलाल मण्डल	9862297395	9862195299
३०.	का.सु.गार्ड भोजपुर	प्रनानि	तर्क बहादुर अधिकारी	9762971185	9842417982
३१.	वि.सु.गार्ड टकसार भोजपुर	प्रसनि	गणेश श्रेष्ठ	9862294400	9842133596
३२.	प्र.जि.अ.नि.गार्ड भोजपुर	प्रबह	तुला काफ्ले		9842652041
३३.	जि.अ.न्या.सु.गार्ड भोजपुर	प्रबह	टेक बहादुर बि. क.		9842088940
३४.	अ.प्र.पोष्ट ओख्रे भोजपुर	प्रसनि	मन कुमार सुवेदी	9862950164	9852690012
३५.	अ.प्र.पोष्ट दुम्माना भोजपुर	प्रसनि	महेश कुमार झा	9862950165	9842222516

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

३६.	अप्रपोष्ट बासिखोरा	प्रसनि	राज किशोर यादब	9742281599	9842899888
३७.	अप्रपोष्ट दलगाँउ भोजपुर	प्रसनि	मोहन बिक्रम कार्की		9842300500
३८.	जि अस्पताल भोजपुर	प्रह	भुवन कार्की		9842205474
३९.	जि.ट्रा.प्र.का. भोजपुर	प्रसनि	नारद बस्नेत	9862233610	98520900094
४०.	ट्रा.प्र.पोष्ट प्याउली	प्रह	संजिव कार्की		9852050487
४१.	ट्रा.प्र.पोष्ट जरायोटार	प्रसह	हर्कराज राई		9862623234
४२.	ट्रा.प्र.पोष्ट घोडेटार	प्रसह	साबित्रा रेग्मी		9842181990
४३.	ट्रा.प्र.पोष्ट दिङ्ला	प्रसह	हिमाल श्रेष्ठ		9840993956

सशस्त्र प्रहरी बल, नेपालको विवरण

क्र.स	युनिटको नाम	पद	प्रमुख	सम्पर्क नं.
१	सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल नं. ५ गुल्म हेक्वा टक्सार, भोजपुर।	सप्रनाउ	जगत बहादुर दुवाल	९८५१२७२२०७
२	सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल सुरक्षा बेश यूँ, भोजपुर।	सप्रनि	मदन कुमार रसाईली	९८४१६७६८३९
३	सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल अस्थायी सुरक्षा बेश तिन्तामा, भोजपुर।	सप्रनानि	देवराज पराजुली	९८४२४०७२७४
४	सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल अस्थायी सुरक्षा बेश नाँगी	सप्रनानि	कोमल बहादुर खड्का	९८४४०६८९००

श्रोत : सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल नं. ५ गुल्म टक्सार भोजपुर

नेपाली सेनाको विवरण

सि.नं	युनिट	स्थान	पतिको नामथर	फोन नं./ मोवाईल नं.	कै.
१	नयाँ श्रीनाथ गण	प्रमुख सेनानी	फडिन्द्र थापा	९८५२६५६१६६	
२	सुरक्षावेश हतुवागढी	घोडेटार, हतुवागढी	सह सेनानी राजेन्द्र सिमखडा	९८५१००५०४९	

श्रोत नयाँ श्रीनाथ गण भोजपुर

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची-६

भोजपुर जिल्लाका स्थानीय तहमा रेहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण

१) स्थानीय तहको नाम : भोजपुर नगरपालिका

क्र.स	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	ठेगाना	प्रमुखको नाम	पद	सम्पर्क न
१	स्वास्थ्य चौकी, भाम्राङ	भोजपुर-१	शुशिला राई	अनमी	९८६२२५२६९१
२	स्वास्थ्य चौकी, हेलौछा	भोजपुर-२	पेमा तामाङ	सि.अ.हे.ब	९८४२३३६६४८
३	स्वास्थ्य चौकी, गुप्तेश्वर	भोजपुर-३,	उर्मिला तामाङ	अ.हे.ब	९८६१३९२०४६
४	स्वास्थ्य चौकी, सीद्धेश्वर	भोजपुर-४	बोधराज कोइराला	अ.हे.ब	९८४२३७२६४५
५	स्वास्थ्य चौकी, बोखिम	भोजपुर-५	हिराराज फुयल	अ.हे.ब	९८१०४३५३५८
६	शहरी स्वास्थ्य केन्द्र, धापखर्क	भोजपुर-२	हिरा गुरुङ	अ.हे.ब	९८४८४५४७८१
७	स्वास्थ्य चौकी, , भैसिपँखा	भोजपुर-१०	ओम प्रसाद घिमिरे	सि.अ.हे.ब	९८११३२८२९०
८	स्वास्थ्य चौकी, आमतेक	भोजपुर-११	कल्पना राई	अनमी	९८०७०९११०१
९	स्वास्थ्य चौकी, टक्सार	भोजपुर-१२	महेन्द्र खत्री	अ.हे.ब	९८४१८२८२९१

२) स्थानीय तहको नाम : षडानन्द नगरपालिका

क्र.स.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	ठेगाना	प्रमुखको नाम	पद	सम्पर्क न
१	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, मुलपानी	षडानन्द-४	रविन्द्र तिम्सिना	अ.हे.ब	९८४२१०७०४८
२	स्वास्थ्य चौकी, , केउरेनीपानी	षडानन्द-६	सन्तोष घिमिरे	अ.हे.ब	९८४२३८९००३
३	स्वास्थ्य चौकी, , तुँगेछा	षडानन्द-८	जलेश कुमार चापागाई	सि.अ.हे.ब	९८६१७०५७३८
४	स्वास्थ्य चौकी, खार्तम्छा	षडानन्द-३	बिजय कुमार सिंह	अ.हे.ब	९८११३२३४९७
५	स्वास्थ्य चौकी, कुदाककाउले	षडानन्द-२	जस बहादुर सिह	सि.अ.हे.ब	९८६२०१५६२८
६	स्वास्थ्य चौकी, नेपालेडाँडा	षडानन्द-१	राजु जोगी	अ.हे.ब	९८२९३९९४५२
७	स्वास्थ्य चौकी, देउराली	षडानन्द-११	योगेन्द्र भण्डारी	अ.हे.ब	९८४२१०८०८३
८	स्वास्थ्य चौकी, साङपाङ	षडानन्द-१०	डोर बहादुर बिश्वकर्मा	हे.अ	९८६०७०१००६
९	स्वास्थ्य चौकी, किमालुङ	षडानन्द- ९	चन्द्रशेखर मण्डल	हे.अ	९८६२८७२३१०
१०	स्वास्थ्य चौकी , बोया	षडानन्द-१४	दुर्गा बहादुर श्रेष्ठ	हे.अ	९८६२२९६१११
११	शहरी स्वा.केन्द्र, बोया	षडानन्द-१३	यादव कला राई	अ.हे.ब	९८६०५३३२८५
१२	शहरी स्वा.केन्द्र, दाङमाया, कुदाककाउले	षडानन्द-२	जुना राई	अ.हे.ब	९८६२००१०३२
१३	शहरी स्वा. केन्द्र, आँपटारी	षडानन्द-५	सृजना राई	अ.हे.ब	९८४३६५५३८९

३) स्थानीय तहको नाम : साल्पासिलिछो गाउँपालिका :

क्र.स.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	ठेगाना	प्रमुखको नाम	पद	सम्पर्क न
१	स्वास्थ्य चौकी, कुलुङ	साल्पासिलिछो-२	मेनुका श्रेष्ठ	अ.हे.ब	९८०४३०७८२९
२	स्वास्थ्य चौकी, चौकिडाँडा	साल्पासिलिछो-३	रमा बन्तवा	अ.हे.ब	९८६१०४०३७०
३	स्वास्थ्य चौकी, खाटम्मा	साल्पासिलिछो-४	सुमन राई	अहेव	९८४२८३३६६५

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

४	स्वास्थ्य चौकी, दोभाने	साल्पासिलिछो-६	सुरेन्द्र तामाङ	अ.हे.ब	९८५२०६८३००
५	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, फेद्यी	साल्पासिलिछो-५	मन्जु राई	अ.हे.ब	९८४४३५८९४०
६	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, कुलुङ	साल्पासिलिछो-२	उर्मिला राई	अ.हे.ब	९८००९१७४६९
७	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, खाटम्मा	साल्पासिलिछो-३	सुमन राई	अ.हे.ब.	९८४२३१७४७५

४) स्थानीय तहको नाम : आमचोक गाउँपालिका

क.स	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	ठेगाना	प्रमुखको नाम	पद	सम्पर्क न
१	स्वास्थ्य चौकी, वासिङथर्पू	आमचोक–१	सुदिक्षा राई	अ.हे.ब	९८६३२५२७६०
२	स्वास्थ्य चौकी, .यूँ	आमचोक–२	हरेराम कुमार मुखिया	अ.हे.ब	९८००४६६५२१
३	स्वास्थ्य चौकी, .थिदिंखा	आमचोक–३	द्वारीका प्रसाद गणेश	अ.हे.ब	९८६२६८४७४९
४	स्वास्थ्य चौकी, बालंखा	आमचोक–४	कासिन्द्र कुमार यादव	हे.अ.	९८४५९७१०७६
५	स्वास्थ्य चौकी, पावला	आमचोक–५	सृजना राई	अनमी	९८६८१५८२९३
६	स्वास्थ्य चौकी, देवानटार	आमचोक–६	दिप नारायण महत्तो	हे.अ.	९७४६६०२७३५
७	स्वास्थ्य चौकी, दुम्माना	आमचोक–९	कौशिला श्रेष्ठ	अ.हे.ब	९८६३०१६६०८
८	स्वास्थ्य चौकी, पाङचा	आमचोक–१०	रामजन्म यादव	हेअ	९८४४२७९३५२
९	सामुदायिक स्वा.ई.,खैराङ	आमचोक–८	मदनलाल राई	अ.हे.ब	९८६२६१४७०७

५) स्थानीय तहको नाम : टेम्केमैयुम गाउँपालिका

क.स	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	ठेगाना	प्रमुखको नाम	पद	सम्पर्क न
१	स्वास्थ्य चौकी, तिम्मा	टेम्केमैयुङ–१	राज कुमार कार्की	अ.न.मी	९८१९०४९३७५
२	स्वास्थ्य चौकी,छिनामखु	टेम्केमैयुङ–२	प्रकाश थापा	अ.हे.ब	९८१९३३६५२३
३	स्वास्थ्य चौकी, अन्नपूर्ण	टेम्केमैयुङ–३	गीता भटराई	अ.न.मी	९८१९३६२४५९
४	स्वास्थ्य चौकी, गडिटार	टेम्केमैयुङ–३	लक्ष्मी देवी राई	सि.अ.न.मी	९८४२४९०९६८
५	स्वास्थ्य चौकी, नागी	टेम्केमैयुङ–४	मनिका राई	अ.हे.ब.	९८०४०२५०४७
६	स्वास्थ्य चौकी, खावा	टेम्केमैयुङ–५	प्रकाश गुरुङ	अ.हे.ब	९८१५३९३२४७
७	स्वास्थ्य चौकी, कोट	टेम्केमैयुङ–६	अनुराधा श्रेष्ठ	अ.हे.ब	९८६२४३२६६४
८	स्वास्थ्य चौकी, कोट	टेम्केमैयुङ–७	गणेश राई	हे.अ.	९८६३८५८४८८
९	स्वास्थ्य चौकी, गोगने	टेम्केमैयुङ–८	सम्झना खड्का	अ.न.मी	९८०३६३०३२५
१०	स्वास्थ्य चौकी,लेखर्क	टेम्केमैयुङ– ९	भानुभक्त फुयाल	अ.हे.ब	९८४२२०५७६३

६) स्थानीय तहको नाम : पौवादुङमा गाउँपालिका :

क.स	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	ठेगाना	प्रमुखको नाम	पद	सम्पर्क न
१	स्वास्थ्य चौकी,श्यामशिला	पौवादुङमा १	सत्यनारायण बहरदार	अ.हे.ब	९८०६३७५२२०

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

२	स्वास्थ्य चौकी, तिवारीभन्ज्याङ	पौवादुङमा २	डम्बर बल्लभ खनाल	हे.अ.	९८१७३७३४८६
३	स्वास्थ्य चौकी,च्याङ्ग्रे	पौवादुङमा ३	फुर्वा तामाङ	अ.हे.ब.	९८०४३९३४१४
४	स्वास्थ्य चौकी,बास्तिम	पौवादुङमा ४	हेमन्त सुन्दास	अ.हे.ब	९८६२७७८४५७
५	स्वास्थ्य चौकी, सानोदुम्मा	पौवादुङमा ५	रन्जना राई	अनमी	९८६३७१७५२६
६	स्वास्थ्य चौकी, ठूलोदुम्मा	पौवादुङमा ६	विष्णु तामाङ	अ.न.मि	९८६२०६८८०१

७) स्थानीय तहको नाम : हतुवागढी गाउँपालिका

क.स	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	ठेगाना	प्रमुखको नाम	पद	सम्पर्क न
१	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, घोरेटार	हतुवागढी १	विपिन विष्ट	हे.अ.	९८४३२७६१०६
२	आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र लुङ्गिन	हतुवागढी २	सपना राई	अ.हे.ब	९८४२५६६५९३
३	स्वास्थ्य चौकी, सिन्द्राङ	हतुवागढी ३	श्रृङखला राई	अनमी	९८४०२८९१७६
४	स्वास्थ्य चौकी, खैराङ	हतुवागढी ४	सुनिल कुमार यादव	अ.हे.ब	९८४०७५०२१०
५	आधारभूत स्वास्थय केन्द्र सोया	हतुवागढी ५	ममिता राई	अ.हे.ब	९८६१५७८९३७
६	स्वास्थ्य चौकी, होमताङ	हतुवागढी ६	साजन कुमार चौधरी	हे.अ.	९८४०७०५५५१
७	आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र पिप्ले	हतुवागढी ७	मालती राई	अ.हे.ब	९८१४३३८०७९
८	स्वास्थ्य चौकी, पात्लेपानी	हतुवागढी ८	मेनुका कार्की	अनमी	९८४२११३३३९
९	स्वास्थय चौकी, हसनपुर	हतुवागढी ९	प्रमिला मगर	अनमी	९८६८३४८०९७

८) स्थानीय तहको नाम : अरुण गाउँपालिका :

क.स	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	ठेगाना	प्रमुखको नाम	पद	सम्पर्क न
१	स्वास्थ्य चौकी,याङपाङ	अरुण–१	सुवास श्रेष्ठ	अ.हे.ब	९८४२३१९३०८
२	स्वास्थ्य चौकी, चम्पे	अरुण–२	युनिसा ठटाल	अनमी	९८४२१०७८७०
३	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र प्याउली	अरुण–३	सुरेन्द्र पहाडी	अ.हे.ब.	९८६२१४२४७४
४	स्वास्थ्य चौकी, चरम्बी	अरुण–४	रन्जित चौधरी	अ.हे.ब	९८४९५०३७५८
५	स्वास्थ्य चौकी, याकु	अरुण–५	खगेन्द्र मगर	हे.अ	९८६९८१८०७९
६	स्वास्थ्य चौकी, जरायोटार	अरुण–६	सावित्रा देवी भण्डारी	सि.अ.न.मी	९८६२१७५६२५
७	शहरी स्वा.इकाई,.सिकेटार	अरुण–७	सिता अधिकारी	अ.हे.ब	९८१९०८७४९५

९) स्थानीय तहको नाम : रामप्रसादराई गाउँपालिका :

क.स	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	ठेगाना	प्रमुखको नाम	पद	सम्पर्क न
१	स्वास्थ्य चौकी, आखे	रामप्रसादराई–१	संगीता राई	अ.न.मी	९८५२०५२२१४
२	स्वास्थ्य चौकी, धोद्लेखानी	रामप्रसादराई–२	सरस्वती तिमलसिना	अहेव	९८६०४३९७८१
३	स्वास्थ्य चौकी, भुल्के	रामप्रसादराई–३	सन्तोष मुखिया	हे.अ.	९८४५८५०१३६
४	स्वास्थ्य चौकी, दलगाउँ	रामप्रसादराई–४	सत्यकला राई	अ.न.मी	९८६२९६४४१८
५	स्वास्थ्य चौकी, मानेभञ्ज्याङ	रामप्रसादराई–५	संगिता राई	अ.हे.ब.	९८४२१५५१०७

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

६	स्वास्थ्य चौकी, बैकुन्ठे	रामप्रसादराई–६	बिवेक कुमार मण्डल	हे.अ.	९७४२२७३७१२
७	स्वास्थ्य चौकी, बासीखोरा	रामप्रसादराई–७	उषा कार्की	अनमी	९८६२०२५९१६
८	आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र, खोक्सीक	रामप्रसादराई–८	तीर्थ कुमार श्रेष्ठ	अ.हे.ब.	९८४२३८६८२२

श्रोत : स्वास्थ्य कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर

अनुसूची-७

जिल्लामा संचालनमा रहेका स्काईभेटर र जेसिबिको विवरण

सि.नं.	चल्नेस्थान	संस्था	संचालकको नाम	सम्पर्क नं.	चालकको नाम	सम्पर्क नं.	कै
१.	पौवादुम्मा	मुपबलुम कन्ट्रक्सन	अमृत राई पौवादुम्मा ४	९८५८८५१३४०			
२.	पौवादुम्मा	वास्तिम निमार्ण सेवा	गोविन्द राई पौवादुम्मा २	९८५२०७६४६७			
३.	आमचोक	पावर खोटाङ्ग कन्ट्रक्सन	टिकाराम खड्का आमचोक ३	९८४१५२०५५१			
४.	आमचोक	क्षमाकन्या कन्ट्रक्सन	देउप्रकास राई आमचोक ६	९८५२०६२९७१			
५.	आमचोक	तिनचुले विल्ड्रस प्रा.लि.	सुजन राई आमचोक १०	९८६३६७०२३३			
६.	आमचोक		गौतम राई आमचोक १	९८४२५१६२३९			
७.	रामप्रसादराई		राज कुमार राई रामप्रसादराई गापा-८	९८४८२७९३८०			
८.	हतुवागढी गापा		मनोज राई हतुवागढी गापा-२	९८६५४३६२९१			
९.			सत्कार राई हतुवागढी गापा-२				
१०.			मदन खुलाल हतुवागढी गापा-४				
११.	टयाम्केमैयुम		विदुर राई टयाम्केमैयुम गापा नागी-४	९८११३५९८३३	कुसल राई	९८४४३२६१३६	
१२.	टयाम्केमैयुम	आमचोक गाँउ कार्यपालिका	राजेश राई टयाम्केमैयुम गापा नागी-४	९८६२०६२४८९			भ्याकुलोडर
१३.	हतुवागढी	हतुवागढी गाउँ कार्यपालिका	कर्ण लिम्बु हतुवागढी गापा-१ घोडेटार	९८४२७६७०१३			
१४.	भोजपुर	भोजपुर	मार्सेली निर्माण सेवा	९८५२०५२०७८			
१५.	भोजपुर	भोजपुर नगरपालिका	भोजपुर नगरपालिका	९८४२४७२४२७	हर्कराज राई	९८६३२३२०८०	

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय भोजपुर

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची-८

नेपाल रेडक्रस सोसाइटी भोजपुर जिल्लाका उपशाखाहरुको सम्पर्क विवरण

क्र.सं.	उपशाखाको नाम	सभापति/सचिव	ठेगाना	सम्पर्क नं.
१	कुलुङ	दलबहादुर गिरि	साल्पासिलिछो गा.पा. १, कुलुङ्ग	९८१५३३११४१
२	नेपालेडाँडा	पिताम्वर घिमिरे	ष.न.पा. १,नेपालेडाँडा	९८४२०७५७९४
३	मुलपानी	गोपालबहादुर तामाङ्ग	ष.न.पा.५,मुलपानी	९८४२५०८७६४
४	तुङ्गेछा	केशर श्रेष्ठ	ष.न.पा.८, तुङ्गेछा	९८४२२२६३७०
५	केउरेनीपानी	राजु बस्नेत	ष.न.पा. ६, ७ केउरेनीपानी	९८४२१०४६१९
६	बोया	हरिबहादुर चौहान	ष.न.पा.१३ बोया	९८१५००१५१८
७	तिम्मा	हर्कराज राई	टम्केमैयुङ गा.पा.१,तिम्मा	९८६२१४०४८१
८	छिनामखु	राजेश बस्नेत	टम्केमैयुङ गा.पा.२, छिनामखु	९८०६०७८२१७
९	हेलौंछा	कटकबहादुर विष्ट	भोजपुर न.पा.२,हेलौंछा	९८४२२११५२६
१०	सिद्धेश्वर	चन्द्र प्रसाद पाण्डे	भोजपुर न.पा.४,सिद्धेश्वर	९८६२०१००८५
११	बोखिम	रविन राई	भोजपुर न.पा.५,बोखिम	९८१४३९०७९१
१२	भोजपुर ,७	विनमश्रेष्ठ	भो.न.पा.७भोजपुर	९८४२०९५८७७
१३	भोजपुर,८	सन्तोष तिवारी	भो.न.पा.८,भोजपुर	९८५२०६२०७५
१४	टक्सार	रमेश शाक्य	भो.न.पा.१२,टक्सार	९८४२०४२६१३
१५	आम्तेक	मोहनसेन राई	भो.न.पा.११, आम्तेक	९८४२०६०३१२
१६	श्यामसिला	रमेशकुमार श्रेष्ठ	पौवादुङमागा.पा.१,श्यामसिला	९८१६३७६२२०
१७	चम्पे	राजकुमार आले	अरुणगा.पा.२,चम्पे	९८०५३०५८१६
१८	प्याउली	बुद्धिमान सारु मगर	अरुणगा.पा.३,प्याउली	९८४२०६५७४५
१९	चरम्बी	होमप्रसादकटेल	अरुणगा.पा.४,चरम्बी	९८४२६२५५५१
२०	याकु	ध्यानबहादुर राई	अरुणगा.पा ५,याकु	९८०३०५८५००
२१	जरायोटर	ईन्द्रसुर राई	अरुणगा.पा.६,जरायोटार	९८०५३००३०९
२२	अन्नपूर्ण	केदार अधिकारी	टेम्केमैयुङ गा.पा.३, अन्नपूर्ण	९८५२०२३१५२
२३	नागी	बद्रीकुमार राई	टेम्केमैयुङ गा.पा.४, नागी	९८४२३१७६२६
२४	खवा	पूर्णप्रसाद राई	टेम्केमैयुङ गा.पा.५,खावा	९८०८१३५१७५
२५	लेखर्क	भद्रकाली लुईटेल	टेम्केमैयुङ गा.पा.९,लेर्खका	९८६२००२२२८
२६	गोगने	कृष्णबहादुर बानियाँ	टेम्केमैयुङ गा.पा.८,गोगने	९८४२११५६३७
२७	कोट	ईन्द्रकुमार राई	टेम्केमैयुङ गा.पा.६, कोट	९८४२१३५२८२
२८	दलगाउँ	दिनेशकुमार मगर	रामप्रसादगा.पा.४,दलगाऊ	९८४२०६९४३२
२९	धोद्लेखानी	आनन्दभुजेल	रामप्रसादगा.पा. २,धोद्लेखानी	९८११०३००११
३०	बासिखोरा	पदमबहादुर राई	रामप्रसादगा.पा.८,बासिखोरा	९८४२४२५२९७
३१	रानीबास	पुरुषोतम बस्नेत	हतुवागढीगा.पा.१,रानीबास	९८४२०३१९९६
३२	बालंखा	मानबहादुर खड्का	आमचोक गा.पा.४,बालंखा	९८४२११५९८९
३३	देवानटार	नन्दकुमार भट्टराई	आमचोक गा.पा.६,देवानटार	९८४२१०३४६०
३४	पात्लेपानी	अम्बर बहादुर कार्की	हतुवागढीगा.पा.७पात्लेपानी	९८१९०५७६९०
३५	ठूलोदुम्मा	पित्रमान राई	पौवादुङमागा.पा.६,ठूलोदुम्मा	९८६२००२४७१
३६	दैउरालीभ्र्याउपोखरी	रमेश घिमिरे	ष.न.पा. ११, देउराली	९८५२०५२८६५

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

३७	भोजपुर न.पा.९	कुङ्गतामाङ्ग	भोजपुर न.पा.९	९८१७८३३०७४

अनुसूची-९

नेपाल रेडक्रस सोसाइटीबाट तालिम प्राप्त जिल्ला प्रतिकार्य समुह (DDRT)

क.स.	नम	ठेगाना	सम्पर्क नं.
१	प्रमिला कार्की	भोजपुर १२	९८४२०७६३५६
२	इन्दीरा श्रेष्ठ	भोजपुर ७	९८४२४७८०९१
३	निकेश कार्की	भोजपुर ८	९८६२०१००३२
४	राजु बस्नेत	षडानन्द७	९८४२१०४६१९
५	चक्रभक्त राई	षडानन्द २	९८६२१२८१६३
६	रमेश कुमार परमजुली	भोजपुर २	९८४२२१२१००
७	बालकला राई	भोजपुर ७	९८१६३१८४१२
८	धनबहादुर मगर	भोजपुर ७	९८६१९१२६८८
९	रुपक भुजेल	भोजपुर ८	९८१६०८९८३६
१०	अजित खड्का	भोजपुर ७	९८६२०५७३३०
११	सजिना कार्की	पौवादुङमा २	९८४००९६७९८
१२	गणेश बहादुर बस्नेत	भोजपुर ७	९८४२११५४३५
१३	पवन कुमार थापा	भोजपुर ७	९८४८१८३९०५
१४	सनतोष तिवारी	भोजपुर १२	९८५२०६२०७५
१५	जगदिश रोक्का	साल्पासिलिछो २	९८६०५०४१०५
१६	नरेश राई	भोजपुर ७	९८०४३२६७६६
१७	एमा श्रेष्ठ	भोजपुर ७	९८४२०४६०११
१८	चन्द्र प्रसाद पाण्डे	भोजपुर ५	९८६२०१००८५
१९	रमेश कुमार श्रेष्ठ	पौवादुङमा १	९८१६३७६२२०
२०	दिनेश कुमार मगर	रामप्रसादराई ४	९८४२०६९४३२
२१	शत्रुघन साह	भोजपुर ७	९८६३२३१९४०
२२	गोपाल पराजुली	भोजपुर ७	९८४२२१११८८
२३	मिना कार्की	भोजपुर ७	९८४२५९४४३५
२४	निर्मला खड्का	भोजपुर ८	९८५२०५२३२५

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची-१०

जिल्ला सञ्चालित एम्बुलेन्सहरुको विवरणः-

क्र.स.	स्वामित्व रहेको	ठेगाना	सवारी चालक	सम्पर्क नं.	
१	भोजपुर न.पा.	भोजपुर न.पा. ७	मोती तामाङ	९८५२०२७६६६	
२	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	भोजपुर न.पा. ७	अनिल गुरुङ	९८६९६६६३९७ ९८१८३७२३१८	
३	भारतिय भुपु सैनिक	भोजपुर न.पा. ९	महेन्द्र राई	९८४५३७९५२२ ९८२५३९०६४५	
४	दाँवाली मिलन क्वल	भोजपुर न.पा. ४	सुमन पाण्डे	९७४९२०१४१४ ९८२६३६५२२२	
५	टेम्केमैयुङ गा ६नं वाड पा. ७	टेम्केमैयुङ गावाड .पा. ६नं र ७	डम्वर भुजेल	९८१६३१४४७०	
६	पौवादुङमा गा.पा.	पौवादुङमा गा.पा. ३	दिनेश खड्का	९८२३६३२२३२	
७	अरुण कृषि सहकारी	अरुण गा.पा.	राजेन्द्र खड्का	९८२३२७१२१०	
८	आमचोक गाउँपालिका	आमचोक गा.पा.	अर्जुन कार्की	९८६१९१२२९८	

अनुसूची ११

जिल्लामा रहेकका सम्भावित हेलिप्याड

१. आमचोक गापा ४, बालंखा,
२. हतुवागढी गापा १, रानीबास,
३. रामप्रसादराइ गापा ६, बैकुन्ठे,
४. पौवादुङमा गापा ३, च्याङग्रे
५. अरुण गापा ३, प्याउली,
६. भोजपुर नपा ९(भोजपुर व्यारेक),
७. भोजपुर नपा ७ टुडिखेल,
८. भोजपुर नपा १२ (सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल नं. ५ गुल्म हेक्वा)
९. टयाम्केमैयुङ गापा ३, अन्नपुर्ण,
१०. षडानन्द नपा ५, दिङला,
११. साल्पासिलिछो गापा ३ चौकीडाँडा
१२. टयाम्केमैयुङ गापा ९, पान्धारे

हरि प्रसाद घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
भोजपुर